

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

N. RĂDULESCU-NIGER.

PE COASTA DE AZUR

O IARNĂ LA MENTON

736

BUCUREȘTI

Editura „BIROULUI UNIVERSAL", At. I. Nițeanu
Str. Episcopiei No. 27
1914

18 68
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CATALOG

In „Editura Biroului Universal“, At. I. Niţeanu
Strada Epicol No. 27.— Bucureşti

Au apărut şi se află de vânzare următoarele:

1. **Quo-Vadis**, ilustrat, de H. Sienkievici, lei 4.50 broşat 7 lei elegant legat.
2. **Pe câmp de glorie**, de H. Sienkiewici, 3 lei.
3. **Fără Credinţă**, » » 3 lei.
4. **Să'l Urmăm**, » » 1 leu.
5. **Prin Foc şi Sabie**, ilustrat, » 5 lei şi 75 bani: sau 1 leu şi 75 bani volumul întâi, cate 1 leu şi 50 bani volumele II şi III şi 1 leu volumul final.
6. **Potopul**, ilustrat, de H. Sienkiewici. 8 lei 50 bani: sau: vol. I: 1 leu 75 bani; vol. II: 2 lei 75 bani; vol. III: 1 leu 50 bani şi vol. IV: 2 lei 50 bani. Intregul roman e în legătură intimă cu cel dela No. 5.
7. **Hania**, de H. Sienkiewici, 2 lei ediţia velină şi 1 leu 50 bani ediţia populară.
8. **Ultimele zile ale Cetăţii Pompei**, ilustrat, de Lordul Bulwer Litton, 3 lei.
9. **Cyrano de Bergerac**, de Edmond Rostand, 2 lei 50 bani ediţie de lux şi 2 lei ediţie populară.
10. **Străin în Ţara lui...**, de N. G. Rădulescu-Niger, 564 pagini 3 lei.
11. **Tribunul Poporului**, de N. G. Rădulescu-Niger, 404 pagini, 4 lei ediţie de lux, 3 lei ediţie de reclamă.
12. **Măria Sa Ogorul** de N. G. Rădulescu-Niger, 500 pagini. 4 lei ediţie de lux, 3 lei ediţie de reclamă.
13. **Magistraţii noştri**, de N. G. Rădulescu-Niger 548 pagini 4 lei.
14. **Jertfă**, » » » » 1 leu şi 50 bani.
15. **Gelozie**, » » » » 1 leu şi 80 bani.
16. **Furtună... Trecătoare**, de N. G. Rădulescu-Niger, 1 leu şi 75 bani.
17. **Pe Coasta de Azur: O Iarnă la Menton**, de N. Rădulescu-Niger, 1 leu 80 bani
18. **Părinţi şi copii**, de Sofia Nădejde, 3 lei exemplarul ediţia de lux şi 2 lei ediţia populară.
19. **Din Lume—Pentru Lume**, de Sofia Nădejde, 2 lei.
20. **Feighela**, de Th. D. Sperantia, elegant broşat şi ilustrat, lei 3: în fascicole 2 lei 45 bani.
21. **Desmeticiţi-vă**, de L. Tolstoi, 1 leu exemplarul.
22. **Cele din urmă**, de L. Tolstoi în care e şi Testamentul literar al autorului, 70 bani.
23. **Vagabondul şi tovarăşul meu de drum**, de M. Gorky. 1 leu.
24. **Ouă ce Ulyse revăzu Itaca...** de Emile Gebhart, 1 leu şi 50 bani ediţie velină şi 1 leu 20 bani ediţie de reclamă.
25. **Triumful Crucei**, de Caion. 2 lei exemplarul.
26. **Răsăile populare şi Nouă Metodă practică a Comptabi-**

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistaromanilor.ro/ridm-1901-1932

N. G. RĂDULESCU-NIGER.

PE COASTA DE AZUR.

O IARNĂ LA MENTON.

Editura «Biroului Universal» A. I. NIȚEANU
BUCUREȘTI
STRADA EPICOL No. 27

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

V. Mădulescu-Niger

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O iarnă la Menton.

I

Salonul este foarte încăpător. Mesele, de felurite mărimi și forme, acoperite cu fețe de stofă brodată ori cusută cu mătăsuri; scaunele, pătrate, lungi, rotunde, din împletitură de paie, erau așa orânduite, în cât oaspeții otelului să se poată grupà după cum apucaseră a se împrieteni.

Numai când două sau trei grupuri se înțelegeau să petreacă împreună, o parte a salonului își schimbà orânduirea, ca mai apoi servitorii să aibà ce pune la loc.

După cină, care de obiceiu începeà la șase și jumătate seara și se terminà peste o oră, musafirii anotimpului treceau, mare parte, în salon.

Dacă seara este călduroasă, ușa cea mare ce dá pe terață, rămâne deschisă. Astfel, sgomotul valurilor mării ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sfărâmă aproape de zidul curţii, se aude lămurit cu acelaş ritm monoton.

Întunericul, întru câtva strevăzător, acopere întinderea mării.

Mai mult obicinuința te face s'o vezi cum se mișcă, mai neagră de cât noaptea, mai neastâmpărată de cât timpul; te face să simți cum îi vin valurile, când s'apropie, şi să baţi tactul isbirii lor de țerm.

Lumina lampei din tavan se împrăştie plăcută din becurile ascunse în flori de lalele şi de trandafiri.

De cum treci pragul salonului te oprește o clipă în loc feluritatea priveliștei grupurilor.

De îndată, la stânga, patru doamne în etate sunt împrejurul aceleeaşi mese rotunde. Nimeni nu le ocupă locul ca ştiut al lor. Una împletește la ciorap; alta, dantelă; a treia face «pasianţ»; a patra ghicește prin sticlele ochelarilor ce este scris în revista *«des deux mondes»*.

Rar îşi spun câte-o vorbă şi'şi lasă lucrul şi locul, la ora zece, când se duc să se dea odihnei.

În mijloc, domni şi doamne, învârtesc roata norocului unei *«rulete»* mici, pe care o schimbă cu *«calul-alb»* sau cu *«alergări de cai»*.

In dreapta, aceiaşi patru bătrâni, cu chipuri reci, cu mişcări măsurate, şi mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

măsurați încă la vorbă, joacă *«uchist»* fără să se turbure de râsetele și de glumele grupului de la mijloc.

In fața căminului, la două mese vecine, un grup joacă *«panzarola»* și altul *«écarté»*.

La piano, în rând cu ușa, o domnișoară tânără, blondă, cântă, *«Rêverie Russe»*. Este mult simțimânt în cântecul ei.

Lângă ea, foarte aproape, ascultă un tânăr care schimbă cu ea din când în când priviri duioase, însoțite de câte-o șoaptă.

Intr'un colț, o doamnă brună de-o frumusețe vrednică de luat în seamă, pare că face jucării unei copilițe de vr'o trei ani; mai mult pare însă că ține urzeala unei convorbiri c'un tânăr oacheș. Ochii acestuia o soarbe de dragă; cu brațul drept îi cam desmiardă talia, din când în când.

O doamnă, pe fața căreea fie-ce an pare să'și fi însemnat trecerea, stă singură pe un scaun lung. Citește cu mare luare aminte *„l'Igaro"* ceea ce n'o oprește să furișeze, pe de-asupra ochelarilor, priviri dese, interesate, către grupul de la piano.

O fetică de vr'o patrusprezece ani, cu ochi negri neastâmpărați, pare adâncită în cine știe ce vis, dar nu scapă nici una

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din mișcările grupurilor din colț și de la piano.

Ca și cum ar fi pricepând rostul șoaptelor și al gesturilor, zâmbește tainic, și e foarte răutăcios acel zâmbet ce flutură adese ori pe buzele trandafirii ale gingașei sale guri.

— Ascultă, Maruşco, șopti într'un rând oacheșul, la urechea brunei, trebue să ne plimbăm mâine la Castellar. Trebue!...

Și acest «trebue» îl rosti c'un ton autoritar, totuși plin de foc, în timp ce privirile îi scânteiară.

— Ce mult mă încurcă fetița, răspunse bruna într'o franțuzească cu accent rusesc.

— O luăm și pe Sonia. Ce? un copilaș vatămă întru ceva? Ea nu ne înțelege nici vorba, nici desmierdările.

— Mai cântă, te rog, mai cântă Jeano, șoptia tot atunci, dulce și rugător, tânărul de lângă blonda de la piano.

Ea'l pironi cu o privire galeșă a ochilor frumoși albaștri.

— Ce vrei să-ți mai cânt? întrebâ.

— Ori ce, numai sentimental să fie.

— Am să'ți cânt o romanță poloneză.

Oacheșul din colț le întrerupse petrecerea.

— Domnișoară Jeano, doamna Pojaref dorește să'ți vorbiască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da? Este ceva grabnic? Îți voiu cântà mai pe urmă romanța, domnule Tăriceanu, rosti și se ridicâ.

Oacheșul se așezâ lângă Tăriceanu.

— Ascultă, dragă amice, îi șopti, am proectat cu Marușca o plimbare la Castellar. Voiam să mă duc numai cu dânsa, — înțelegi de ce, — însă ea se teme să nu dea prea mult de bănuit. De-aci, ideea să ne însoțiți, tu și Jeana. Tocmim un landou, în care ne va fi foarte la îndemână... și eată o plimbare de toată frumusețea! Ce zici? Nu'ți râde asemenea proect?

— Da cum nu. D-șora Jeana Staniewici este fermecătoare, răspunse Tăriceanu. Mumă-sa va voi însă s'o lase cu noi?

— Nu'ți fie teamă, să însărcinează Marușca să facă lucrul. Acuma, desvăluirea unei taine, amice: Marușca m'a asigurat că Jeana Staniewici este foarte înamorată de tine. I s'a plâns Maruscei, mititica, de prea marea ta «*rezervă*»... Zice că, aci parcă te-ai porni să fii sentimental, și aci te închizi repede în tine însuți, gonind din vorba ta cu dânsa ori ce aluziune la iubire...

— Dragă Sorèt, la ce m'ar duce oare iubirea aceasta, dacă iubire ar înflori între noi?

— La ce! Ai petrece în chip mai... poetic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu vezi că toți, în juru-ne, cavaleri și doamne, cavaleri și domnișoare se aleg ca tovarăși singurateci de plimbări și de petrecere?

— Adecă tu, Emile, faci poezie cu rusoaica ta? Nu țintești la o cucerire efectivă?

— Nu mă apăr. Fă ca mine.

— D-șora Staniewici este în altă stare, dragă Emile... Cucerirea mea nu s'ar putea preface în căsătorie, de oare-ce... am cuvinte spre a mă feri de ea. Poți dar înțelege «rezerva» mea. Prilejurile ce'mi dă Jeana, mă ispitesc, așa e; amorul ei mă măgulește, nu neg; inima mea chiar mă îmboldește... Judecata predomnește și mă ține pe loc.

— Vom mai vorbi noi de asta; pentru acuma însă, primești proectul?

— Știi ce una, Sorét? M'am răsgândit. Du-te numai cu Marușca. Luați trăsurica cea cu poney și...

— Nu, te rog Tăricene, fă-mi hatârul și haide cu noi...

Jeana se întoarse și se așeză la piano. Părea foarte mișcată. Peptul i se ridică cu putere; fața i se făcuse numai bujori. In privirea ce-i aruncă lui Tăriceanu era mulțămire și ca o speranță.

Începù cu pripire, nu romanța, ci un valț vesel și sgomotos, care cerea o mișcare vioae a mânilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ar fi voit par'că să'și potoliască, în acea cheltuială de energie fizică, un mare neastâmpăr sufletesc.

Emil Sorêt îi cerù lui Tăriceanu, cu ochii, hotărârea. El o clipì, în chip că primise.

Sorêt se depărtâ.

— Ți-a spus Sorêt ? întrebâ Jeana fără a se opri din cântat.

— Da, răspunse Tăriceanu cu răceală.

Ea cautâ la dânsul, surprinsă.

— Și... ai primit?

Glasul îi era tremurător.

— Da, răspunse el pe acelaș ton.

Jeana își țintui privirea pe clape, par'că și-ar fi urmărit mișcarea mânilor...

Enervată, greși tonul și se ridicâ de-odată. Era palidă.

— Mă simt obosită. La revedere, domnule Tăriceanu, șopti. Și, fără să-l priviască, se depărtâ.

Tăriceanu o urmări cu privirea cum se apropiâ de bătrâna cu ochelari, care citia mereu; cum îi șoptì ceva, și cum după ce chemâ pe fetița cea de patrusprezece ani, eși împreună cu ele.

De la ușă îi aruncâ o privire de-o clipă, în chip de ultimă salutare.

Tăriceanu, se apropia de grupul celor ce jucau «*vhist*».

— In astă seară ne-ai lăsat, îi zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unul din cei patru, într'o franţuzească englezită.

— Voiu fi la dorinţa d-v., mâine-seară, răspunse el.

— Bucuros.

Englezul puse ochii în cărţi şi nu mai zise un cuvînt până la terminarea partidei.

Nu în deşert «whist» însemnează «tăcere».

Tăriceanu, după ce aruncă o privire în juru-i asupra grupurilor ce arătau oboseală, trecu pe terată.

Noaptea era răcoroasă acum.

Tăriceanu eşi pe ţerm.

Cap-Martin se lămuria din întuneric cu brodăria lui de stânci albe, pe poale.

De-a lungul ţărmului, pe dreapta şoselei, otelurile şi vilele aruncau peste întinderea în frământare, lumini sfioase prin perdelele subţiri ori printre «jaluzelele» verzi.

Nu se zăria nici o făptură omenească.

Palmierii înalţi îşi însemnau de abia locurile de-a lungul «plimbării», iar în dreptul felenarelor cu lumini pâlpâitoare îşi scriau lămurit foile lor late şi drepte ori ramurile arcuite.

Lumina farului strălucia ca o stea mare, prinsă şi nu ştiu prin ce putere ţinută locului, de-asupra digului alb. De

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la dânsa purcedeà până la oare-care depărtare, pe mare, o pată luminoasă, în raza căreea valurile aveau o tremurătură aurie.

In portul tăcut se încondeiau catarturile unor vase ce sosiseră de cu ziua.

De-asupra, seninul întunecat scânteia de stele, de-oparte și de alta a Căiei lactee.

Tăriceanu se așeză pe una din băncile «plimbării» și începù să se gândiască, cu teamă dar și cu plăcere, la dragostea aceasta ce-i picase în cale tocmai în una din epocile vieței lui când era mai desgustat de viață.

II.

Din cuprinsul sărac al unei comune rurale a Mehedinților, din mijlocul însă al unei naturi bogată în privelişti minunate, pornise Alexandru Tăriceanu pe căile vieții cele așternute cu multe și felurite întîmplări, unele pietre, altele bolovani.

Și drumul nu-i fusese nici de cum fără sdruncinături.

Copilăria i se strecurase printre greutăți umilitoare...

Firea lui răbdătoare și corpul robust, rezistaseră; dar pe calea străbătută își lăsase ca o jertfă, veselia, credința naivă, avânturile sincere și spontane.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu avusese pe nimeni să-i însufle dragostea de-un meșteșug anume, care mai târziu să-i aducă câștigurile unei munci oneste independente.

Se instruise el singur, cum putuse, în direcțiunea dibuită de unele din gusturile lui; se făcuse funcționar, cum vedeà că tind toți, apoi trecuse la un ziar când cele patru ziduri ale funcțiunii începuseră a-l înăbuși.

Printre picături, așterneà cu oare-care repeziciune și cu destul simț artistic chipurile unor respectabili mahalagii, mândri că se vedeau aidoma și gata par'că să vorbiască; une ori asemenea «portrete» i-aduceau câți-va lei.

Iarna, de'naintea sobei, cu niște anume piroane de metal pe care le înfierbînta în jăratec, scriă pe plăci de lemn frumos lustruite, felurite priveliști, scene de vânătoare, de pescuit, — reminiscențe de pe tablouri ce văzuse sau alcătuiri ale propriei lui închipuiri.

Puține, le vindea; parte le da în dar prietenilor; cele mai multe, puse în rame, decorau camera lui de locuit.

Când se încredință că «arta lui» nu făcea parale și că erà mai folositoare o leafă pe care să'și întemeeze cheltuielile traiului, se făcù iarăș funcționar.

Dar cu închipuirea lui neastâmpărată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se aruncă în altă manifestațiune artistică: acuarela ca peisagiu și portret; caricatura, privitoare la oameni politici și chiar la șefii lui.

Originalitatea de care dădu dovezi însemnate, în aceste două genuri deosebite, îl făcù după câtva timp, cunoscut în societate, și nesuferit șefilor și colegilor lui.

Se mai adăogà la motivul urii lor și faptul că întâmpinau în el pe omul ce nu se mlădie, discută cu superioritate de vederi, se revoltă în contra rutinei și a tipicurilor stabilite în administrațiune, în contra nedreptăților și a hatârurilor.

Din cauza intrigilor ce începură să se țească tainic în juru-i, dacă nu fu îndepărtat, fu mutat într'un județ din fundul Moldovei.

Acì, nu mai avù câmpul larg al Capitalei, de unde să culeagă impresiuni și unde să le redea unui public priceput.

Se închise în el cu gândirea și în casă cu activitatea care trecù pe alt tărâm: al literaturii.

Scrise în proză și în versuri bucăți pline de observațiuni și de umor, stil ușor, analiză fără pretențiune, bună punere în lumină a tipurilor și a caracterelor.

În satirile versificate, versul îi era curgător, limpede, armonios chiar, stilul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

concis, pornirea firească, fondul moral.

Luarea aminte a cercului cultural din localitate fu numai de cât deșteptată și reputațiunea lui Tăriceanu se lăți, ducându-se de la margine la centru, din întunericul unui județ la lumina statornicită de București, în calitatea lui de Capitală a Țării.

Puțin după aceasta amorul bătu într'o bună zi la ușa inimii lui: îl găsi foarte sentimental dar și foarte nepregătit.

Avusese să se plângă de multe nedreptăți care-i îmbătrâniseră gândirea de timpuriu; rămăsese însă idealistul, copilul cu simțirea curată a căruia gingășie sufletească nu fusese știrbită.

Nu avusese încă deziluziunile care otrăvesc cu amărăciuni și lasă răni ale cărora semne nu mai trec, seacă multe din isvoarele vieții, între care cele mai de seamă sînt: al păcei intime, al farmecului singurătății, al dorului de muncă și al trebuinții de a hrăni sufletul și mintea.

Amorul i le aduse...

Nu în deșert el este marele prilejuitor de fericire foarte trecătoare și de dureri care rămân.

Ca înger sau ca demon, el își cântă cântecul pe coardele cele mai sensibile ale firii noastre omenești, până când dă nota falsă care rupe farmecul.

Și cea dintâi din aceste coarde, este

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

egoismul de-a te bucură fără împărțire cu altul, de posesiunea unor anume bunuri.

Tăriceanu fu subjugat de frumuseți sufletești aparente, a cărora ființă părea îndreptățită de frumusețile fizice prea fără greș, ale făpturii ce întâlnise.

In timp însă ce firea lui poetică și sinceră se lăsa întreagă avântului unei pasiuni adevărată și statornică, în timp ce'și înconjura idealul vieții cu toate nestematele însușirilor lui,—acest ideal luă treptat forma omenească cea mai de rând, se pogorà din ce în ce mai jos de pe înălțimile la care îl suise omul și artistul.

Femeea lipsită de educațiunea inimii, se deprinsese să mărginiască traiul la toate plăcerile imediate pe care le reclamă capriciul, le caută cochetăria și le sprijină vanitatea. Din poema iubirii înțelegea numai beția pătimașă a simțurilor. Nu era nimic inteligent și ales în chipul ei de-a vedea și a pricepe menirea de femee. Rămânea dar o mască admirabilă, pe un lut perfect modelat, — dar pe lut.

Cum era să'și poată potrivì pașii, pe calea îndelungă a unei vieți pacinice de casă, alăturea cu firea deosebită a soțului ei ?

Se folosià de iubirea lui neasemănat de căldă și delicată, ca să'l domine și să'l tiranisiască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El, suferia fără să arate, să supunea fără să se plângă; căuta să apropie, să pună în armonie firea lui cu firea ei, și pentru aceasta umblà chiar să se despoaie pe sine de unele însușiri, cu speranța că prin asemenea nivelare o va deșteptà și o va face să'l înțeleagă în cele de pe urmă.

Însă nici pilda ce-i da cu sine, nici blândețea cuvântului nu aducea rezultatul dorit.

Din contra, delicatețea o socoti slăbiciune și o porni să creadă că era un drept al ei să ceară și să nu i se refuze, să ordone și să fie ascultată fără vr'o obiecțiune.

Ea să-și alcătue o ceată de adoratori, să-și tae o cale periculoasă înflorită cu lingușiri, pe întinderea unei nemărginite libertați fără nici un control, iar bărbatul să vadă, să creadă că era firesc să tacă și să zâmbiască chiar.

Lupta ce începuse cu soția ce i se făcuse vrăjmaș în casă, îl ostenì sufletește și trupește, îi dede în cele de pe urmă gândul de-a'și înfrâna inima.

Trebuia să scape din această ocnă casnică, în care pierduse o parte din bunătatea lui firească, dacă voia să rămână bun teafăr cu cealaltă parte.

Pentru viața, cum o înțelegea el, îi era trebuincioasă această parte; ori, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se cuvenia să mai trăiască de era s'o piardă și pe aceasta.

Mai bine să se aleagă, ca un arbor după furtună, cu frunze smulse, cu crăngi îndoite și plesnite care se vor mai putea îndreptà când-va și a se acoperì cu alt frunziș, chiar mai puțin strălucitor, — decât să piară cu totul, de pe urma vieței nepotrivite și fără speranță de îmbunare.

Într'o bună zi avù tăria să-și ia rămas bun de la o lume întreagă de iluziuni ce-i fuseseră nespus de dragi; de la casa în care dusese o scurtă viață de mulțumiri, simțite, firește, numai de el, de la icoana ideală de altă dată, sfărâmată acum într'un colț ce închipuià trecutul, — și plecâ spre a nu se mai întoarce.

I se mai rupse par'că ceva în suflet, în acea clipă grea, — dar plecâ fără să se uite înapoi.

Îl aștepta deșertul gândurilor amărâte pe unde 'ți-e groază de tine însuți, pe unde toate ți se par surpate în juru'ți pe unde zările sunt foarte depărtate, pe unde, om de-ai întâlnì, în el vezi pe tâlharul care va să'ți prade tot ce mai duci cu tine, va să te chinuiască fără a te omorâ.

In asemenea deșert trăi vr'o trei ani

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de zile lungi cât o eternitate, ducându-şi viaţa de azi pe mâine, înmormântat în ocupaţiunea unei funcţiuni nouă, care-i făcea deşertul şi mai cumplit.

Acestea îi trecuseră acum pe de'nainte, în timp ce ascultase frământarea valurilor,— răsunet par'că, din depărtare, al tuturor acelor suferinţi ce'l frământaseră.

Gândirea i se limpezise, inima i se liniştise şi bătuse numai tactul vieţii.

Şi eată acuma se părea că această inimă începuse să uite patimile şi rana nu în de-ajuns de vindecată.

În salon nu mai era nimeni, Lumina se stinsese. Pretutindeni, în juru-i, întuneric, şi totuşi, ceva luminos licărià din lăuntrul său în afară: *chipul Jeanei.*

Ca lumina din învălitoarea de sticlă a farului, ce se răsfrângea pe mare, licărirea din inima lui se răsfrângea la mică distanţă de el şi luà forma fermecătoarei fete.

Aşa începù desfăşurarea micilor întîmplări zilnice care hotărâseră schimbarea aceasta.

Vânduse pe neaşteptate, cu preţ şi mai neaşteptat, câteva din feluritele lui lucrări şi, deodată, fără să spună cuiva, demisionase şi pornise pe litoralul Mediteranei.

Cu câţiva ani în urmă, trecuse pe aci şi Mentonul îi plăcuse: era liniştit,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu climă caldă, cu împrejurimi frumoase. În treacăt le gustase farmecul și amintirea impresiunilor păstrate îl îndrumă la Menton.

In cea dintâi zi a așezării lui la «*Otelul Litoralului*», legase prieteșug cu Emil Sorêt, lângă care i se dăduse loc la masă.

O parte din oaspeții otelului se dusese la Monte-Carlo să asculte concertul clasic de Joi și muzica aurului ruletei,— îi lămurise Sorêt; de aceea se părea că otelul avea așa de puțini meseni.

Urmase apoi povestirea petrecerii lui de două săptămâni de când sosise aci, a împrietenirii cu rusoaica și recomandațiunea persoanelor de față.

—Ca articol: «*femee*», toată atracțiunea,— terminase francezul, sunt Marușca Pojaref și d-șora poloneza.

Adevărata lor cunoștință se făcuse însă, după prânz, în timpul plimbării până la întâiul sat de la graniță, pe tărâmul Italiei—«*Garibaldi*»—și mai ales în fața unei sticle cu «*d'Asti spumante*», dulce și încălzitor.

Tăriceanu aflase că Sorêt este student la Medicină, dar că, slăbit de-o viață prea liberă la Paris, venise la Menton, pe vr'o cinci luni, pentru odihnă și întremare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sorêt aflase, la rându-i, că Tăriceanu e dintre deziluzionaţii vieţii; ar fi voit şi amănunte, dar noul amic nu i le dăduse deocamdată.

Totuşi, îi zise Sorêt:

— Trebue să cauţi a petrece şi a'ţi întări moralul. Dacă vei voi, uite, să fim nedespărţiţi, să fim buni prieteni. Mie îmi placi. Simt că-ţi plac. Să căutăm să plăcem şi să ne placă, niscare-va cuconiţe nostime, şi... să petrecem... Eu să uit că sunt bolnav; d-ta să uiţi că ai suferit... Ca femeile, nimic alt nu schimbă în bine o dispoziţiune îndoioasă... iar timpul trece de nici nu simţi cum şi când...

Tăriceanu zâmbì trist, apoi răspunse:

— Prietenia d-tale, domnule Sorêt, o primesc cu viuă mulţumire; vom fi totdeauna tovarăşi de escursiuni... In ce priveşte articolul: «femee», precum îl numişi, rămân nehotărât.

— La urma urmei vom vedea, nu-i aşa? râse Sorêt. Nu vom căutà amor etern, te asigur, fiind-că asemenea pasăre rară nu există: bunul Creator n'a găsit de cuviinţă s'o treacă în catalogul grădinii plantelor... Un puişor de dragoste însă, ca o floricică la cheutoare, nu stânjineşte; este un ornament... şi prieşte sănătăţii... Presimt, în fine, că Poloneza

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te va interesà. Pe rusoaică, înțelegi, o păstrez pentru mine.

Veni cina de seară.

O doamnă bătrână, o domnișoară și un diavolaș de fetișcană de vr'o doisprezece-treisprezece ani, însoțite de o doamnă tânără cu o fetiță de vr'o trei ani, se așezară la una din mesele «rezervate» familiilor ce voesc să fie singure.

— Uite, îi șopti Sorêt, lui Tăriceanu: Rusoaica și Poloneza...

Salută. Rusoaica răspunse c'un zâmbet foarte amical. Se plecă apoi la urechea d-șoarei, îi spuse ceva și împreună se uitară lung la Tăriceanu.

— Te examinează, — observi? îi șopti Sorêt.

— E foarte nostimă rusoaica d-tale, îi răspunse el.

— Nu-i așa? Are o pereche de ochi... Cum îți place însă Poloneza?

— Pare drăgălașă...

— Ba e chiar foarte frumoasă... Râde drăguț și fură bine cu ochii ceia ca peruzeaua în raze de soare... E tipul fetelor care iubesc cu patimă...

— Diagnosticezi?

— Ca un doctorand în medicină, serios...

— Serios? glumi Tăriceanu spre a'și ascunde impresiunea adevărată ce-i făcuse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fata. Cât ţinù cina, dese priviri cercetătoare se îndreptară reciproc de la masa din colţ la cea obştească.

Îndată ce trecură în salon, Sorêt se grăbì să'l înfăţişese mai tuturor, ca pentru cunoştinţă, iar Rusoaicei lui şi familiei Poloneze cu recomandaţiune specială.

De-acì, în fie-care seară, timp de-o săptămână de zile, Tăriceanu mai nu lipsì de lângă Rusoaică pe lângă care Poloneza umblà mereu.

Convorbiau, jucau panzarola, făceau muzică între ei, ori asociau şi pe alţii la felurite jocuri de salon.

Tăriceanu era amical, dar nu cavaler curtenitor înclinat spre intimitate. Observà numai: Sorêt manevrà cu succes treptat pe lângă Rusoaică. Poloneza avea pentru el atenţiuni bătătoare la ochi prin care voia să provoace apropierea lui de ea.

La capătul săptămânii Sorêt îl întâmpinâ cu o destăinuire, către el, din partea Rusoaicei:

— 'Mi-a spus Maruşca, amice, că Poloneza te place, dar că e supărată fiind-că afectezi o „rezervă" ofensatoare pentru ea.

— Afectez? Se înşeală; e foarte reală şi rău face dacă se crede ofensată....

— Amice, fii cu judecată. la lumea cum este şi împrejurările după cum ţi se prezintă. Foloseşte-te de-asemenea dispo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ziţiuni favorabile, ori cât ţi s'ar părea de excepţionale... I te-ai făcut drag, e gata să'ţi lase cale liberă spre inimă,— de ce-aï da înnapoi?

— Dragă Sorêt, vreau numai relaţiuni de salon. Dacă nu se poate atâta, abat şi mai tare din drum.

Dar după câteva zile Tăriceanu se lásâ, pe nesimţite, peste hotarul ce'şi însemnase.

Nu în deşert lucesc atât de aproape nişte ochi frumoşi, râde o gură drăguţă cu o cochetărie, studiată chiar; cântă ce doreşti, nişte mâni albe, grăsulii, îndemânatece; nu în deşert iarăşi eşti om lângă o femee, mai ales când această femee vorbeşte limba împătimitoare a dragostei în tot ce face, în chipul cum te întâmpină, în felul cum se uită la tine.

Astfel, începuse a se plimbà numai cu ea, dimineaţa, pe «plajă»; a-i oferi câte o camelie pe care o primia cu plăcere şi o prindea repede la sân; a-i şopti câte-o mică laudă asupra gătelii, asupra chipului cum îi vin pălăria, coloarea rochiei,— apoi ce cochet picioruş are, ce mâni frumos alcătuite, ce graţios umblă...

Asemenea nimicuri era vădit că o încântau, o făceau să se înroşiască de mulţămire şi să-l răsplătiască cu priviri foarte galeşe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Așa ajunsese la seara aceasta când Sorêt plănuise plimbarea la Castellar.

Acuma se gândià cu seriozitate la urmările acestei plimbări,— «*partie carrée*« de amorezați, în singurătatea plăcută a drumului pitoresc.

Jeana, de sigur, dorise asemenea plimbare apropietoare între ea și el.

Promisese și nu se mai putea da înnapoi.

Pe Jeana o judecà o cochetă nebunatecă, cu închipuirea aprinsă, arzând de dorul de-a se jucà de-a amorul, fără să cunoască poate pericolul unui astfel de joc.

Să fi fost un amor adevărat, ca acela ce simțise el când întâlnise pe «Elena lui» ?

Să se fi gândit la o căsătorie între ea și el, om încă necunoscut, străin de limba și de țara ei, întâlnit în o țară străină amândurora, într'un loc de vilegiatură pe unde furnică tot felul de vântură-lume?

O vedea cu totul plecată spre el: arătà aceasta, mai mult de cât obicinuita fire a lucrurilor permite unei fete să arate.

Ce creștere avusese oare?

Bătrâna doamnă Staniewici o lăsà tuturor capriciilor, într'o ciudată libertate pentru un loc străin cu moravuri de adunătură. Era par'că nepăsătoare față cu putința vre unor întâmplări rele ce ar fi putut-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vătăma, ca pe o floare la îndemâna ori cui.

Intru cât îl privià, ca om cu experiență, era oare lucru de onoare să citiască împreună cu ea cartea unui amor, de-un romantism exagerat, ceea ce ar fi exaltat-o până acolo în cât să-i devie amantă?

Și cât ar fi ținut beția aceasta? Tot timpul șederei lui în Menton.

Care ar fi fost deșteptarea Jeanei, la realitate, când el ar ajunge asupra plecării?

Nu i-ar fi imputat, ca de-o crimă, căci abuzase de neexperința ei?

El nu mai putea iubi; nu, dar coarda adevăratului simțimânt 'i-o făcuse Jeana să vibreze.

Ce simțià era numai învăpăiare, a căreea cauză era voința unei femei de-a'l apropià de dânsa.

Se hotărâ dar să fie cu multă luare aminte, spre a nu da celor din otel ocaziune de-a vorbi în socoteala ei, în timp ce, față cu ea, să urmeze a fi «rezervat». Ori ce plimbări singuratece, trebuià să le îndepărteze.

III

Camera lui Tăriceanu da asupra mării.

Îndată ce Răsăritul se pregătià să'și deschidă zorilor porțile, camera i se lumină și somnul, după ce-i atingea pleoa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pele cu aripele, sburà lasându-l să se deștepte.

Cum i se deschideau obloanele feței, da fuga și el să deschidă fereastra camerei. Răcoarea simțită a dimineții năvălia și-i făceà bine.

Răsăritul depărtat se făceà curând numai o văpae. Pe acest fund, viu colorat, se încondeiau, cu o minunată limpezime de linii, munții vineți ai Corsicei, cari păreau la o palmă de loc.

Zarea adâncă a mării se arătà cu mult mai adâncă acum decât în timpul zilei, decât cum erà să fie, peste o oră după ridicarea soarelui.

Foarte liniștită erà marea acum și abia clipia la țărm, c'o dungă subțire de apă, care șoptia nisipului fin tainele adâncurilor din noaptea ce trecuse.

Aproape de țărm, era de-un verde deschis; d'aci, fără trecere treptată, se arătà până la o depărtare nemăsurată, de-o coloare vânătă-închisă, ca o masă de altă natură; spre zare se limpezia luând fața cerului și părea că se terminà acolo în o dungă gălbue-roșatecă.

Din dreptul unde stà să se iviască soarele și până la țărm, s'așternuse un con de lumină cu sclipiri de multe nuanțe, între care domina auriul străbătut de un roșu ca focul.

Baza conului cădea la țărm, pe o lungime mare, c'un efect și mai viu de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sclipiri din cauza mișcării valurilor din ce în ce mai dese.

În multe direcțiuni, la o depărtare oare care, marea era pătată de puncte negre ce se părea că saltă în loc.

Erau bărcile pescarilor cari eșiseră la larg și aruncaseră plasele, așteptând ridicarea soarelui.

Razele, străbătând suprafața, nenumăraților locuitori ai mării încep să alerge după gustarea de dimineață.

Fericiții ce nemeresc în plase, găsesc loc de-ajuns și bucățelele care să-i momiască.

La un moment anume, bine cunoscut din îndelungă experiență, pescarii de la țărm încep să tragă frânghia plasei, petrecută din urmă de barca ce-o dusese și o aruncase la larg.

Lacomii poftifori de hrană ușor găsită, nu simt cum se strânge în juru-le țesătura periculoasă; iar când prind de veste, e prea târziu: deja 'și-au început călătoria silită, spre țărm. In deșert se sbat spre a se strecura prin ochiurile strâmte, de dincolo de care adâncul și libertatea le râd în bătae de joc, cu hohote de valuri.

Până să vie acest moment, eată o sprânceană de foc peste care trece o ușoară împrăștiere de raze... Și crește, crește încet dându'ți iluziunea unei învârtiri pe loc a unei roate de jăratec, până

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce ia înfățișarea unei mitre episcopale.

Partea de sus se tot umflă și se rotunzește, în timp ce partea de jos se strânge, până ce, de-o dată, prin o repede săltătură, rămâne glob și o mică dungă negricioasă îl desparte de zare.

Conul de lumină prinde colori mai puternice; coroana de raze se face mai mare și mai vie, roșeața globului începe a lua sclipiri de aur și a'ți orbi privirea, căci, de privești în lături, se pare că ai avea două pete negre rotunde înaintea ochilor; marea își schimbă nuanțele de verde și de vânăt în albăstriu deschis și închis.

Conul de lumină s'a schimbat și el acum în o nemăsurată punte de aur, pe care, soarele ce deja s'a ridicat sus, pare dispus să treacă pe pământ.

Din ce în ce munții Corsicei perd limpezimea liniilor; o ceață subțire roșatecă-gălbue îi acopere. Iar când soarele cuprinde cu privirea întregul cuprins al mării, privirea obicinuită în ce parte este Corsica, abia o mai zărește.

Zarea foarte depărtată și limpede a mării se pare mai aproape.

Cap-Martin, cu coama lui de molifți și linia întinsă a munților de la Cannes iau o înfățișare nouă.

Țărmul începe a se umple de mișcare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oaspeții Mentonului ies pe «plajă» să priviască scoaterea plaselor; portul își înfiripează activitatea; viața zilei începe.

O oră și jumătate de când Tăriceanu s'a deșteptat și stă încă la fereastră, de unde privește cu întreaga lui făptură aceste schimbări.

Nici un gând supărător nu pare să fi întrerupând armonia aceasta dintre el și fire. Pe chipul lui trec răsfrângerile unei mulțămiri nedefinite sufletești, ca răsfrângerile acelor lumini, pe mare. Atitudinea lui este de deplin extaz.

De-odată tresări puternic și se uită cu adevărată spaimă spre ușa...

Bătea nu știu cine la ușa încuiată, ceva obicinuit să se poată întâmplă. Smuls din lumea lui însă, în care el singur plutiă ca punct immaterial, acel sgomot i se părù al vre unei înfricoșate împrejurări.

Dominându'și agitațiunea, c'un zâmbet prin care însuși își lua în râs asemenea deșteptare bruscă, se repezi și deschise.

Sorêt intrâ în vârful degetelor.

— Bună-dimineața. Socotiam că dormi încă și erà să mă retrag. Ai un chip de visător prin haciș. Ce făceai?

— In adevăr ca visam, colea, în cadrul ferestrei... A! ce fermecătoare priveliști mi se desfășurau, din realitate făcându'mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un vis... Marea, marea asta, mult mă mai atrage!

— Ai scris ceva? I te-am trădat Jeanei că eşti poet şi asta a răpit-o...

— Iar Jeana... murmură Tăriceanu, încruntând puţin din sprincene... Pentru ce, Emile, i-ai spus un neadevăr?

Nu sunt poet; scriu, numai pentru singura mea mulţămire sufletească.

— Uite ce, Tăricene, eşti poet fiind-că trăeşti din poezia naturii. De ce, dacă în această natură se cuprinde şi Jeana, n'o consideri ca o notă armonioasă în muzica iubirii sale pentru dumneata? De ce nu te ar face fericit ideea că eşti iubit şi că ai putea să dai o fericire, ori cât de trecătoare ar fi? Ascultă, amice; ia lumea cum este şi petrece cum înţelege dânsa fără să te gândeşti la vii.or: şi 'n astfel de concepţiune a vieţei, este poezie... De ce ciudatele scrupule ce ai?

— Bine Sorêt, dar...—

— Dă'mi voe. Aseară chiar, după ce Jeana a plecat din salon, s'a dus în camera Maruscei şi a stat mult timp de vorbă cu ea, în timp ce dumneata dormiai, de sigur. A întrebat-o asupra amorului ei; 'i-a cerut lămuriri foarte, cum să zic... precise în privinţa simţimântului ce-o turbură şi a stăruit să-i spue ce anume pericol ar putea fi pentru ea? Maruşca a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avut un fel de plăcere ciudată de a-i aprinde și mai mult închipuirea... Înțelegi?... A pregătit-o pentru tine... Să nu judecăm dacă este moral s'au imoral... In de-ajuns e, că despărțindu-se, Jeana i-a șoptit: pentru fericirea aceasta de-a mă ști iubită de el, 'i-aș sacrifică întreaga mea ființă...

— Ce rău a făcut Marușca!...

— De unde știi! Mă rog, Jeana e una din acele ființi pasionate care vrea să cunoască plăceri către care o mână firea sa de neînfrânat. Dacă nu 'i-ai fi plăcut dumneata, altul i-ar fi fost mentor. Te-a plăcut, fii dumneata... In cele de pe urmă, nu mai stăruesc, — termină Sorêt, dacá'l văzù rău impresionat.

— Haidem în port să ne plimbăm. Vrei?

— Mai întâi să ne bem cafeaua în sala de mâncare... Ori poate voești s'o ceri aci?

— Find-că ești și d-ta, s'o bem împreună.

Coborâră, el, c'un viu aer de nemulțămire; Sorêt, neliniștit să nu fi displăcut amicului de curând, cu asemenea stăruință.

Sala de mâncare erà puternic luminată de razele soarelui.

Jeana și Marușca se ridicau tocmai atunci de la masa lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se salutară, fără a'şi vorbi, apoi ele trecură în salon.

După câteva clipe răsună de-acolo un armonios valţ din ale lui Waldtenffel.

— Asta-i pentru d-ta, nu se putù oprì Sorêt de-a zice, zâmbind. Are şaptesprezece ani... Mare cochetă o s'ajungă!...

Tăriceanu nu răspunse. Era necăjit, se vedea. Nu'l supără într'atât stăruinţa francezului cât ideea că o fiinţă ce parea perfectă, putea da unui bărbat o credinţă ca acea exprimată în urmă de Sorêt.

— Trecem prin salon? întrebă acesta când Tăriceanu se ridică.

— Nu. Dacă voeşti, te rog, du-te singur.

— Dar nu pentru Jeana acum. Nu te gândeşti că e Maruşca în salon? Le dăm buna-dimineaţa şi plecăm!... Vrei în spre Cap-Martin mai bine?

— Bine, haide... ca să nu mă socoteşti îndărătnic.

Maruşca se afla pe terata Salonului, cu fetiţa.

Sorêt se oprì cu Tăriceanu lângă Jeana, o salutâ şi, repede, îl lăsâ lângă piano. şi el eşi pe terată.

Tăriceanu nu avù încotro şi rămase. Ea îi întinse degrabă mâna, — minunată mână ca un giuvaer măestru cizelat... Catifelată, caldă, parfumată, el o duse, în neştire mai mult, la buze şi 'i-o sărutâ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana se înroși, îi aținti o căutătură de dulce mulțămire și'l întrebâ, pe gura-i ca fraga c'un zâmbet de adorat:

— Ai dormit bine, domnule poet?

— Ca un simplu muritor, domnișoară.

— Ce fericit ești! Eu, nu. M'au chinuit niște visuri nebune... și acuma simt nevoe de aer, de mult aer curat și rece... De altmintrelea, dimineața e răcoroasă; mai ales în pădurea Capului-Martin... trebuie să fie o plăcere... Aveam intenţiunea să mă duc;— dar, singura...

— Dacă'mi permiteți, vă însoțesc,— răspunse el, cu oare-care răceală, la invitarea aproape de-a dreptul.

— In adevăr, voești? Îți mulțămesc. La întoarcere o să găsim pe mama în parc; mă lași acolo, și'ți recapeți libertatea...

Ce varietate de intonări, care de care mai grațioase, ascunzând însă de abia izbucniri impetuoase ale unei văpăi lăuntrice! Ultima-i fraza avù un accent de dulce ironie, care făcù pe Tăriceanu să-i răspunda:

— Credeți poate că în adevăr există libertatea? Suntem, din contra, robii împrejurărilor; iar că ne conducem după voea noastră, este numai o iluziune a mândriei noastre de oameni...

— Să fi însemnând filosofia aceasta,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că fără voea d-tale te robesc pentru plimbarea ce am propus?

— Nu; totuşi însemnează că în dimineaţa aceasta sunt pornit pe filosofare şi că vom discută foarte serios împreună...

— Ce spui? Haidem atunci foarte degrabă, ca pentru întâea oară şi c'un moment mai curând să am plăcerea de-a vorbi mai mult cu d-ta... Eşti foarte avar la cuvinte...

— Poate unde sunt prea bogat în simţiri...

— Ori cum, tot avar, de oare-ce nu împărtăşeşti şi altora ce simţi.

— Nu va fi încă timpul...

— Ce te-ar face să crezi aceasta? Când e voinţă şi hotărâre, este şi timpul.

— Chiar dacă ar fi voinţă şi hotărâre, nu admiţi ca judecata să poată fi piedecă şi astfel să amâi împlinirea hotărârii?

— Când e prea multă judecată, nu e prea multă simţire. Eu prefer pe aceasta din urmă ca mai potrivită tinereţii... Ce mult timp de judecat, are omul, la bătrâneţe!

— Şi mie 'mi place simţirea multă, d-şoară, însă dominată de minte. In asemenea caz, simţimântul, de se declara, e trainic: judecata, temperându'l, îţi dă timp să observi, să te convingi şi să calci drept...

Jeana stătu o clipă pe gânduri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Toate bune, domnule poet. Poezia unde ramâne însa? Ea ține de închipuire, și simțimântului tocmai închipuirea îi dă aripi. De simțimântul, emancipat de judecată, ține apoi impresiunea, nu-i așa? Te uită: vântul începe să agite marea. Valurile încep să danțeze «tarantella», după cum zice un autor italian. E frumos, în felul sau, și te impresionează. Te întrebi de ce e frumos? Nu. Primești impresiunea și te uimești în fața fumosului. Pentru ce în fața frumosului conștient, care palpită de plăcerea de a fi lângă d-ta, te-ai întrebă dacă e timpul să simți sau nu, să-i spui sau nu ceea ce simți?

Ajunseseră lângă Vila «*Perle blanche*», încântătoare locuință mică, scânteetoare de lumină. Erau singuri aproape, pe trotuarul nisipos. Mai la deal puțin, se înălță împunătoare, măreața vilă «*Dolgoruky*», cu o mare bogație de verdeață. In stânga, marea de safir, aţâțată de vânt, se ridică mereu cu valuri spumoase care, se doborau unele pe altele, se săltau unele pe altele și se izbiau de țărm împrăștiându-se pe nisipul fin al «plajei», c'o hîrșiitură monotona.

Tăriceanu primi provocațiunea atât de directă, în cât îl uimi, fără să fi părut că-i înțelege însemnătatea.

— In adevăr că e splendidă priveliștea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acestei mări atâțate, esclamă el, oprindu-se si pierzându'și privirea pe întinderea cutată.

Jeana îi aruncă o căutătură umbrită de-o repede încruntare din sprîncene...

— Să nu mă fi plăcând? se gândi, și rămase nemișcată.

Umbrela trandafirie îi împrăștia pe chip o ușoară văpae plăcută, asemănătoare roșeței nevinovăției. O prindea de minune, în acele clipe, mai ales că rămăsese cu ochii în jos.

Tăriceanu, mirat de tăcerea ei, o fură cu coada ochiului. Atitudinea ei care-i păru a fi de descuragiare, îl impresionă. Inima îl îmboldi să fie omul împrejurării și nu mai stătu la chibzuință. Dacă nu răspunsese prin cuvinte, putea răspunde cu fapta. Intr'o clipă se plecă spre ea, în ochi cu priviri înduioșate, îi petrecù pe după talie un braț și o strânse cu putere lângă el, șoptindu-i:

— M'ai biruit, Jeano... Cât ești de dragălașă, n'o pot spune... Frumosul conștient e perfecțiunea frumosului, căci din el isvorăsc poetice plăceri reale. Ori cum ar fi, ori ce-am crede, femeea e creată spre a da fericirea...

Surprinsă de-acea schimbare neașteptata și în de-ajuns de cutezătoare, dar plăcut înfioratâ, se lăsă alipită de el. Umbrela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se rostogoli între umerii lor, ca și cum ar fi vrut să-i feriască de ochi indiscreți. Privirea nu i se luase din pământ, însă pentru zâmbetul ei de pe buzele ușor tremurătoare, ai fi dat atunci toate bogățiile lumei.

Erau față în față cu infinitul etern mișcător, adânc revoluționați de simțirile lor.

— În adevăr că ce simt acum, șopti mai departe Țăriceanu, nu are întru nimic a face cu judecata. M'a răpit într'un singur moment farmecul acestei nemărginiri agitate, care răspundeă farmecului ce pornește din ființa d-tale, Jeano. Sufletul meu simți trebuința de-a fi în armonie cu amândouă aceste înrâuriri și nu s'a mai întrebat de astă dată dacă cutează sau nu. Se pare că n'am greșit, fiind-că de la unul la altul simt cum trece, pe un fir nevăzut, o deplină mulțămire ca ne vedem apropiați în fine... Nu-i așa Jeano, spune?

O acoperì cu priviri învăpăiate. Ea zâmbià mereu, tremurătoare ca păsărica prinsă ce nu'și regretă însa libertatea; se alipià mai strâns, mai strâns de el, dar dominata de-o sfioșie la care poate nu se așteptase, de-o teamă neînțeleasă ce nu o prevazuse pe când își visà visul ei dulce de iubire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acum nu'mi răspunzi, d-ta, Jeano. Dar privește-mă numai, și te încredințează că'mi ești dragă. Pe când îți strălucià însă în acești ochi frumoși simțimântul pentru mine, dacă eu luptam cu mine însu'mi, era o cauză... O vei află și sper să mă ierți, căci a trebuit să sufer...

— Mulțămirea te face să uiți suferința, amice dragă, îi răspunse, înecându-și privirile de azur luminos în întunecimea înstelată a ochilor lui.

El se plecâ iar și de astă dată o sărutâ pe frunte.

Nisipul scârțâi în preajma lor supt niște pași grei, și le întrerupse idila.

O păreche, în etate, trecù braț la braț. Fiind-că nu'și schimbară atitudinea, soții zâmbiră, îi priviră cu drag și se depărtară vorbindu'și.

— Știi ce-a zis domnul care trecù? șoptì Jeana cu glas mișcat.

— Nu le-am cunoscut limba...

— Vorbiau nemțește, dialectul berlinez... Își spuneau că trebue să fim însurăței în luna de miere... și că ne șade bine...

Îi strânse ușor brațul și 'l privì cu duioșie de nespus.

— Cată să fie fermecătoare luna de miere... urmâ apoi...

— Te-asigur că în momentele acestea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu ne lipsește mai nimic din acel farmec.

— Da? de unde-o știi?..

— Un bărbat e silit să cunoască mai multe lucruri...

— Presemne de-aceea îmi făcusem eu ideea că bărbații sunt mai fericiți de cât noi..?

— Ciudat... Și eu socotiam că femeile pot fi mai fericite de cât bărbații.

— Te rog, spune-mi cum trebue să fie atât bărbatul cât și femeea, ca dacă se aleg, să poată fi fericiți împreună? Îmi spui?

— Bucuros. Pot să se placă, bărbatul și femeea, fără să fie siguri de potrivirea naturilor lor. Vor fi însă fericiți, când vor înțelege că nu numai pentru plăceri trebuie să se placă... Plăcerile sunt trecătoare; în locul lor va trebui să rămână acea dulce tovărășie sufletească ce face statornicia tinereții, dă maturității seninătate de gândire și bogăție de fapte, dă bătrâneții seninătate de conștiință și mulțamirea de-a fi trăit...

Rari sunt aceia cari își dau seama de ceea ce trebue să fie o legătură adevărată... Eata pentru ce, bărbați și femei, își fac mai totdeauna ei singuri nenorocirea...

După cum soarele ce apune aruncă în urmă, spre ziua străbătută, o privire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în care ar scânteia par'că un regret,—așa Tăriceanu furișă spre trecutul depărtat o căutătură a minții lui ce nu putea să uite...

Amărăciune fusese în accentul ultimelor lui cuvinte: firea îl recucerise. Eră lângă o femee și nu se putea ca femeea trecutului să nu-i împrospăteze îndoiala...

Jeana se opri: ajunseseră la punctul de unde drumul Capului-Martin începe.

— Să fie oare în adevăr așa de rari? întrebă cu seriozitate, împresionată de înfățișarea lui schimbată, cuprinsă și ea de-o neînțeleasă melancolie, apăsata de-un oftat.

— Da, foarte rari... pronunță el cu glas stins, cu privirea neclintită, încă supt înrâurirea imaginilor de odinioară...

Dar iute se scutură ca de-o atingere neplăcută și se întoarse la sentimentul realității. Văzu pe Jeana îngrijata și-i întinse mâna; apoi, mai mult spre-a nu-i răni simțimântul, îi zise:

— Intâmplarea însă, Jeano, are aceasta pe cât de neprevăzut, pe atâta de frumos și de înțelept: adună din depărtări ființi ursite să 'și potriviască simțirile pe aceeași coardă și cântecul inimilor lor se armonizează de la întâia vibrare; apropierea se face repede; minunea rarității se împlinește.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tăriceanu nu pusese, nici nu putea să pue accentul adevărului în tirada aceasta lirică.

Jeana crezù însă pe Tăriceanu că voise a-i spune: «te-am găsit pe tine, ne potrivim, vom fi fericiți...»

Adânc mișcată, îi strânse mâna ce 'i-o ținea încă de când el 'i-o dăduse.

Cu toate acestea îi rămăsese ca un punct negru pe o pagină albă, expresiunea de amărăciune de adineauri a lui Tăriceanu.

— Nu cumvà suferise de pe urma unei femei? se întrebâ dânsa.

Și de-odată simți boldul geloziei, înăbușit la moment de un nou simțimânt, al compătimirii. Astfel, iubirea ei se mai mări par'că în aceeași clipă, la ideea că el suferise.

Simțirile se urmează ca și fulgerile, clipă după clipă; și după cum acestea se aprind repede în spațiu, așa cele-l-alte cuprind repede inima.

Intrebarea ce și-o pusese, o adresâ dar, cutezător, lui Tăriceanu.

— Voești să nu'ți răspund acum, Jeano?

Trecutul e al eternității si al uitării. Ne întoarcem, ori urcăm Capul?

— Adevărat, am ajuns la Cap... A, nu... Ne-am depărtat prea mult și fac pe mama să aștepte prea nerăbdătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Avem de cumpărat câteva lucruri...

— Să ne întoarcem dar...

— Vezi ce pe nesimțite trece timpul? Dar când ai ști cât sunt de mulțămită! E cea mai frumoasă din diminețile mele de până astăzi...

— Pentru mine, Jeano, dimineața aceasta se aseamănă primăverii, care, purifică, renaște și înfrumusețează... Și d-ta mi-ai dăruit asemenea zi de primăvară sufletească... Îți mulțumesc, Jeano...

— Ce bine 'mi faci!... Dându-mi-te datornic, rămâi față cu mine creditorul.

Aproape de parc se opriră.

— Să rămân puțin în urmă, Jeano?

— Da. După amează, la Castellar?

— Da, Jeano.

— La revedere...

— La revedere.

Ea intră repede în parc, el o urmări cu privirea, cu adevărat cuprins de-o sinceră emoțiune.

Frumoșii palmieri ai parcului, singurateci, sau dintre alți copaci, își înălțau ramurile, unii în forma evantaliului, alții arcuindu-și-le în jos, alții alcătuind în vârful lor un tufiș de frunze de-un verde sclipitor.

Pe bănci, la adăpostul copacilor sau lângă tufișuri de plante cochet orânduite, se odihnià mulțime de femei de toate etă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţile. Citiau, împletiau, observau pe copiii ce se jucau.

Ce de mai feluritate de găteli uşoare de vară, de pălării şi de umbreluţe desfăcute!

Copiii alergau pe alee gonind cercuri, aruncându'şi mingile, jucându-se de-a ascunsele.

Te faceau voios cu râsetele lor argintii, cu chipurile lor grăsuţe şi aprinse de fugă, cu şuviţele de păr cârlionţat ce le acoperiau fruntile, le împodobiau umerii şi le făceau capetelor un cadru nespus de plăcut.

Guvernante, făcute par'că pe aceiaşi măsură, nalte, drepte ca nişte coloane de biserici, terminate cu câte-un cap urât, îi urmăriau, strecurându-le poveţe, şi apoi citind mai departe cărticica ce ţineau la înălţimea ochilor.

Îmbătrânite de ani şi de meseria lor, cu chipuri flegmatice, cu mişcări de automaţi, garantate par'că în contra ori căror emoţiuni, le vezi cât de colo că sunt engleze, arhi-model poate al bonelor şi guvernantelor.

Tariceanu observă câteva minute această privelişte, suprinse o întoarcere de cap a Jeanei şi un discret salut cu mâna, la care răspunse, şi trecù drumul spre a se aşezà în fa a bufetului, pentru obicinuitul Amer-Picon cu chiuraçaô.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Păcat, își zise el c'un ușor oftat,— păcat ca asemenea ființă delicioasă să fie subiect numai al unui mic roman ce se uită!...

IV.

Un landau închis, foarte curat, în care te simțiai la îndemână, tras de doi cai frumoși cu hamuri deosebite, aștepta la orele trei în una din uiițile vecine parcului și Stradei Principale.

Muzica începuse a cântă în chioșcul parcului, așezat între mai mulți Piperi nalți și stufoși.

Lumea venia din toate părțile, de oare-ce era Duminecă. Mai ales fete și flăcăi din popor, cu costume mentoneze din vechime, așa cum poartă italienii din partea nordică a peninsulei.

Poporațiunea mentoneză e de origină italiană și vorbește dialectal, o amestecătură de franțuzească și de italienească, c'un accent nasal.

Orchestra, foarte bine întocmită, cântă «Uvertura» din «*Wilhelm Tell*»

Supt cuvânt că Jeana se duce cu d-na Pojareff, în parc, d-na Staniewici își lăsâ fata.

Amândouă, însoțite numai de fetița pe oare Marușca nu avea cui s'o încredințeze,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

eșiră prin Strada Principală, în timp ce Sorêt și Tăriceanu luau drumul pe țerm.

După ce trecură pe marginea micului port, străbătură o uliță îngustă urâtă și necurată și dădură în Strada Principală. Aci, se oprira la o florărie unde comandară în grabă două ciorchine pentru prins la pept, din camelii, mimoze și micșunele de Parma, apoi se îndreptară spre landou.

Prietenele erau deja înlăuntru și trăseseră perdelele.

Sorêt se urcâ în fund lângă Marușca, Tăriceanu lângă Jeana, care trecu în față, părând că tremură ușor.

Landoul porni repede.

Se vorbi de o cam dată asupra ciorchinelor de flori care le plăcuseră, iar ca primă ocupațiune avură, ele să'și prindă florile la corsagii, ei să le ajute chip,— ocaziune de-a se arătà stângaci, spre a simți mai multe minute sânurile cum palpitau supt ușoara apăsare a degetelor lor.

— A! dar la culme de ne-îndemânatec! zise Marușca lui Sorêt... și-i strânse palma peste sânul ei.

Ochii lui Sorêt sclipiră.

Jeana se înroși. Ar fi avut acelaș îndemn par'că, dar rușinea o împiedicâ. Să mulțămi numai să-i strângă mâna prietenește, lui Tăriceanu.

— M'ai înțepat, Sorêt... vai! esclamâ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rusoaica și-i dădu una peste mână cu drăgălășie.

Sorêt, drept răspuns, îi sărută mâna, luându'și pălăria.

— Domnule Sorêt, dăm pilde rele Jeanei... Mai domol cu sărutările, zise Marușca, râzând.

— A! noi nu ne molipsim ușor, răspunse Tăriceanu. Cu toate astea...

Luâ mânușița Jeanei, cea desmănușată, și-i sărută vârfușorul degetului mic până ce din pembé i'l făcu porfiriu.

— Domnișoră Jeano, zise Marușca pe un ton de seriozitate glumeață, nu uită te rog, că ești în a mea veghiare... Asemenea desmierdări la vârful degetului, nu se tolerează... A!... strigă de odată, ia vezi Sorêt, ce am colea pe obraz?

— «Tonnerre de Dieu!» esclamă francezul. E dorul de sărutare... Se plimbă pe tot obrazul unei femei frumoase supt forma unui punct de sânge aproape invizibil... Din fericire, e boală cu leac...

Și printre cuvinte, sărută, sărută cu foc, diavolul!...

— Se cunoaște că Sorêt e medicinist, râse Tăriceanu. Diagnosticează repede și mai repede caută să vindece...

— Iar poetul contemplă, râse Sorêt...

— Dar și scrie... Versurile lui pot fi și sărutări...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se apropia de obrazul Jeanei; ea, roşie ca para focului, se ferì...

— O! nu, te rog... Şi încet şoptì: 'mi-e ruşine...

Totuşi o mână şi-o lăsâ în mânile lui...

In timpul acesta copilita Maruscei petrecea în felul ei, ascunzându'şi drăgălaşul căpuşor dupa o perdea şi făcând: iţii! îndrăgostiţilor. Văzând că n'o luau în seamă, se uità afară şi vorbià sau îngănà un cântec.

Landoul se oprì. Ajunsese la înălţimea de unde şoseaua coteşte de-oparte spre Menton-Garavan, de alta coboară, pe un povârniş puţin plecat, pe drumul Castellarului.

Birjarul, după ordin de mai înainte, descoperi landoul.

— Şi de-acum, seriozitate, copii; se uită soarele la noi, zise — Maruşca.

Privelişteа era vrednică de admiraţiune entusiastă.

De la raspântie chiar, se înalţà culmea pe-al cărcea tăpşan se odihneşte cimitirul oraşului.

Dincolo de şosea, un munte de pe marginea căruia aveau să coboare; în stânga, o vale strimtă plină de verdeaţă, şi în fundul ei un drum ce şerpuia tainic acì în o lumină discretă, acì în umbră, iar de la ea în sus, alt munte, acoperit pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

coastă de vii și pe frunte de pădure de maslini.

In fundul zării din față niște culmi ascuțite răsăriau unele din altele, zugrăvindu-se cu un violet puternic, pe albastrul cerului poleit de soare. Unele, în bătaea soarelui, sclipiau cu crestele lor pleșuve; altele păreau că ațipesc în umbra cestor-l-alte; altele, mai depărtate, scânteiau supt polciul de neaua eternă.

In urmă, o parte a orașului, lungită pe coastă, se ivia din când în când pe dup'o colină, împreună cu un ochiu de mare ce se nălucià oglindă liniștită cu răsfrângeri de raze care se păreau zâmbete.

— E frumos! zise Tăriceanu.

— E măreț, zise Sorêt... O! mama natură! declamâ apoi ca Mounet-Sully, c'un gest larg, răzând.

— Mână birjar! ordonâ Marușca, imitând pe Sorêt.

Jeana numai părea că visează, într'o atitudine foarte grațioasă.

Landoul porni încet la vale... De ce coborâ, privelișteа se închidea. De-a lungul șoselei se resfirau căsuțe, de-oparte și de alta, între livezi de portocali și lămâi, smochini și tufe de mimoze înflorite, râzătoare cu bogata lor feluritate de flori.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lămâile lungărețe, portocalele rotunde, unele bătând încă în verde, altele bătând în portocaliu deschis, zâmbiau voios dintre frunze. In partea de jos ramurile se arcuiau supt greutatea roadelor; în partea de sus se acoperiau cu muguri și cu flori.

Smochinii rămași ca niște schelete albe, cu membre ciudat întortochiate, lucioase și ici-colo cu câte-o frunză uscată ori cu câte o smochină sbârcită, dădeau o înfățișare deosebită livezilor.

Pentru ei anotimpul însemnă somn și odihnă de iarnă, pentru cea-laltă vegetațiune rodire continuă și vieață de primăvară.

Urcând și pogorând iarăși pe șoseaua șerpuitoare, minunat de bine întreținută, landoul înainta întorcându-se de multe ori în fața acelorași poziținni pe care le priviai mai de sus și care ți se păreau altele.

După un lung urcuș spiralic, ajunseră la «Cruce», în mijlocul unei păduri bătrâne de maslini foarte înalți și stufoși. Răcoarea aci eră plăcută și odihnitoare.

Pe un vîrfuleț al muntelui o cruce de piatră se uită melancolic în juru-i, la cele patru cărări, al cărora punct central eră dânsa, cât și la drumul, care se cufundă pe supt coastă, în desimea copacilor.

Una din acele cărări ducea în valea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Carrèi, printre vii, și alte plantațiuni ; alta, spre cimitirul pe lângă care trecuse landoul; cele-lalte două se pierdeau în pădure. Sburase o oră, de la plecare. Făcuseră partea cea mai întinsă de drum.

De-aci, Castellarul prinse a se zări la deal, lipit par'că de poalele a doua culmi care se închipuiau ca două turnuri ale unei biserici uriașe.

Intrarea în sat vine pe-o uliță strâmtă între două șiruri de case cu trei rânduri, clădite de piatră, cu ferestre mici și cu obloane verzi la ele, în mijlocul cărora niște stinghioare de scândură, văpsite la fel, se puteau închide și deschide dupa voe.

Piatra se înegrise de timp ; pe unele locuri se măcinase și lăsà acum să se vadă găuri de care nu se mai îngrijià nimeni.

Cu cât înaintau ai noștri, cu atât se desfășurà mai mult grămădirea neregulată a caselor, ca înălțime, — și înfățișarea lor de vechime contrastà puternic cu minunata vecinătate a munților veseli și a vegetațiunei totdeauna plină de viață.

Landoul intrà într'o piață mare.

De-oparte, între un șir de case se ridicà biserica ce s'ar fi confundat cu ele dacă n'avea turnul subțiratec în patru colțuri, cu cruce în vârf. In altă parte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era școala; o da de gol gălăgia copiilor interni, ai cătunelor apropiate, cari n'aveau unde să'nvețe.

In altă parte, primăria, — și'n cea de-a patra parte, d'asupra dealului cu povârnișș repede, — o cârciumă.

De jur-împrejurul satului munții până la o înălțime oare-care, erau din poalele lor așa săpați și rânduiți, că se formau pe coasta lor terațe înguste plantate cu vie. Și toți acei butuci de viță, ridicați pe haraci, păreau din deal niște călugări bătrâni pogorând sprijiniți pe cârjă.

Două, trei ulicioare purcedeau din piață și se pierdeau repede pe alte povârnișuri ale colinei pe care se agățase satul.

Piața se ține puțin îngrijită.

Acelaș păcat se observă, de altmintrelea, în toate satele italiane.

Alt obiceiu ciudat au locuitorii apoi, de-a întinde sfori în cadrul ferestrelor, de ia o parte la alta, și a înșirà pe ele din rufăria spălată, mărunțișurile; iar; între ferestre, frânghii, pe care înșiră rufăria mare.

De departe îți dă închipuirea unui orășel împodobit cu steguleț multicolore de-aproape, efectul este neplăcut.

De altfel, acest lucru se vede în Italia și prin mahalalele mărginașe ale orașelor celor mai mari.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cârciuma n'are înfățișare tocmai curată, cu coloarea ei de chinavar spălăcit, cu ferestrele ei mari necurățate de mult și cu obloanele verzi, — verde pretutindeni, — date de perete.

Landoul se opri însă în dreptul ei.

Nu trebuie une ori judecat un lucru după cum e pe de'n-afară.

«Il padrone« se ivi cu zâmbetul pe buzele lui cărnoase, șiret după privire, respectabil după pântecele lui de Popă-Colivă. E îmbrăcat curățel, cu picioarele și mai curate puse goale într'o pareche de papuci cu călcâe.

Ai noștri intrară într'o încăpere largă plină cu mese, mobilată cu o teșghea de lemn văpsită verde, împodobită cu poliți pe care sclipește sumedenie de sticle, mari și mici, toate cu vinuri și purtând numele celor mai renumite Case.

— Doamnele și domnii bine-voesc a trece mai bine în grădină? întrebâ «patronul» c'o deosebită politețe...

Ce e drept, priveliștea ce se incadrà în ușa mare de din dos, a prăvăliei, era promițătoare.

Tinerii trecură repede și se coborârà pe patru trepte pe o terață asfaltată, înconjurată cu gărdișor verde, — de ostrețe subțiri, împodobită cu putini, — văpsite verde, — în care locuiau bambuși în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

deajuns de nalți și umbritori, cassia tineri și portocali ce abia înfloriau atunci.

Mai coborai cinci trepte și te aflai într'o curticică ce se părea suspendată d'asupra prăpăstiei în fundul căreea trecea un drum pe-o vale strâmtă. De aci priveliștea era mai restrânsă; astfel, părechile se așezară pe terața asfaltată, la o masă, între doi bambuși umbritori.

Sorèt comandă două butelii de Castellar și bișcoturi.

Priveliștea era în adevăr frumoasă. De amândouă părțile acestei coline se despicau două văi adânci ale cărora maluri erau sădite cu vie și pline de portocali și lămâi. Dincolo de văi, se ridicau și se desfășurau lanțurile munților pe lângă cari trecuse landoul, părând de aci coline, și pe de-asupra lor, în depărtare, se întindea marea, marea imensă!...

Și ce înfățișare curioasă avea: închipuiți-vă o chartă ţintuită pe un șes nemărginit, pe care sunt desenate lacuri ce ar lucì la soare ca niște ochiuri de oglindă; alăturea cu acestea, părți cu lumină ștearsă ce ar închipuì continente, străbătute de dungi lucioase, mai late și mai înguste care ar închipuì fluvii și râuri ce se întretae, urmând o linie firească de curgere. In dreapta, ridicături în relief, alcătuind o lungă linie de ju-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mătate cerc: munții dela Cannes; în stânga, insula Corsica cu munți ale cărora vârfuri sunt albe cu răsfrângeri roșatece, cu valuri de coline ce răsar unele din altele de-o puternică coloratură violetă.

Vasele ce trec cu pânzele întinse în o mulțime de direcțiuni, par pe această ciudată chartă, niște puncte mișcătoare la infinit...

Iar jos, de unde se închipue că începe marea, discret se arată o parte a Mentonului, ca o pată albă pe verdeața unei coline.

Tăriceanu nu-și mai luă ochii de la splendida desfășurare de decoruri ale imensului fund de Teatru. Jeana, crà adâncită, și ea, în observarea privelișteî, atât doar că furà din când în când cu câte-o privire pe amicul ei, ca pentru a-i împărtăși impresiunile.

Sorêt și Maruşca, realiști, se furișaseră la altă masă și acolo gongoniau ca doi porumbei pe streașina unui retras acoperiș de casă.

Mica fetiță, uitată, rătăcià dela un copac la altul, vorbindu-le.

«Patronul» se întoarse cu vinul și cu biscoturile, pe o tavă de argint. Visătorii se deșteptaseră; porumbeii se apropiară și, îndată strălucì Castellarul în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pahare, roșu ca purpura, cu spuma de un trandafiriu șters, ca o cremă de smeură.

Lacome se lipiră buzele de pahare... Ce aromă de tămâioasă! Ce băutură dulce, ușor înțepătoare la limbă și în de-ajuns de tare! Și se ducea, se ducea pe gât, desmierdând palatul gurii, răcorind pieptul, îndulcind ființa întreagă par'că.

Intâiul pahar rămase la toți în câteva clipe văduv de conținutul delicios și ca semn de doliu, c'o pânză subțire rozalbă pe dinlăuntru. Acest întâiu pahar însă porni cuvântul pe clina dragostei și dădu sufletelor îndemnul apropierei, prin acele flori ale ființii omenești cari se alipesc, tremurătoare, una de alta, și împrăștie în organism fiorii unei mulțămiri ce se poate numai simți.

Soarele începu să caute melancolic, dintre cele două culmi ce domină Castellarul și o răcoare simțită bine să se urce din valea adâncită acum în umbră.

Trecuseră două ore de la sosirea aci, ca două minute cărora abia le iei seama. Deplină înțelegere se așezase între inimi, mulțămită generozității Castellarului profiriu și învăpăerei fiecărei inimi în parte.

Intoarcerea la Menton le-a fost o uitare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a Naturii, un poem de banalități delicioase, de copilării fără nume, de strânsături în brațe și de sărutări care amețesc, obosesc sufletește, enervează trupește și nu satură setea supremă.

V

În acea seară Tăriceanu nu se ivi în salon, după cină, spre întristătoarea surprindere a Jeanei.

Marușca porni pe Sorêt să'l caute, să vadă ce s'a întâmplat.

După o jumătate oră se întoarse:

— Peste putință de găsit! le șopti, înnălțând din umeri.

— Eu sunt sigură, zise Marușca privind foarte cu înțeles la Jeana, că poetul visează la fericirea ce-i dai...

— Aș fi preferat să fie cu noi... răspunse ea, și se duse la piano, unde statù cât-va timp în picioare, nehotărâtă, melancolică.

— Vezi cum îl iubește Jeana? îi zise Sorêt c'un ton de imputare.

— Ai vol să'mi dai să înțeleg că eu nu te-aș fi iubind pe tine? îi răspunse Marușca privindu-l drept în ochi...

Ascultă, Sorêt. Sunt femee și am pretențiunea de-a cunoaște pe bărbați. La tine nu-i iubirea Jeanei pentru Tăriceanu;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

e numai lipsa unei femei și putința ce întrezărești de-a cuceri în mine pe acea femee, — ori care ar fi ea, cu atât mai bine dacă eu împlinesc și anume condițiuni de atracțiune...

— De ce vorbești așa, Marușco?... Ai nevoea de-a mă lovi... pentru vr'o greșeală?

— Să te lovesc?... Haidem pe terață să vorbim.

Eșiră, — el cu vr'o câteva clipe în urma ei, mânios, nedumerit. Ce însemnă de-odată schimbarea aceasta, după scenele din timpul plimbării?

— Marușco, ia să vedem... De ce mi-ai vorbit în chipul acela? o întrebă cu glas mângâios.

Îi petrecu brațul pe după talie, lipindu-se de umărul ei, apropiându'și capul de capul ei.

— Dar nu înțelegi, copil ce ești, că nici nu s'ar putea să mă iubești altfel de cât dorindu-mă?

— Jeana nu va fi dorind oare pe Tăriceanu? El, crezi că nu va fi dorind-o pe dânsa? E în firea lucrurilor: aceasta însă nu înseamnă că Jeana nu'l iubește și că Tăriceanu n'o va iubi.

— Sorêt, nu te amăgi singur, ori nu umblă cu stângăcie să mă înșeli pe mine. Ți-am spus în de-ajuns că Jeana iubește

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu puterea închipuirii și cu necunoștința ei de oameni. Crede c'a găsit în Tăriceanu pe Făt-Frumos pe care-l visează toate fetele; prin urmare, amorul ei are un scop: măritișul; amorul ei are o rațiune de-a fi...

— Jeana ține la căsătorie?

— Dar cum socotești, copilule nebun!

Eu îl ghicesc pe Tăriceanu: «rezerva» lui față cu Jeana nu e o tactică, dar o prudență: îi place Jeana, îl măgulește iubirea ei, o lasă aprinderii sale de fire pasionată, dar se ferește de ori ce răspundere față cu conștiința lui cât și față cu noi, în caz când 'i-ar deveni amant. Azi l'am observat pe Tăriceanu și mai de-aproape. Eată un om pe care l'aș iubì, — pe care l'aș fi iubit de sigur... Eu prefer sinceritatea unei situațiuni bine hotărâtă, domnule Sorêt.

M'aș aștepta de la Tăriceanu să'mi spue, ori cel puțin să mă lase să înțeleg că, o dragoste de ocaziune nu l'ar lega nebun de mine; că, a petrece în chip plăcut cu o femee... ca mine, nu 'i-ar fi o greutate... Astfel, sunt sigură că ar căutà să'mi împliniască mici dorinți, la nevoie chiar trebuinți, ca fie-care să fim mulțămiți în felul nostru.

Surprins, căutând să'și dea bine seama de înțelesul acestei lungi conferințe, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care se făcea o comparațiune între el și altul, Sorêt se depărta puțin, pe gânduri...

S'ar fi mirat dacă ar fi putut prinde zâmbetul ciudat al Maruscei și privirile-i luătoare în râs...

— Ascultă, îți zic și eu Marușco, începu Sorêt, stând în fața-i. Nu te-am înțeles în întregime. Un lucru iese însă lămurit: nu-mi cunoști de loc firea. Ai lăsat timp de două saptămâni și mai bine, — mai mult decât trebue unei inimi tinere neprefăcută, — sa bată puternic pentru dumneata. Acuma o rănești cumplit spunându'i că în altă ființă ai găsit calități superioare. E rău ce faci, Marușco. Poate că te iubesc prea copilărește, însă fără nici o gândire ascunsă. D-ta, ca femee, ai știut ca plecarea fie-căruia, la locul său, o să pue un capăt acestui amor. Pentru ce nu m'ai respins la timp? Iubindu-ne precum ne-am găsit, — precum păsările se iubesc, — am fi rămas cu amintiri plăcute. Acum vrei să rămân — eu cel puțin, — cu regretul că te-am întâlnit? De ce? Mi-ai promis, cu viu graiu, plăceri ce păreau și de dumneata dorite... iar acum de-odată îmi dai chinul unei întoarceri prin nimic îndreptățită: de ce? Nu-i omenește! nu-i!

Marușca râse cu hohot și-i apucă mâinile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Când iți spun că ești copil! Te-au supărat cuvinte ce nu aveau nimic înțepător... Nu înțelegi, «*bebé*», că voiesc să fiu și mai pasionat iubită? Când ți-am spus că aș preferi pe Tăriceanu, nu înțelegi că am voit să te văd gelos, sa'mi răspunzi cu pornirea iubirii revoltate, iar nu cu supărarea mândriei tale?

Îl luă după gât cu brațele și-l sărută pe frunte:

— Haide, du-te în casă, «*bebé*» răsfățat; du-te pe-aici prin curte și așteaptă să'ți bat în ușă. Pe urmă te vei urcà la mine să facem jucării Soniei până s'o adormim...

Îi dădù un bobârnac ușor peste nas și'l lăsă, intrând în salon.

Ușuratec, în adevăr, Sorêt nu'și dădù osteneala să priceapă, întru câtva măcar, pe ciudata rusoaică.

Trecând prin curte văzù lumină la fereastra lui Tăriceanu, îi bătù în ușă și intră fără s'aștepte poftire.

Era vesel, vesel la culme.

— Da ce te-ai făcut, filosofule?... Știi una? In astă seară sunt oaspele Maruscei: m'a chinuit ea puțin, nu-i vorbă, — spunându'mi, închipuiește'ți, că te-ar preferà pe tine mai curând... Dar fiindcă m'am supărat, umblă acuma să mă împace. Tu ce faci? Dece n'ai venit în salon? Jeana

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era foarte tristă... Nu faci bine că o lași astfel... Te văd ocupat... Nu te ridica... La revedere pe mâine...

Și fără să aștepte răspuns, ieși repede.

Tăriceanu se necăjià să scrie un sonet pentru Jeana, în limba franceză.

După ce se plimbase pe digul portului până la far, se întorsese mulțămit că puteà fi singur, în tăcerea ce domnià în camera lui și prin prejur.

Cu toate că plimbarea la Castellar îl apropiase foarte mult de Poloneza, cu toate că începuse să-i placă întâmplarea aceasta, se hotărâse să nu-și vândă cu totul libertatea pentru asemenea plăcere.

Îi trebuia ore când se voia al lui cu totul. Desfăcut atunci de ori-ce legătură cu lumea din afara sufletului, avea să se dea beției visurilor, avea să facă sacrificul de preot al Artei: locurile acestea îi umpleau gândirea de poezie și poezia trebuie să se reverse.

După ce terminâ sonetul bine-rău, ca într'o limbă streină, îl puse de-oparte, parăsindu'l ca pe o datorie împlinită; apoi își aprinse un «demi-londrès» și se întinse într'un scaun lung, a lene.

Cele două lumânări, până la care ajungeà adierea nopței, pâlpâiau mai tare sau mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încet, plecându-și flacăra în toate părțile și grăbind stearina la topire.

In clipe când nu se mișcau, o coroană de lumină roșatecă-gălbue se urzia repede în jurul fie-cărei flacări.

Pe fereastră străbatea o răcoare plăcută, sărată, dar intrau și țânțarii, vrăjmașii cei mai neastâmpărați: lumina îi chiamă și ei se adunau, dădeau ocoluri foarte cu ferire flacărilor, din dreptul cărora socotind locul și împrejurările, se repeziau unul după altul să'și vâre măcar odată botul în obrazul ori pe nasul visătorului.

La sbârnâirea lor în jurul urechilor, acesta se apăra instinctiv cu mâna. Dacă vedeau, șireții, că nu era chip de ciupitură, se retrăgeau la odihnă în creturile pologului și ale perdelelor lui de rețea. După ce va adormi visătorul, ei aveau când să se deștepte din întâiul somn și să'și facă mica gustare de sânge de pe unde vor putea.

Țigara se trecea, scrumul rămânea tot mai lung în locul foilor de tutun; o ușoară șuviță de fum se întindea liniștită până în dreptul ferestrei, se făcea de-odată val-vârtej, frământată de adiere, și întuneca pentru o clipă para uneea din lumânări.

Intr'un târziu Tăriceanu tresări și se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ridică. I se păruse, la ușă, o ușoară sgârietură ca de pisică.

Deschise și privi... Nimic. Abia închise ușa și făcu un pas; sgârietura răsună din nou.

De astă dată deschise și umblă să pătrundă bine întunericul lungului coridor. Par'că i se năluci ceva mai negru ca întunericul, ghem în cadrul unei uși vecine

Când se apropiă, ghemul se ridică c'un râs năbușit, tremurător.

— Jeana! șopti Tăriceanu.

Jeana puse un deget pe buze, veni până în dreptul ușii rămasă deschisă, șopti lui Tăriceanu «noapte bună», și înainte ca acesta, uimit, să poată zice ceva, ea se pierdu repede în întuneric. Numai un ușor foșnăit de fuste de mătase se auzi câteva minute pe scară.

Tăriceanu intră, întru câtva neplăcut impresionat de asemenea stăruință și neastâmpar; repede apoi urmând șirul, pentru o clipă întrerupt, al gândurilor de mai nainte, începu să scrie.

Rândurile se înșirau mărunte și drepte pe pătrarul de hârtie care, se umplea și trecea de-oparte, spre a face loc altuia.., și pentru scriitor nu mai există nici timp, nici spațiu.

Cât timp va fi stat așa, nu'și găsi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

socoteala, când auzí un sgomot ca o bătae a cariului într'un lemn.

O ascultă și'și dădù seama că par'că venia de-afară, supt fereastră.

Lăsă condeiul și se aplecă peste gardina ferestrei.

La catul întâiu, în aripa stângă, îi albì la o fereastră cunoscută, Jeana. Era de sigur cu vestmântul de noapte. Batea ușor cu cârligul proptitor, în lemnul ferestrei, și căta în sus.

Cum îl zărì, îi trimise cu mâna un sărut și se retrase. Fereastra se închise, perdeaua căzù.

De astădată Tăriceanu rămase mult timp la fereastră, privind acì jos la perdeaua care nu se mai mișcà, aci în largul mării liniștite, acoperită de întuneric, d'asupra căreea veghiau, din depărtările de sus, ochii sclipitori ai Eternității.

VI

A doua zi soarele era sus când se deșteptă. Camera îi era plină de raze.

— Am să-i trimit un buchet... își zise...

Primul gând îi era dar la Jeana.

Sunâ. Feciorul venì, după câteva minute, aducând cafeaua cu lapte și unt.

— Ascultă Albert, vei avea grija în fiecare dimineață să iei dela florăreasa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

d'alături un buchet, în felul cum îi scriu eu în bilețelul acesta, și-l vei duce la No. 2, d-șoarei Staniewici.

— Bine, domnule.

Feciorul eși cu biletul. Tăriceanu se așează foarte voios să-și bea cafeaua; pe urmă copiă pe curat sonetul pentru Jeana. Era foarte nerăbdător s'o vadă, să alcătuiască programul zilei și să-i citiască undeva ce scrisese.

Abia terminase, când Albert se întoarse să ia tava.

— Domnule, d-șoara Staniewici e în salon singură și vă poftește, dacă aveți timp.

— Bine, Albert. Ține pentru d-ta...

Bacșișul e sfântul pretutindenea așteptat și sarbatorit: ziua lui e în toate zilele.

Se îmbrăcă repede, amicul nostru, cu oare-care îngrijire chiar, și coborâ.

Jeana îl aștepta, în picioare, lânga piano. Cum îl văzu, veselia îi luminâ figura. Își dadura mâna și se sarutara fără nici o sfiosie.

— Mulțămesc pentru buchet, îi șopti, mișcata.

Apoi, îi prinse o camelie la cheutoare.

— In fiecare dimineața, când vii înaintea mea, să cauți în coșul din colț și vei gasi o camelie.

— In fiecare dimineață Jeano, cu în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voirea d-nei mama dumitale, te rog să primești din parte-mi un buchet.

— Mulțămesc. Mama îmi va da voe. La noi, în Polonia, sunt permise asemenea daruri dela cavalerul obicinuit...

— Vrei, Jeano, să ne facem programul zilei de azi?

— Am fost la un gând, zise ea râzând. Ideea mea era să ne plimbăm numai amândoi cu barca. Timpul e splendid.

— Admis. Dar după amează? Vrei să ne ducem, tot numai amândoi, cu tramwaiul până la Garibaldi și să ne întoarcem pe țărmul mării pe la Stâncile-Roșii?

— Te-ai gândit să-mi sacrifici ziua întreagă?

— Da, Jeano, fiindcă ești de-o tovărășie fermecătoare.

— Ți plac, în adevăr?

— Din toată inima...

Ea îi strânse amândouă mâinile.

— Nu știu cum să-ți exprim cât sunt de fericită...

— Cum? iubindu-mă!

— Mă vei iubi și d-ta?

— Da...

Ea îl privi lung, lung, într'atât de emoționată, că se lăsă pe un scaun ca părăsită de puteri...

Tăriceanu', supt îmboldirea unei grămă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

diri de sânge, se aplecă spre dânsa, șoptindu-i cu aprindere:

— Da, te iubesc de pe-acum...

Dogoarea ce treceă dela unul la altul, era periculoasă...

— Să mergem, răspunse ea și se ridică repede.

In ochi i se iviseră lacrimi; își coborâ într'o clipă vălul.

Era și timp: câteva persoane intrau, spre a trece pe țărm, prin salon.

Până în port nu'și ziseră nici un cuvânt.

Alexandru Tăriceanu se plimbase adese ori în acest timp pe mare, cu «*Francisco*», o barcă foarte frumoasă a unui pescar bătrân, August Borfigo.

Își făcuse toată viața pe mare..., dela etatea de douăzeci de ani până la cincizeci și cinci, și acum, de câțiva ani, se odihnia; proprietar a trei bărci, una pentru pescuit și două pentru plimbări cu străinii, — trăia binișor din venitul acesta.

In deosebi August se îngrijia de «Francisco», întocmai ca de un copil și o cârmuiă pe furtună chiar cu o dibăcie și cu curajul unui vechiu marinar.

E înalt de statură, slab, dar foarte puternic; cu ochii mici plini de vioiciune,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ciupit de vărsat și sbârcit de ani, dar de o veselie care place.

Locuește în port, la al patrulea cat, în trei camere. Dacă vrei să-l mulgulești, cum nu se mai poate, la întoarcerea de la plimbare cu barca, abate-te pe-acasă pe la el unde să guști ce ai voi: curaçao, pipermint, chartreuse, madera, struguri foarte bine păstrați, smochine, migdale și câte și mai câte de care îi gem dulapurile.

Nici odată nu primește mai mult de doi lei ora; după împrietenirea cu el, dacă ai partea să-i placi, apoi îți ia numai un leu ora.

Foarte glumeț și bun povestitor, nu te mai saturi să pleci cu el și să'i asculți, când marea-i ca oglinda, înșirarea feluritelor întâmplări din cei douăzeci și cinci de ani de plutire.

Toți il caută pe August, și-i cer pe «*Francisco*» ce se leagănă lângă cheu, curat, gătit cu steguleţe, cu pânzele albe ca laptele, el însuși alb și încins cu o dungă albastră, bine orânduit cu perine moi îmbrăcate cu caşmir roșu.

Alexandru îl zări pe August, îi făcu semn de-departe și, până să ajungă la cheu, «Francisco» era gata.

— Bună dimineața domnule August.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

E cuminte marea? Face pentru o plimbare de două până la trei ore?

— Bună-ziua, domnule Alexandre. Marea-i ca un lăculeț. Avem un vântișor plăcut: e de plimbat. Incotro însă? D-șoara nu se teme?

— O! nu, August, nu... Cu d-ta nu mă tem, răspunse Jeana.

Măgulit de încrederea Jeanei, bătrânul își dădu una peste «bonetă» și sări în barcă.

— *«Cré nom de Dieu!» Francisco* al meu e ca un flutur... Nici n'atinge valurile... M'aș duce cu el în Indii.

Ajută Jeanei să se coboare și să se așeze, apoi primi pe Tariceanu.

— Și acuma... *«voyue la galère!»* strigă August, voios.

Se depărta de cheu într'o clipă, numai dintr'o potrivire de lopată.

Apa în port era liniștită; după digul cel mare și nalt se auzia însă o muzică sgomotoasă de valuri.

— A-ha... crește vântișorul, zise August. Nu-i nimic. Vom danța puțin... și dansul place domnișoarelor. De care parte să mân?

— Spre Cap-Martin, răspunse Tăriceanu și vru să treacă lânga Jeana.

— Strici echilibrul domnule Alexandre, glumi hoțul de bătrân, clipind cu șiretenie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adecă fără echilibru stabil, nu se poate, meștere? râse Alexandru.

— Supărați pe «Francisco» și faceți o bae nu tocmai caldă, nici tocmai dulce... Nu te teme, d-șoară, glumesc. Stați după plăcere. Voiu ține eu echilibrul, căci cunosc taina valurilor și știu cum îl chiamă pe «Francisco» al meu.

La eșirea din port îi săltă un val puternic ce se sdrobise de bolovanii apărători ai digului.

Jeanei îi pierì puțin fața.

— Nu te teme, drăguță... E ceva plăcut... Ia te uită cum vine alt balaur de val... A-ha! ține-te bine «Francisco». Hop! — a trecut!

Marea era de-o frumusețe de negrăit: în depărtări ca safirul, învăluratà fără spumă; în drumul bărcii, molatec legănătoare, verde ca smaragdul.

In bătaia luminei soarelui, luà văzul.

Când ajunseră la vr'un kilometru depărtare de țărm, în linie aproape dreaptă, August lăsâ lopețile.

Barca părù că stă o clipă pe loc să se gândiască.

— Să lăsăm frumos pânzele și să-i dăm vânt acestui pungaș de «Francisco». Luare aminte, domnule Alexandre, să nu-ți ia pânza pălăria.

Cu multă îndemânare pânza principală

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se desfășură și despărți oblic barca în două.

«Francisco» se clătină în loc, ceea-ce făcù pe Jeana să dea un strigăt și să apuce mâinile lui Alexandru, — apoi, cu cârma în mână și cu o singură lopată, August îi dădu direcțiunea.

Un val îl săltâ; pânza se umflâ de odată și-l făcù să ia fuga, tâind valurile ce prinseră a spumegâ și a vîjii în urma lui. August se lumină la față și se uitâ cu mândrie la musafirii săi.

— Ei, știe «Francisco» să umble? Ah! și ce vântișor! la priviți'l, rogu-vă, cum sărută de delicat fața valurilor... E în adevăr, o plăcere!

Și în adevăr că plăcerea lui August, de și cu totul deosebită de-a tinerilor, era nu mai puțin vie.

In plăcerea lui era mândria aproape părintească de barca lui, ușoară ca o *mueță*, ageră la *regate* când dobândia totdeauna premiul întâiu; în plăcerea lui era pe urmă dorul neînfrânat de mare întinsă, casa lui adevărată pe valuri, supt soare. Il îmbătă aflarea între cele două nemărginiri ce se oglindiau una în alta și'și împrumutau una alteea liniștea, lumina, farmecul, cât și furiile elementelor lor în fierbere.

Pe Jeana și pe Alexandru îi impresionă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în alt-fel: cu tot dorul lor după dezmierdări, îi cuprindea cu încetul melancolia, mutismul, aproape nemișcarea, adâncirea în ei înșiși. Își țineau doar mâinile într'o desmierdătoare strângere: încolo, păreau absenți unul din fața altuia...

Iar «Francisco» sbura... și le da, ca în vis, cele mai plăcute sensațiuni: Mentonul par'că fugea în urmă, paralel cu dânșii, desfășurându-se lung, mai lung de cât în realitate, împreună cu decorul minunat al munților ce'și plimbau crestele în marea azurie de sus.

In adâncăturile culmilor se iviau pitorești și cochete satele Grimaldi și Garibaldi; jos, vilele Mentonului-Garavan; în fund, Castellarul; mai aproape Anonciada, Gorbio, Roquebrune, ale cărora cladiri albe erau de un efect drăgălaș pe fondul verde-închis al munților și al frunzișului ce le înconjură.

De partea Monte-Carl-ului, ca niște protectori se ridicau «Cânele» și «Montargielle», cu forturile lor pe care fâlfâiau steagurile Franței.

Intr'o înfundătură a muntelui Montargielle, «*la Turbie*», delicios cuib de plăceri, mijià din mijlocul verdeței bogate și te chemà de dedeparte.

Taote acestea le treceau pe de'naintea ochilor, ca pe o scenă imensa, într'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

act de feerie, supt minunata cădere de raze a soarelui cald...

Din când în când înnamoraţii se priviau; atunci strângerea mâinilor se făcea mai simţită; inima le batea mai tare, un curent electric par'că i-ar fi străbătut şi le-ar fi mişcat-o...

Nu ştiu dacă August le înţelegea starea, nu ştiu dacă avea şi el o lume a lui de gânduri, — sta însă neclintit la cârmă, părând că visează şi totuşi dând continuu lui «Francisco» direcţiunea Capului.

Alunecându-i Jeanei de pe umeri pelerina de dantelă, vântul era cât p'aci s'o dăruiască valurilor. August o prinse. Aceasta trezi pe Alexandru şi alta viaţă începu.

Se lungi în fundul bărcii, şi se sprijini aşa de bancuţa pe care şedea Jeana, în cât îi petrecu braţul pe după talia calda şi mlădioasă.

— E voe? şopti el.

— Este... şi umbrela căzù pe umărul lui Alexandru, ca August să aibă o cortină între el şi ei.

Valurile se sărutau cu vântul, culmile munţilor cu cerul, razele soarelui între ele: se sărutară şi ei.

Sufletele li se întorseseră din lumea farmecului immaterial.

Fiinţa omenească începuse a vibra, cerându'şi partea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana își oglindi de aproape cerul ochilor ei în marea de văpae a ochilor lui.

— Care să fie cauza, întrebă ea, că lângă d-ta când sunt, natura pare că'mi vorbește într'un graiu ce'mi este cunoscut?... Inchipuirea mi se întraripează cu totul pentru alte lumi de cât acelea de mai nainte ale visurilor mele. Mai adineauri, uite, atâtea idei începuseră să trăiască în mintea mea, că negreșit aș fi scris, de-aș fi fost în condițiuni s'o pot face.

— Și ce anume ai fi scris, Jeano? o întrebă, alipind-o și mai mult de el supt micul și trandafiriul cort.

— Nu știu; toate acele idei însă porniau ca niște raze dintr'o lumină centrală care era figura d-tale...

— Dar ai fraza într'adevăr poetică, scumpă Jeano, și o vorbești îngerește... pe viața mea... strigă Alexandru, însuflețit.

— Nu mă râde, te rog, răspunse Jeana, rușinată, dulce rugătoare. Dacă aș avea puterea,—voința o am,—m'aș alipi în așa chip de d-ta, Alexandre al meu, în cât să nu mă mai simt altă ființă, să dispară personalitatea mea, care nu însemnează nimic, în ființa d-tale care e totul pentru mine.

Alexandru asculta, uimit de puterea de împătimire atât de ales exprimată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nimic nu părea prefăcut și gândit de mai nainte. Din ordinul inimii mintea alcătuia și gura pronunța acele cuvinte arzatoare. Era de surprins numai cum la etatea ei putea să le cugete? Ce educațiune avusese? Avea anume talent, devenit în de-ajuns de matur, prin însăși firea femeei ce desvoltă facultățile mai curând?

Prins cu totul, Alexandru îi sărută mâinile cu pasiune.

— Mă faci să te admir și să te iubesc îndoit de mult, Jeano! Prin ce ți-am meritat simțimântul acesta al tău, care e mai presus decât îl judecam cu putință?

— Prin ce?... Nu știu... Atât cunosc că te iubesc până la orice sacrificiu! grăi ea cu simplitatea sincerității, însă și cu focul simțimântului ce se descopere în întregimea lui.

— Nu voiesc să știu ce sunt și unde má va duce, urmă dup'o clipă. Nu cunosc nimic din lumea pasiunii pentr'un bărbat; simt atâta că de 'mi-ai zice să merg cu d-ta, merg ori unde, cu încredere și cu credința că așa trebuia să fie...

Îl privi par'c'ar fi voit să străbată în adevăr în ființa lui, după cum zisese, și-i alipi mâinile la peptul ce i se ridică cu putere...

— Domnule Alexandre, suntem la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cap... Oprim la dabarcader, ori trecem la Monte-Carlo? întreba August.

— A! nu la Monte-Carlo... cel puțin azi... S'ar îngriji mama...

— De sigur că nu. Oprește la debarcader, August dragă...

Umbrela se dădu de-oparte. August zâmbi, erau emoționați și roșii ca niște maci înfloriți.

Poetica localitate era aproape. Valurile erau aci foarte puternice și oprirea trebuia să o facă cu multă luare aminte.

Între două stânci se pogora o scară de piatră, de vr'o opt trepte, cu sprijinitoare de fer: era locul de debarcare.

Săltată ca o coajă de nucă, barca se tot apropia încet, încetișor, până ce August înfipse într'o stâncă una din lopeți: alipirea urmă numai decât.

Jeana se urcă întâi, pripit, așa că era mai-mai să alunece în apă; Alexandru abia o putu oprì și a-i da din urmă sprijinul

— De-aci să ne întoarcem pe jos, Alexandre. Simt nevoie de mișcare...

— Dragă August, ai două ore: socotește două întoarcerea, căci te întorci singur și eată costul, cu mulțămirile noastre. Noi ne ducem pe țărm, ca mai de-a-dreptul.

— A! nu domnule Alexandre, te rog...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O oră și jumătate de când am plecat; de întors îmi trebuie mie numai o jumătate. Două ore dar, cu tot respectul și cu părerea de rău că n'o să mă vizitați la întoarcere...

— Azi nu va fi cu putință, dar mâine te vom rugà să ne oferi o chartreusă.

— Cu plăcere. Pe mâine, domnule Alexandre. Domnișoară, sper în prietenia D-voastră.

C'un pumn își lipì mai bine boneta de ceafă, își făcù vânt și o luâ la drum.

— Priviți puțin la «Francisco»... E un goëland... fără preț... Sboară, sboară!... La revedere.

Alexandru și Jeana îi trimiseră salutări cu batistele; el răspunse salutând cu pânza...

— Și noi, de-acuma, spre casă... scumpul meu... Vom fi la timp?

— O! da... Nici unsprezece nu sunt.

— Să fim peste o jumătate de oră. M'am uitat prea mult timp.

Trăgeà clopotul, de prânz, când Jeana intrâ singură în salonul otelului.

VII

Când intrâ Tăriceanu în sala de mâncare, Sorêt se află la locul lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ai fost cu Jeana pe mare? îl întrebă.

— Bănuești, sau ești sigur?...

— Te întreb numai. Am căutat pe August să fac o plimbare cu Marușca, în barca ei de predilecțiune. Băeatul lui August 'mi-a spus că tată-său a plecat cu tine și c'o domnișoară...

— Care nu putea fi de cât Jeana, râse Tăriceanu. Tocmai, scumpe domnule Sorêt. D-ta, cum ai petrecut?

— Eu?...

Și c'o privire ciudată dădu a înțelege lui Alexandru că puteà fi considerat un cuceritor mai mare decât Napoleon «cel mare».

— Bănuesc, fericitule muritor, îi zise Alexandru.

— O! scumpe amice, rusoaica mea este o ființă de adorat în genuchi...

— Încă odată, îți zic: fericit muritor!...

— Să mâncăm. Lasă că 'ți voi povesti după amează.

Aproape se servise primul fel la toți dela masa obștească. Atunci se arătâ Marușca, ținându-și fetița de mână...

— Nu-i așa că e prea frumoasă astăzi? îl întrebâ Sorêt. Doamne! până azi am dorit-o, acum o ador...

— Prietene, ți se prea încălzește inima și ți se răcește mâncarea, îl râse Alexan-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dru. Şi, ştii tu, nici una prea de tot fierbinte, nici alta prea de tot rece...

— Ştiu; în primul caz risci să căpiezi şi în al doilea, să ai o indigestie... Dar tu unde ai ajuns cu Jeana?

— Unde cred că voiu fi totdeauna: pe hotarul idilic. 'Mi-ar plăcea o amintire fără regrete.

— La urma urmei, poate că şi aşa e bine.

La ridicarea dela masă Jeana avù cu Alexandru o privire de înţelegere.

Trecù dar în salon după dânsa.

— La trei punct fii la fereastră. Mă vei vedea eşind pe ţărm. D-ta vino prin strada Principală şi eşi la tramvaiul pentru Garibaldi, îi şopti, apoi se duse cu Rusoaica ce aşteptă lângă uşă.

— Momentan ce vrei să faci? întrebă Sorêt pe Tăriceanu.

— Am să mă duc să fumez.

— Poţi fumà şi în cafenea, nu-i aşa? 'Mi-ai face atunci plăcerea să mă însoţeşti, căci 'mi-e poftă de-o cafea cu kümel.

— Haidem.

— Aş dorì să-ţi povestesc ce 'mi-a mărturisit Maruşca... Doamne! ce dramă... adaose el, emoţionat.

Cafeneaua de alături, a otelului «Men-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ton», este foarte încăpătoare și împărțită în două, una pentru vorbă, cealaltă pentru jucătorii de bilard.

Sorèt cerù cafeaua și kümel, Tăriceanu o maderă și un «londrés».

— Aseară Jeana a fost la Maruşca. Am pândit coborârea ei și am și tulit-o sus, cam... ușurel îmbrăcat. S'a făcut că nu mă primește așà, apoi pe urmă, dacă 'i-am jurat că voiu fi cuminte ca un copil, s'a îndurat să mă lase să intru. Fetița adormise; eram singuri... Când am început să-i sărut mâna, prind de veste că plânge... Înțelegi cât 'mi-a răcit de mult învăpăerea, asemenea ploae neașteptată. — Ce ai? o întreb uimit. — Ești tânăr, ești încă prea tânăr, o aud că-mi răspunde. Nici eu nu sunt în etate, — poate că nu sunt mai mare de cât tine, dar am început de timpuriu viața de femee, o viață plină de mari și multe turburări sufletești. Eu cunosc ce este suferința, tu cunoști numai plăcerile lumii în care se petrece. Tăcù o clipă. Îmi era foarte la ne-îndemână cu asemenea prolog. Trebuià să păstrez însă atitudinea unui om interesat să asculte și gata să compătimiască...

— Greu lucru, amice... zise Tăriceanu, ca zã zicã ceva.

— Mă numesc d-na Pojareff Petrowna,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

reîncepù ea. Prin urmare 'ți-ai închipuit că sunt măritată. Drept 'ți-ai închipuit, din păcate. Abia am douăzeci și doi ani și sunt deja măritată de șapte. Nu știau părinții în ce chip să se grăbiască, spre a-și urni «piatra din casă» cât mai de grabă. Și nu erau doar săraci; erau numai sgârciți și urâcioși. Când li se ivì Vasili Petrovici Pojareff, funcționar superior în guvernământul Kerson, nu ținură de loc în seamă că aveam etatea copilariei încă și că el era de trei ori aproape mai mare ca mine; că sunt curată și frumoasă ca un înger și el mai mult de cât urât, — scârbos, — tipul funcționarului rus. D-ta nu știi ce înseamnă a fi funcționar la noi, în Rusia? O să te sperii, amice. Ca să fii funcționar în sfânta noastră Rusie, trebue să fii înzestrat dela natura cu greul meșteșug d'a ști să te târăști ca un verme grețos, de-a fi spion, de-a fură oricum și ori de unde, de-a fi bănuitor și crud, de-a face să tremure cei mici înaintea ta, precum ai tremurat tu însuți pe când urcai târâș; de-a fi fățarnic și nerecunoscător. Asemenea om, amice, nu poate avea în suflet nici o simțire dulce și drăgălașă. El înțelege prin iubire satisfacțiunea brutală a firii lui; în femee vede numai o sclavă care să-i vie înainte gătită, pururea ple-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cată la desmierdări și cu zâmbetul pe buze. Pentru el femeea este un fel de mașină cu mecanism anume, spre a-i da mișcări grațioase, seninătatea unei păpuși, supunerea unui manechin, aplicarea deosebită ca toate în casă să fie la timp făcute și după gustul lui absolut. Sunt și funcționari buni; dar aceia, amice, sunt modeștii treptelor de jos, sau, prin excepțiune, fiii familiilor mari ce se pregătesc pentru demnități. Încolo, tipul generic, ridicat prin mijloace corupte și corupătoare, lipsit cu totul de educațiunea prin care se capătă sentimente delicate.

Pe mine mă crescuse mama, ființă blândă, cu simțiri nobile, dar dominată de caracterul brutal, egoist, avar și incult al tatălui meu. Arendaș, todeauna supărat că nu-i merg afacerile, își crea ocaziuni să se răzbune pe noi, brutalizându-ne și nedându-ne cele necesare potrivit situațiunii noastre. N'aveam altă mângâere decât să plâng în ascuns cu mama. Lucram ca niște roabe, mai rău decât slugile, rău îmbrăcate ca și ele, fără nici o distracțiune, — și numai noaptea, sfânta mamă îmi da lecțiuni, ca să nu fiu o ignorantă, și 'mi îmbogățiă sufletul cu bunătăți din sufletul ei... Așă trecuiu la Pojareff, dintr'o închisoare în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alta ; dela brutalitățile unui tată sgârcit, la brutalitățile revoltătoare ale unui depravat neomenos. Din o sclavă rău îmbrăcată, o sclavă gătită ce-și părășește corpul unui destrăbălat lipsit de cea mai mică bună-cuviință. M'am revoltat în primele zile, doborâtă de rușine. El 'mi-a arătat cnutul, până ce m'a făcut să-l simt pe spate. Pe urmă m'am obicinuit, dar am început să sufer. Întreaga mea ființă îmi spunea că nu așa trebuia să fiu tratată ; că trebuia să fi existând o mulțămire în această apropiere a femeei de bărbat, iar nu desgustul ce'mi insufla Pojareff. Totuși am rămas însărcinată și am dobândit pe Sonia. Sănătatea mi se zdruncinase și medicii îmi rânduiră ări calde pentru timpul iernei, alt aer, alt regim. Despotul meu nu vroi să audă. Insă fiindcă nu mai putea să mă întrebuințeze pentru plăcerile lui bestiale, mă lăsă cel puțin într'un fel de uitare ce'mi ușura sufletul de-o greutate. Ce'mi păsa că supt acelaș acoperământ, îmi luase locul o georgiană voinică și de-o frumusețe provocătoare ? Ingrijiam de Sonia și treceam zilele... Ținu un an aproape starea aceasta ; mai nici nu mă prenumăram parc'ă între ai casei. Doar mama venia câte-odată și atunci Pojareff se arăta și în fața mea. Cine știe cum îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

păruiu într'o zi, că d'atunci începù iarăşĭ să mă supună poftelor lui. Georgianei nu-i fu pe plac însă şi s'apucă să ţeasă intrigi, insuflându-i gândul că l'aş fi înşelând cu nu ştiu care funcţionar. Ca rezultat, câţiva funcţionari tineri nevinovaţi fură închişi, chinuiţi şi apoi îndepărtaţi din funcţiuni, iar eu supusă spionagiilor de tot felul şi multor brutalităţi din parte-i. Nu mai putuiu suferi atunci şi puseiu la cale cu mama să fug de la el şi să mă despart. La noi despărţirile se fac foarte cu greu, — cu mult mai greu în cazul cu Pojaref, de oarece avea în gând averea tatălui meu şi n'ar fi consimţit odată cu capul! Totuşi am izbutit să fug şi iată-mă aci cu fetiţa, căutând să ascund supt o înfăţişare râzătoare suferinţi de neînchipuit... In adevăr, mă văd liberă cum nici odată n'am fost încă în viaţa mea; simt oare-care mulţămiri în aceste locuri încântătoare... Sufletul mi se însetoşează după petreceri şi după plăceri ce nu le cunosc; mă îmbăt de farmecul presimţit al unor dorinţi tainice, — dar când mă gândesc cât trebue să pătimiască mama, acolo... Nu ştiu cum să fac, nu ştiu ce să mai hotărăsc. Te-am întâlnit şi par'că mi s'au mai dus din indispoziţiunile obicinuite; m'ai subjugat, dragă Sorêt şi te rog să mă erţi dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îți spun uneori lucruri ciudate: ele vin de pe urma amărăciunilor...

Sorêt se oprì și, turnându-și un păhărel de Kümel, îl dădù pe gât, cât era de tare. Tăriceanu privì la ornic; mai avea încă timp.

— Mă sărutâ, urmâ Sorêt, mișcat,—iar eu îngenuchiaiu și-i cuprinseiu c'un braț mijlocul.

— O! eu te iubesc, Marușco, nemăsurat de mult, 'i-am zis, și povestirea ta m'a emoționat până la lacrimi... Nu știu de ce sacrificiu aș fi capabil numai ca să-ți ușurez poziținea...

— Îți mulțumesc, Sorêt dragă; ai o inima foarte nobilă. Petrecerile cu tine îmi sunt de-o mulțămire dulce cum încă n'am gustat... O! dacă nu 'mi-ar fi sufletul atât de sbuciumat, — căci, judecă te rog: am primit până acuma de la mama patru scrisori, din care înțeleg cu groază cât sufere din cauza plecării mele. Pojareff a alergat la tata și 'i-a comunicat fuga mea, amenințându-l cu mânia lui dacă nu mă va face să mă întorc la casa lui. Mânia tatălui meu s'a deslănțuit asupra nenorocitei mame, pe care o acuză de înțelegere cu mine și ca știutoare a locului unde mă aflu. Mama nu spune, plânge, sufere, o! mai multe și mai cumplit decât îmi arată, — iar eu nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai pot de durere. Pricepi dar situațiunea mea: mila de suferințile mamei, groaza de a mă vedea iarăși în ghiarele lui Pojareff. In cele de pe urmă am scris mamei să spue unde sunt, dar să dobândiască de la despotul meu dacă nu consimțimântul pentru despărțire, promisiunea cel puțin că nu mă va chinui, la întoarcere, și voea lui să stau aici până în Martie. Răspunsul mamei îl aștept, îți închipuești, cu câtă nerăbdare! Pe urmă, vezi tu? Mijloacele cu care am venit aci, sunt foarte slabe; de aceea și cu neliniște aștept răspunsul mamei. Pe lângă învoire, trebue să-i ceară și bani, lui Pojareff, căci tata nu va dezlega punga, doamne ferește! O! dragă Soret, cine 'și-ar putea închipui că fața mea e o mască supt care se ascund lupte și suferinți sângerânde!...

Incepù să plângă iar, și de astădată cu atâta amărăciune, c'un așa tremur nervos și cu atâtea sughițuri, că mă speriâ. Abia am putut-o liniști cu un torent de cuvinte și c'o sumă de desmerdări...

De-odată se ridicâ, părând alta cu totul.

— Până când o să'mi tot tiranisesc tinerețea doritoare de emoțiuni! exclamâ adorabila femee și-mi înlănțuì gâtul cu amândouă brațele, plină de-o învăpăere care mă ameți.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sorêt se opri înăbușit de emoțiune, de amintirea violentelor sensațiuni...

— A! ce noapte! exclamă el, ce noapte...

— Cum n'ar trebui să ai două la fel, Sorêt, îi zise Tăriceanu. In starea ta, e periculoasă asemenea veghiare...

— A! c'un an mai mult ori c'un an mai puțin... Tăricene... Ce voești! firea mea, care ar trebui ferită de emoțiuni, pare a nu trăi decât prin ele... Suprimă-le, conform înțelepciunei medicale, și viața n'ar mai fi ceva trăit...

Se ridică.

— Plătește tu astăzi... Nu mai am nici un ban... Nu te superi?

— Nu, firește că nu.

— Unde te duci acum?

— La mine, să-mi iau pelerina, căci am să întârziez poate în plimbarea ce am să fac.

Orele erau două și jumătate.

Tăriceanu se urcă în camera lui. Abia însă își luă câțiva lei la el și țigări, când Sorêt intră ca o furtună.

— Iartă-mă că te supăr, Tăricene... Am venit să-ți cer un mare serviciu de amic. Dă'mi până joi ce vine, o sută cincizeci de lei. Joi primesc pensiunea mea de 500 lei d'acasă, în plus suma ce-ți cer, pentru care am să scriu azi chiar. În-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chipueşte-ţi că Marusca a primit scrisoarea de la mumă-sa. Sărmana ! Ce martiră ! Am găsit-o pe Marusca plângând ca o nebună. Pojareff a încuviinţat şederea ei aci până la Martie, dar bani nu vrea să-i trimită, până nu-l va rugă ea.

Câtă întârziere dar,—şi Marusca 'mi-a mărturisit, cu toată ruşinea ei, că are numai 60 lei în pungă.

Tăriceanu nu zise nimic şi-i dădu 150 lei, iar francezul îl lăsă la moment singur.

Se vedea însă că pe Alexandru îl impresionase întru câtva numai emoţiunea francezului; cât despre povestirea în sine, îl lăsase rece, par'c'ar fi fost ceva meşteşugit, anume combinat pentru un scop ascuns... Rusoaica nu-i mai insuflă nici o încredere, acum că alergase la împrumut... ce de sigur nu avea să-l mai dea înapoi lui Sorêt.

Il impresionase apoi, în chip neplăcut, cererea lui Sorêt... Să ia cu împrumut ca şi să dea, era pentru Tăriceanu o groază, un desgust.

Nu avusese însă încotro. Dar pe viitor avea să pue în aplicaţiune obiceiurile lui din ţară.

Se făcuse trei ore fără un pătrar. Apucă repede pelerina, aprinse o ţigară şi, plin de necaz în contra Rusoaicei şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a lui Sorêt, coborâ repede, uitând recomandațiunea Jeanei de a-i pândi trecerea.

VIII

Țărmul era foarte umed din cauza furioasei loviri a valurilor. Marea era foarte supărată.

Pe toată întinderea ei de-un albastru-vânăt se zaria numai ridicături albe, asemănătoare unor clipiri necurmate ale unor ochi de monștri maritimi.

Aproape de țărm valurile se umflau și se desfăceau ca niște guri spăimântătoare gata sa înghită; se repeziau asupra altor valuri parând că le mușcă, înspumate de mânie, se ridicau din nou și se aruncau asupra țărmului făcând val-vârtej pietrișul și nisipul, isbindu-se cu sgomot îngrozitor de bolovanii digului, sărind în șuviți și în stropi care scâinteiau la soare.

Când te uitai dealungul, până la Cap-Martin, tot țărmul părea îndantelat, așa veniau de des valurile și se rostogoliau de albe pe «plajă» înnodânduse par'că unul de altul, parând că se continuă unul pe altul.

De pe dig, unde se află multă lume, privelișteа mării în furie, era de admirat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tăriceanu nu se putù oprì să nu se urce.

După dig este un brâu de piatră pe care pot merge doi inși alături. Dela acest brâu, înaintează în mare șiruri de bolovani tăiați în patru fețe dintr'un bloc ori făcuți din pietre mici și ciment. Apa îi întărește de-i face ca și blocurile de rezistenți.

Pe-aceste stânci bine rânduite, mulțime de copii mici și de tineri ce jucau rolul de copii mari, petreceau: pândiau să vie valul și se feriau la timp, râzând de aceia pe cari îi ajungeau stropii. Nu odată numai, puterea de năvălire era așa de mare, că-i stropià rău, cu toată ferirea.

De-aceea pe lungile pardesiuri subțiri ale femeilor și pe hainele tinerilor, străluciau pete de sare ca niște încrustături de sidef.

Glasul valurilor înăbușià glasul hohotelor de râs și al strigătelor sgomotoase, în atâtea felurite limbi și cu o variațiune felurită de intonare.

În port bărcile și vasele dănțau. Valurile, cu toate că intrau în el, mai astâmpărate, treceau totuși peste cheu, străbăteau în gurile canalurilor dintre cheu și digul mare, și produceau un răsunet subpământean ciudat, care atrăgea luarea aminte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ar fi stat mult timp să priviască, robit de privelişte, doritor de-a strânge impresiuni. Aruncându-şi ochii însă dincolo de port, zări în marginea şoselei pe Jeana, supt umbreluţa-i trandafirie, aşteptând pe loc.

Coborâ cât mai curând şi peste trei patru minute fu lângă ea. Tot atunci se opriă şi tramvaiul, cu care plecară imediat.

În partea aceasta a Mentonului, numit Menton-Garavan, vile şi oteluri se ţin de mână, la poalele dealului pe care trece o şosea minunată. Curţile din faţa clădirilor, balcoanele şi teraţele sunt pline de plante şi de flori. Primăvară, eternă primăvară pretutindenea!

După ce trece peste şinele căei ferate Menton-Ventimiglia, — tramwaiul o ia la deal printre două şiruri de vile splendide, adevărate raiuri de verdeaţă şi de florărie, de parfum şi de răcoare. Trandafirii cad clădărie peste ziduri, în o feluritate de colori care uimesc.

Vilele se răresc apoi, ajung mai mici şi mai simple şi numai cu bogăţie de flori, până ce eată vama: o căsuţă curată la marginea şoselei, supt o coastă de munte.

Unul din agenţi a văzut de-atâtea ori pe Tăriceanu, a vorbit cu el şi a primit dela el ţigări de-atâtea ori, că se apro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pie de 'l salută și-i urează drum bun.

Dela vamă, după ce cotești puțin, eată podul de piatră peste o prăpastie, supt niște stânci enorme ce 'și scot înainte pântecele alb-gălbuiu, lucios și crăpat.

În stânga prăpastia se înfundă între doi munți, așternută cu verdeață până în adâncul ei unde șerpuește și murmură un pârâiaș. O cărărușă cu multă greutate săpată în muntele din stânga, la înălțimea podului, duce la o poziție încântătoare, însă prea puțini se expun să treacă pe acea îngustime de loc, la o înălțime ce dă ameteli.

În dreapta, prăpastia se deschide și se micșorează până ce ajunge la mare ca o albie mică a micului pârâiaș.

Nicăeri nu ți se oprește privirea fără să nu fie plăcut impresionată de câte-o priveliște nouă, ton cu totul variat în desfășurarea generală.

Eată sus, cu mult mai sus, vama italiană, așezată pe un mic șes d'asupra enormelor mase de piatră ce formeaza așa numitele «Stânci-Roșii» cu grotele lor.

Aci tramwaiul face popas, iar agenții vamali vin să se uite dacă nu ai avut de gând să înșeli cu ceva contrabanda vecinul stat Italian.

Oprirea e o plăcere și ea, căci poți admira în stânga o clădire de piatră, ridi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cată pe coasta muntelui între grădini ce se întind în sus și în jos, în amfiteatru, castel de un stil ales, cu balcoane și cu terațe, cu turnuri «crenelate».

E proprietatea unei americane care abia dacă vine să petreacă o lună pe an, spre a 'și izolă văduvia. O oaste întreagă de servitori o precedează. Drumul la Menton sau la Ventimiglia e zilnic turburat de fel de fel de trăsurele care aduc cele necesare unei așa de mari curți, în care, se pierd tânăra văduvă și tovarășa ei...

Întreg acel cuprins e înflorit: te chiamă, te îmbeție. Are farmecul păcei și al melancoliei unui cimitir cu artă orânduit.

În dreapta se întinde malul înalt plin cu arbori printre cari se ivesc căsuțele satului Garibaldi.

De-asupra șoselei se înalță un munte falnic, acoperit cu terațe de pământ sprijinite pe mici ziduri de piatră. Pe aceste numeroase terațe înguste cresc lămâi și viță de vie. Nici un deget de loc nu e lăsat nefolositor: totul trebue să producă.

Dintr'un mănunchiu de arbori răsare satul Grimaldi, poetic așezat pe coasta acestui munte, cu mândrie privind la lucrul mâinilor harnice ale grimaldienilor săi.

Dela vamă șoseaua coboară încet, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cet, plină de praful alb al pietrei de var măcinată de căruțe.

Marea abia se zărește printre copaci ici și colo, ca o oglindă strălucitoare, pe fața căreea valurile albe par stoluri de muete ce umblă să pescuiască hrană.

Tramwaiul se oprește la intrarea unei ospătării.

Alexandru și Jeana, singurii, se dau jos acì.

O brună cu ochi de foc, îndată ce zăreşte pe mușteriul obicinuit, pe Tăriceanu, ese înainte-i zâmbind și urându-i bună venire.

— O sticlă de d'Asti si pesmeți, comandă el.

Bruna garibaldină râde, arătându-și coroana de mărgăritare și dispare.

— Par'că vă cunoașteți bine, zise Jeana către Alexandru, privindu-l cu gelozie.

— Îmi dă lecțiuni de Italienește, răspunse Tăriceanu cu seriozitate.

— De-aceea 'ți-e drag atât de mult la Garibaldi!...

— O! 'mi-e drag pentru ceea-ce o să vezi și d-ta acuma... la numai vino colea, la umbra plăcută a acestui enorm «Cassia», și te uită...

În coasta ospătăriei erà o grădinuță curată plină cu mese de tablă și de lemn supt diferiți copaci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Frumusețea grădinii erà însă arborul Cassia, mare și stufos, acum în faptul înfloririi, așezat tocmai pe punctul de unde începeà clina prăpăstioasă așternută cu verdeață și semănată cu stânci albe.

Jeana se așezâ și privi:

— O! într'adevăr că e minunat! esclamâ ea.

Mentonul se vedea, din acest loc, în toată întinderea lui pitorească. Atrăgea însă mai mult privirea vechiul Menton, ale căruia clădiri răsăriau strâns una din alta și se oglindiau în apele micului port, înconjurat de aproape de șirurile de munți ce-i făceau coroană.

Marele dig se vedeà ca o linie albă trasă între apele largului și ale portului; iar marea se păreà liniștită înlăuntru, în timp ce, din josul grădinii și până la linia digului, valurile încrețiau suprafața.

Din spre Genua bàteà un vânt puternic, astâmpărat acì de arborii puși des.

Șuvițele de aur, răsfirate pe fruntea Jeanei, se jucau între ele.

Căldura ce străbătea în umbra copacului, erà foarte plăcută.

Și nici un nor, nici un nor pe toată bolta albastră din care picurà, ca o rouă pentru suflet, o pace dătătoare de mulțămire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Erà contrariul celor două ceruri, cari de și tot atât pe de senine, între pleoapele lor frumos umbrite, de și părând tot atât de liniștite, picurau în sufletul lui Alexandru turburătoarea rouă a fiorilor iubirii.

— De ce mă privești tăcut însă foarte pătrunzător, Alexandre? 'l întrebă întinzându-i mâna desmănușată și zâmbindu-i.

— De ce te priviam așa? Căutam să lămuresc taina, în puterea căreea ai izbutit să mărginești între pleoapele ochilor tăi, două părți din necuprinsul de sus...

Și mâna ei mică o ținu strânsa în amândouă mâinile lui.

Ea 'și-apropiă scaunul de-al lui, în cât se rezemă de Alexandru, umăr la umăr.

— Ți's dragi ochii mei? întrebâ, emoționată.

— Totul în d-ta este drăgalașic; ochii însă, îți sunt expresiunea celei mai depline frumuseți. Dacă 'i-ai putea vedea în toată clipa, cum ii văd eu, ai ramânea singură surprinsă de farmecul lor. Sclipirile lor amețesc privirea îndelung ațintită asupră-le; privirile lor împrastie fiori ce dau sensațiuni nespus de plăcute, din care, una mai ales, cuprinde nebiruitul îndemn de-a te pierde în adâncul acestor delicioase ceruri omenești...

Jeana oftă și nu răspunse. Capul i se plecâ pe umărul lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce-ai oftat, Jeano?

— De ce? Nu știu, răspunse ea, ținându'și ochii închiși. Mi-a venit așa, fără voe...

Bruna garibaldiană veni cu vinul și cu pesmeții.

— Mai trebue ceva? întrebă, după ce umplu paharele cu blondul spumegător.

— Nu, signora; nimic alt, deocamdata.

Ea se depărtă, după ce aruncă Jeanei o privire repede cercetătoare.

Alexandru ridică paharul la înălțimea ochilor și'l privi în zare.

— Te uita, Jeano și spune dacă nu din raze de soare l'au stors vinul ăsta. E dulce ca sărutarea buzelor tale; e plăcut înțepător ca săgețile spiritului tău; e blond ca tine... Uite ce fiori calzi împrăștie în corp, — întocmai ca alipirea ta de mine... Aș putea zice că ființa ta fermecătare s'a transformat în acest nectar, prin cine știe ce curent magic... E delicios. În sănătatea și pentru deplina ta fericire, Jeano.

— Pentru viitorul tău fericit, Alexandre, închină ea.

Sorbi tot vinul, apoi aruncă paharul care se sparse, în lovirea lui de o stâncă.

— Nu voiu să mai bea nimeni din paharul cu care am închinat pentru tot ce 'mi-e mai scump... adaose ea cu în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sufleţire, cu expresiunea unei inspirate.

Alexandru se înfiorâ şi gândul i se duse la înţelesul cuvintelor şi al faptei.

În adâncul inimii sale Jeana avea, de sigur, dorinţa unei apropieri de nedespărţit, între ea şi el.

Închinând pentru «tot ce avea mai scump», închinase pentru un viitor în care s'ar fi văzut alăturea cu el.

De-aceea o surprinsese oftând... Oare nu-i spunea, cu acest oftat, în urma poemei adresată ochilor ei, că numai atât nu mai era în de-ajuns pentru visul ei? Puteà să mai însemneze iarăşi ca, dacă atâta farmec aveau ochii ei, pentru ce nu'l puteau înlănţuì de-apururea?

Şi mai însemnà poate că, daca erà cucerită de iubirea ei până a se da lui pe viaţă, în el nu vedeà pe omul acelei alipiri imateriale pe care nici timp nici depărtare n'o poate distruge. Erà poetul numai, răpit de-o frumuseţe, poetul ce se inspiră, şi atâta tot.

Gândul acesta însă că Jeana voià să-i fie nevastă, îl întoarse cu mintea în urma şi-l făcù să zâmbiască cu tristeţe.

Văpaea i se stinse, la vederea spectrului iubirii trecute.

Capu-i căzù într'o mână şi rămase într'o visare dureroasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana, surprinsă, simți o înfiorare rece și începu a-l privi îngrijată.

Ce gând îl schimbase astfel?

Sunt anumite clipe ale unei stări sufletești, când o ființă poate ghici pe alta în puterea unei secrete intuițiuni.

Un simțimânt ca iubirea, când domineazâ firea omeneasca, rafineazâ puterea de pricepere și dă cugetului o pătrundere mai presus de cea obicinuită.

De sigur că Alexandru suferise de pe urma unei femei, îi fu pentru a doua oară gândul.

Alexandru o pricepuse din toast, și suferința din trecut vărsà acum otrava îndoelei peste ideea unei însurători noua.

Dorința de-a-i cunoaște în fine trecutul acesta, se reîmprospătă în inima Jeanei.

Cu cel mai dulce glas, desmierdându-i părul, ea îl întrebă pe șoptite:

— Ce ai, Alexandre?

El tresări și o privi sfios.

— Spune'mi, te rog, ce amintiri triste te-au schimbat atât de repede, tocmai în unul din acele momente ce nu se poate uità? Tu ai iubit odată, nu se poate alta cauză. Inima mea de ființă ce iubește, 'mi-a spus-o numai decât. Ai apropiat, în mintea ta, cine știe ce situațiune din trecut, de aceasta de față, și... dorul poate, dupa altă ființă, ți s'a redeșteptat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu dorul, Jeano, ci amăraciunea, ci îndoeala, — mărturisesc adevărul. Am iubit, am fost înșelat, am fost sdrobit; și, unde m'am gândit la putința unei noua legături pe viață, suferința de pe urma legăturii de odinioară m'a cutremurat; la urechi 'mi-a răsunat par'că hohotul de râs batjocoritor al Neîncrederei. Iartă'mi, Jeano, asemenea dureroasa mărturisire pentru tine. Nu meriți să suferi, fiind-că ești femee și fiind-că m'a nenorocit o femee. Dar ai dat peste o inimă bolnavă... Eată de ce mă țineam de-oparte, eată de ce nu voiam sa mă impresioneze frumusețea ta. Dar a și fost fatal par'că să te întâlnesc și sa 'ți fiu robul însușirilor... Și cu toate acestea... *simt că nu mai pot iubì precum am iubit*... Sunt un om nenorocit pentru tot restul vieții... Așa văd acum, așa cred acum.

Alexandru își plecă, acum el, capul, pe un umăr al ei și lacrimile îi umplură ochii.

Adânc mișcată, Jeana nu putù gasì nici o vorbă de mângâere în fața unei situațiuni sufletești așa de împovărătoare.

Oftă și rămase pe gânduri, cu inima strânsă, înțelegând acum pe deplin că unirea lor nu era cu putință.

Mâhnitoare priveliște a acestor două ființi tinere, create pentru plăcerile vieței

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

par'că, și cufundate în deziluziuni amare,— contrast puternic cu voioșia naturei încunjurătoare!

— Să plecăm, Jeano, zise el deodată, ridicându-se.

— Nu, să mai rămânem; te rog. Uite, bea de colea... Să bem amândoi din acelaș pahar. Vrei?

Umplu paharul și i 'l întinse.

Alexandru îl goli fără să răsufle: îl ardeà peptul. Jeana își turnă și 'l goli ca și dânsul.

— Ascultă, scumpe Alexandre... Paharul e mai ușor când se golește... Tot așa inima. Vei suferi mai puțin după ce îți vei fi ușurat inima. Spune'mi turburarea vieții tale. Voești? Uite, mai soarbe de colea și începe.

Umplu din nou paharul, deșertând sticla cu totul. Alexandru se supuse ca un copil a cărui voință o călauzește mai marele lui.

Când Alexandru terminâ povestirea vieții lui, soarele trecuse dupa ospatărie și satul Grimaldi se învesmântase cu haina de văpae a apusului.

Marea se liniștise și 'și da nuanțele închise cele de seară.

Culmile munților se înfățișau cu totul altele, mai ales cele din fund cu iarna eternă pe vârfuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana se ridicâ tăcută, puse o mână pe umărul lui și privi în zare câteva clipe.

— Voești să ne întoarcem acum? o întrebâ.

— Da, răspunse ea pe gânduri. Nu bănuiam că pot să existe suferinți atât de sdrobitoare.

Oftâ și se depărtâ de masă. Îi venià să plângă. În privirile ei erà, pentru Alexandru, o milă nespusă; inima ei tremurà supt îndoitul simțimânt, al acestei mile și al iubirii.

Porniră tăcuți până în dreptul cărării ce coboară la țărm printre plantațiuni de lămâi și portocali.

Jeana voi să apuce pe acolo, după cum fusese întelegerea.

— Nu pe acì, Jeano; te rog. Să lăsăm pe altă zi. Nu mă simt dispus pentru impresiuni nouă; 'mi-e spiritul ostenit. O să ne ajungă tramwaiul... și ne vom întoarce cu el...

IX

Trecuseră trei zile dela întâmplarea aceasta, fără ca Tăriceanu să mai fi căutat a întâlnì pe Jeana.

Eată'l acum, dis-de dimineață, pe țărm; apucă spre parc, îl străbate și dă în va-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lea Carrèï, — până la un loc stradă, iar din drumul spre gară, singuratecă din ce în ce mai mult.

Râul ce se prelinge pe valea aceasta, către mare, între cheiuri de piatră și apoi între țărmurile firești, e mic, mai prinzând suflet numai după câte-o ploae torențială.

În stânga este o măreață alee de platani puși pe patru șiruri. Înălțimea, grosimea și umbrarul fiecărui arbore, dă aleei un deosebit farmec de melancolie, mai ales acum în epoca picării frunzelor, la acest neam de copaci.

De-aceea calea e presarată de ele și vântul le duce din loc în loc, le face grămezi ici, grămezi colea, de-o împestrițătură între galbenul-putred și roșul ruginiu.

Umbrele copacilor se încondeiază pe nisipul din albia lungă a râului, pe unde el curge împrăștiat ca firicele de apă turbure.

De cea-laltă parte malul este plantat cu fel de fel de arbuști, a cărora fată de un verde închis contrastează plăcut cu frunzișul ofilit al platanilor de dincoace.

Dincolo de malul întinerit, se desfășoară priveliștea unor oteluri mari, frumos înconjurate de parcuri numai flori, și a unor vile urcate pe-o costișă încân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ai de odată îndoitul aspect, al toamnei ce răpește unor vegetațiuni ornamentul tinereții și al primăverei care dă altora viață și frăgezime. In mijlocul văei înaintează până la un loc un braț de munte. Pe culmea lui, schitul *Anonciada* se înalță cu seninătatea unui locaș de pace și de rugăciune, între ziduri albe de piatra, cu clădiri albe, cu mănuchiuri de chiparoși sombri.

Tăriceanu înaintează, setos de-a se pătrunde de farmecul acestei singurătați ce 'l încântă.

Nu e trist, nu e nici vesel. Nici un cuget încă nu 'l ia pe vr'o cale hotărâtă. Este în una din acele stări când creerul, ca o placă fotografică, e gata să primiasca impresiuni de de'nafară, ne-înrâurite de vr'o pornire lăuntrică.

De-odată se oprește.

Un glas ușor de clopot prinde a răsunà de sus, dela schit.

Par'că pornià dela înălțimi ce nu se pot socoti.

Și începù a se duce, a se duce către munți, din ce în ce mai înăbușit.

Erà ca un suspin al eternității, plutitor peste lume.

Alt sunet ușor îi răspunse de departe, părând un suspin al adâncurilor pămân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tului, ce se ridică dintre munții strânși unul lângă altul: era ecoul celui dintâiu.

Tăriceanu se sprijini de rezemătoarea unui podeț.

Ce fiori plăcuți îi împrăștiă acele sunete armonioase, în întreaga ființă!

Începu a privi în juru-i.

Într'un colțișor depărtat zări abia încondeindu-se, pe-un fund albăstrui-închis, o bisericuță și câteva case.

Era «*Monti*», un mic sat așezat în acea poetică ascunzătoare.

Supt înrâurirea acelor glasuri blânde ce se întâlniau spre a'și șopti din tainele Credinții, gândul lui făcu o repede apropiere între această singurătate odihnitoare din valea Carrèï și singurătatea neliniștitoare din valea adâncă a sufletului lui.

Câtă mulțămire purcedeà din toate aceste particele ale Firei, din aer, din fie-care plantă, de pe fie-care colină, de pe fie-care culme! Și câtă nemulțămire de sine purcedea, ca un susprin etern, din fie-care părticică a simțirilor lui!..

Și'l cuprinse un dor de ducă, dor nepotolit de cufundare în cele mai adânci depărtări ale munților, spre a'și risipi, dacă s'ar fi putut, părți, părți ființa, și să se reîntregiască cu părți nouă din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Firea liniștită care părea că nu are trecut, care părea că nu are viitor.

Glasurile tăcură. In mintea lui urmă să le-audă încă. Fie-care răsunet luà par'că forma și ritmul unui vers melancolic.

Și, vers lângă vers, poemul stării lui sufletești i se rânduia pe filele simțirii, trist și plângător.

Pașii înaintau fără să-i fi îndreptat el, într'un mers liniștit, care părea să fi voit a se armonizà cu liniștita rânduire a versurilor.

Se oprì iarăș, deșteptat de niște râsete voioase, din visul ce începuse a trai.

Acum era contrastul.

In dreapta lui, pe cel-l-alt mal, era o spălătorie în aer liber.

Patru sghiaburi de piatră, anume clădite pentru spălat, erau puse paralel pe patru rânduri, supt un acoperământ de scânduri lung de vr'o zece metri.

De-asupra mai multor cotloane din preajmă, apa clocotià în cazane mari.

In rezervorii înalte de fer, sta apa strânsă, adusă prin țevi, de la ele până la sghiaburi.

Femei și fete, multe la număr, cu mânecile cămeșilor suflecate până la umeri, cu poalele fustelor răsfrânte și aninate de brâu, spălau de zor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Clăbucul de săpun înfloria între degetele mâinilor când zoliau rufele și se scurgeà peste marginele sghiaburilor, ca spuma laptelui dat în foc.

Băteau rufele cu lopețele de lemn; le muiau repede apoi în apă fierbinte, le scoteau lungi și albe, înconjurate de aburi, le mai băteau de câteva ori și le-aruncau în grămadă de pe-o margine a fie-cărui sghiab.

Repegiune și îndemânare, hărnicie de albine și veselie: unele cântau, altele spuneau glume și râdeau.

Privelișteа acestei mișcări, a rufelor curate întinse la svântat pe frânghii legate de la un copac la altul; a aburului apei ferbinți ce ridica une ori ceața în juru-le; a focurilor din cotloane, a împrejurimii primăvăratice,—te opria în loc, te interesà.

Toate, femei și fete, dacă în mare parte nu aveau chipuri atrăgătoare, aveau însă înfățișarea sănătății și voiniciei, — și aceasta făceà plăcere.

Toate își vor fi avut, de sigur, măsura lor de nevoi și de griji. Cu toate acestea muncind, cântau; munciau veselindu-se. Pâinea de toate zilele o puteau dobândi; mai departe de-această agonisire nu li se duceau poate gândul și dorul.

Tariceanu porni mai departe.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu toată poezia locurilor, poezia simțirilor lui pierise.

Privelișteа muncii văzute, ideea mulțămirii cu puțin a acestei clase de oameni, încredințarea că din aceasta clasă ies foarte puțini învinși ai vieții, dădură o direcțiune cu totul pozitivistă gândurilor lui.

In acele momente dorì după viața de muncitor mărginit în aspirațiunile lui individuale; se dorì legat de-un anume meșteșug, întru împlinirea zilnică a căruia să'și tociască așa de mult puterile trupești, în cât inteligenței să nu-i ramână de cât puțina activitate aplicată numai la acel meșteșug.

Nu târziu însă după asemenea gând, îi veni în minte «povestea pietrarului», care, prea ars de arșița soarelui, voì să fie soare, apoi nor, apoi pietrar iarași, căci numai cu meșteșugul lui putù sfărâmà stânca ce rezistase căldurii și ploilor...

Ceea ce-ai apucat, e priincios, numai bine apucat să fi fost și ținut apoi după cum se cuvine, — își zise Tăriceanu.

Viața intelectuală își are necazurile ei, din cauza prea într'aripatei închipuiri. Omul e luișì nenorocire când nu știe a'și dominà dorinți deșarte. Dar care-i nebunul să numere valurile mării și înțeleptul să 'și înfrâneze nesocotitele porniri?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cătând în sus de el, i se înfăţişă satul Monti...

Un vultur enorm plutià d'asupra satutului, cu aripele întinse, părând că-i ocoleşte cuprinsul în sboru-i rotund.

Statù să se odihniască puţin şi urmări înălţarea pe nesimţite a vulturului, după fiecare ocol. Scadea par'că, cu cât se urcà mai sus; învârtiturile-i deveniau mai repezi cu cât cercul ocolit era mai strâns, până când, după ce clipì de două ori din aripi, despicâ aerul ca o săgeată şi se duse drept până nu se mai văzù.

Atunci Tăriceanu începu a observa poziţiunile.

În dreapta, după dealul satului, răsăriau cele două culmi ce le văzuse la Castellar. În stânga, un munte drept, pietros, cu prea puţină verdeaţă, căruia soarele îi dà însă nişte sclipiri ciudate.

Monti, pe culmea lui stâncoasă, la poalele altui munte, acoperit cu pădure de molifţi şi de pini, părea un sătul întins la căldura dulce a dimineţii, clipind în visarea lui, prin toate ochiurile ferestrelor de la casele strânse una lângă alta.

Abia după douăzeci de minute de umblat pe şoseaua ce urcă întortochiat, Tăriceanu ajunse în sat şi se opri în faţa unei ospătării cu două caturi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când își privì ornicul, — unsprezece. Făcuse patru ore. Era bine și potrivit să prânziască acolo.

O venerabilă matroană cu ochi de vulpe, i se înfățișă foarte prevenitoare.

— Aș dori să îmbuc ceva la d-vs...

— Cu voie bună, signore. Avem ouă proaspete, unt, smântână, limbi de capră afumate, pui frigem, vin de prima calitate care bate Castellarul, curată șampanie; avem struguri, smochine, curmale ca «desert».

Și-i umbla guriţa râzătoare, ca o râșniță de cafea, repede mânată.

Prânzul de la Monti fu în adevăr o pretrecere.

Lasă că veni să-i așeze masa, o fetică drăguță, harnică și veselă, cu gura cât o jumătate de curmală,—dar și tot ce i s'aduceà era proaspăt și gustos. Vinul, după toată lauda «patroanei», se asemana Castellaruluj, mai puțin dulce, dar înde-ajuns de plăcut.

Matroana nu s'a arătat până la plată. In schimb, fetica 'i-a ţinut de urât, cu drăgălășia vorbelor și privirilor ei, a râsului ei când i-se vedea dinţișorii ceia ca de șoricel, albi și deși; a primit să ciocnească cu el și nu s'a ferit de câteva desmierdări foarte delicate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ați văzut Castellarul? îl întrebă ea. E mai mare, dar nu mai frumos ca Monti.

— Ai dreptate, așa e...

— Drumul însă între Monti și Castellar, pe-aci, pe după sat, e foarte frumos. L'ați trecut?

— Nu, căci la Monti viu pentru întâia oară.

— De ce nu vă duceți?

— Mă tem să nu mă rătăcesc...

— O! dacă voiți, Signiore, vă însoțesc până unde vom da de șosea. Mătușica mă lasă pentru asemenea servicii...

— A! ești nepoata Doamnei «patroane»?

— Da, Signiore...

— Și nu ți-e teamă să te întorci pe urmă singură?

— Nu, fiind-că iau todeauna un baston cu mine...

— Și-l întrebuințezi chiar când numai te-ar săruta cineva?

Fetica se înroși și puse ochii în pamânt, fără să răspundă; privirea ce o ridica însă repede, asupra lui Alexandru, eră prietenoasă, era un răspuns.

După ce cobori puțin din sat, se face un drum, pe-o muche de deal, un drum de toată frumusețea.

Șiruri de văi se destind de supt picioare chiar, până cine știe unde în depărtări pline cu fâneață, iar printre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

coline, cu viță de vie, cu măslini, cu portocali și cu lămâi.

Priveliștea munților înalți ai Italiei, acoperiți cu neauă proaspătă, se ivește de aci în toată măreția, contrastând puternic cu primăvara ce te înconjoară.

De-oparte și de alta a drumulețului, dealu-i plin de iarbă mătăsoasă, înflorit de mărgărinte care de care mai mari și mai frumoase.

Aci el, aci ea culegeau câte una ce le părea mai atrăgătoare, râzând din toată inima, par'c'ar fi fost niște copilandri; iar bastonașul Bertei nu se ridică nici odata asupra lui Tăriceanu, pe toată calea.

La locul unde trebuia să se despartă, se priviră cu adevărată părere de rău. I se părù lui Alexandru că pierde încă odată o parte din tinerețea și din veselia lui de odinioară, regăsite din întâmplare, întrupate în această copilă drăgălașă și simplă ca florile culese.

Ea, aproape cu lăcrimi în ochi, îi zise:

— Nici unul din domnii cari vin la noi n'au fost așa de buni și de prietenoși ca d-ta... Par'că 'mi-ai fost un frate...

Își strânseră mâna; ea primi un sărut cald pe obraz, cu vie mulțămire și promise să vie la Menton în fie-care Duminecă, la danțul din piața municipală, — de va fi și el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Promise și el,— atât că va fi la danț, cât și că va mai veni la Monti; — apoi, după o nouă strângere de mână, se despărțiră.

Până să cotiască, își întoarse capul de vr'o câteva ori: Berta sta nemișcată, și râdea când îl vedeà privind-o, și îl saluta cu mănuchiul de flori...

— E drăgălașă de tot... își zicea...

Iar depărtarea o poetiza și mai mult, punând-o și mai bine în cadrul fermecător al «peisagiului».

Cum cotì, se gândi la Jeana, și, — ciudăție a inimii, — mai degrabă par'că s'ar fi voit în o idilă simplă cu Berta... poate ca mai aproape de natură, poate unde socotià că nu 'și-ar fi creat vre-o răspundere și vr'o remușcare.

Pe când Tăriceanu urcà clina Castellarului, pe o parte, pe de alta năvăliau în piață mai multe călărețe pe catâri, urmate de bărbați, în câteva trăsuri.

Era o societate sgomotos de veselă, din persoane întâlnite pe «plimbare»,— figuri de Englezi mai cu seamă,—tinerimea doritoare de împresiuni și lacomă după escursii.

De la Monti la Castellar făcuse aproape două ore și se simțià ostenit.

Până societatea să se orânduiască și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să intre în ospătăria cunoscută, el trecu repede și prinse loc mai de-o-parte, cu gândul de-a mai gustà din deliciosul «sangue spumante»

Abia dusese paharul la gură și se auzi chemat de-un glas de femee.

Se uită surprins, apoi se ridică și salută cu deosebită curtenie, întâmpinând pe un domn bătrân ce cobora însoțit de fiica sa.

— Miss Habler, Sir Habler... cu tot respectul.

Sir Habler și fiică-sa miss Evelina locuiau tot în otel,—și, acum e momentul să zicem o vorbă și despre câțiva veciui de masă ai lui Tăriceanu.

Miss Evelina, foarte plăcută dar foarte engleză, trecuse pragul celor treizeci de ani, de unde încep regretele pentru ne-măritișul la timp,—la acelea care-au tot ales și n'au mai cules.

Impreună cu sir Habler, venià la Menton de doisprezece ani fără întrerupere și petrecea iarna întreagă. Nu schimbaseră nici odată otelul și locul mesei, care, era la mijloc, cu spatele spre ferestre.

Miss Evelina jucà «whist»-ul cu perfecțiune, bea numai bere englezească, la masă, iar la «desert» o sticlă mică de șampanie la gheață.

Joia și Dumineca nu lipsia de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

concertul clasic și popular de la Monte-Carlo, după cum la masă, nu lipsia să-i se aducă un «plum-pudding» numai pentru ca și tatăl ei.

Avea obiceiuri intrate în sânge: Sir Habler spunea o vorbă la oră, și aceea atât de englezită și par'că puse pe note, că te lepădai de plăcerea de-a vorbi cu el.

De altmintrelea, foarte politicoși. Alte semne particulare: dumineca și sărbătoarea nici nu citiau, nici nu jucau whist; ci, dimineața și dup'amează se duceau la templul anglican.

La masă, se aflau față în față cu Tăriceanu și cu Sorêt.

— Ce suprindere plăcută, domnule Tăriceanu, zise miss Evelina, strângându-i mâna.

Dar pe unde ai venit de nu ne-am văzut în cale?

— Pe la Monti. De-acolo pân'aci este un drum admirabil.

— Monti? Aoh! pronunță sir Habler.

In calitatea lui de turist «nec plus ultra» nu fusese în doisprezece ani până la Monti și, surprins, întrebă pe fie-sa, care, cerù lămuriri lui Alexandru.

In acest timp cei-l-alți se așezaseră pe la mese și «patronul» se făcea în opt, spre a-i servi.

Sir Habler cerù din ochi voe lui Tări-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceanu să steà la masa lui și câte trei se așezară.

Tăriceanu saluta încă pe doi Englezi ce ocupau un colț al mesei de la otel.

Apoi convorbirea între el și miss Evelina începù, pe când bătrânul se cufundă în citirea lui «Dayli Telegraph».

— Erau să vie cu noi d-ra Staniewici, și d-nul Sorêt cu d-na Pojareff. 'Te-au căutat însă și dacă nu te-au găsit, au rămas. Fără d-ta n'au voit să petreaca, adause, — și un zâmbet ironic îi încreți buzele...

— Nu credeți că ar fi o părere numai? răspunse el.

— Nu, de oare-ce în salon își aratară cu glas tare îngrijarea că nu ați venit la masă...

— Am prânzit la Monti.

— Cu deosebire d-ra Staniewici era foarte rău dispusă, urmă engleza.

— Se poate, Miss. Cine nu pote fi îndispus!

— Comesenii noștri își spuneau însă unii altora că lipsa d-v. ar fi fost cauza... Ce îndiscreți sunt, nu-i așa?

Venirea altor domni și doamne, rămași în urmă, și primirea sgomotoasă ce le făcură acei de pe la mese, întrerupse convorbirea ce luase o cale neplăcută lui Tăriceanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aceasta îi lămuri însă că, dacă lui și lui Sorêt nu le păsau de comeseni, aceștia îi supusesera observațiunii lor și vorbiau de ei între dânșii.

Miss Evelina simțind că'l indispusese, căută să'l împace și schimbă vorba.

El urma să fie distrat însă.

Ideea că de trei zile nu mai întâlnise pe Jeana și că o făceà să sufere, fără vr'o vină din partea ei,—îl îmboldià să plece mai degrabă, să o vadă, să-i ceară iertare, să nu-i mai aducă nici o umbră de nemulțămire până când ora avea să bată pentru neînlăturata despărțire.

X

La intrarea în odaea lui, pe supt seară, găsì pe masă un mănunchiu de camelii albe cu tuberoze, pus într'un pahar.

Pe una din filele de hârtie ce se aflau totdeauna pe masă, pentru vr'un desen ori pentru versuri, citi cuvintele:

«*Inima mea, supt forma multiplă a acestor camelii și tuberoze,* a rămas în camera d-tale, unde am visat, astăzi, aproape trei ore, privind marea și aștep-tându-te.» «J. St.»

— Biata fată, își zise cu dragoste și cu milă.

Privirea-i, foarte obicinuită să găsiască

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fie-care lucru la locul lui, în odae și pe masă, își dădu repede seama că lipsia o filă, aceea pe care scrisese sonetul.

Atunci își aminti că purtà în buzunar pe cel prescris, din ziua plimbării pe mare, fără să'l fi arătat Jeanei.

Se spălà când intrà Sorêt.

— Scuză că te iau cu asalt... Am aflat însă de la Miss Habler, acuma chiar când se urca în camera sa, că ai fost la Castellar și că te-ai întors cu ei. Bine, se poate, amice, asemenea trădare? De trei zile nu'ți poate da nimenea de urmă... Când te căutam... plecat. Unde? Păsărelele cerului vor fi știind. Jeana e bolnavă de palpitațiune. In deșert o întreabă Marușca dacă te-a supărat, — ea răspunde că n'o iubești, că n'o vei puteà iubi, că e nenorocità... Și plânge, plânge, sărăcuța!... E rău pentru ea, dar e rău și pentru mine și Marușca, de oare-ce ne turburà luna de miere. Azi a fost la Monte-Carlo, însoțindu-ne, cu gândul că vei fi acolo...

Fără să-i dea timp lui Tăriceanu să răspundă, scoase un pumn de hârtii de bancă și de aur și începu să le socotiască și să le așeze.

— Vezi ce noroc? Am pus la ruletă 100 lei în plin, pe numărul 13, — și eacă acest diavol de număr, iese. Fusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

inspirațiunea Marușcei... Ah! să fi avut să pun cel puțin o mie... Ori cum, 3600 lei nu sunt de colea.. Am pierdut însă nuștiu cât la «*Trente et quarante*»... Am, va să zică, 3200... Bah! 400 lei pierdere... tot din banii Băncii!.. Am să cumpăr bijuterii Marușcei... Am să-i dau și ei de cheltuială... Uite și ce 'mi-ai dat tu... Mulțămesc cu recunoștință.

Tăriceanu se îmbrăcase. Uitându-se la Sorêt, i se părù foarte palid.

— Ție cum îți este, Sorêt? îl întrebâ, strângându-și banii.

— Minunat, cu toate că medicul m'a supus iarăși punctiunilor... Ce 'mi-ar face, dac'ar ști de dragostea mea!... Azi m'a gasit foarte slab, — zise el, — în timp ce eu ma simt ca într'o reînviere. Și apoi, la urma urmei, amice, un an ori doi mai mult ori mai puțin!... Mă îngrijește numai o scrisoare d'acasă. Ci-c'o să vie tata p'aci... și are să mă încurce venirea lui.

Clopotul sunâ prima chemare la masă.

— Auzi? Eu mă urc la Marușca să-i dau banii...

— Primește d-na Pojareff bani de la tine, Sorêt? Intrebâ Alexandru cu ton ciudat.

— De ce nu? Asta se face între amanți... La revedere... Și ieși repede.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Se face! murmură Alexandru... Se face, însă aceea ce primește, capătă un nume...

Se coborâ, iritat în contra Rusoaicei.

«Patroana» otelului, doamna Ré, îl opri puțin în coridor.

— Îmi dați voe, domnule Tăriceanu? Am să vă rog ceva...

— Poftiți, doamnă.

— Văd că purtați multă prietenie d-lui Sorêt.

— Da, doamnă. Imi e simpatic. E bun băiat.

— Bun, dar nu cuminte față cu boala lui... Am promis doamnei Sorêt, mama d-sale, să veghez oare-cum asupră-i, să-l îngrijesc d'aproape. Înțelegeți însă că nu-i pot face observațiuni, mai ales în privința... relațiunilor sale... Pricepeți ce voiu să zic. De! noi nu cunoaștem ce fel de lume ne vine în otel. Pot fi și persoane de-o... condițiune equivocă... înțelegeți... Atrageți vă rog atențiunea d-lui Sorêt... Mi se pare că e d-sa... Vă voiu mai vorbì mâini... și repede se făcù nevăzută.

Tăriceanu întoarse capul și zări în o oglindă pe Sorêt coborând cu Marușca și cu fetița. Trecù de grabă în salon gânditor la ce-i spusese doamna Ré.

Aci se aflau câte-va persoane. Jeana

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

citia «*Le Petit Journal*» ediţiunea din Marsilia.

Se ridică de îndată ce-l văzu.

Alexandru salută, vorbi câte ceva cu cei de faţă şi apoi se apropiă de Jeana, căreea îi dădu mâna.

Schimbară amândoi discrete priviri de iubire, şi la deschiderea uşii sălei de mâncare, îi oferi braţul şi o conduse la masa familiei.

Veniseră oaspeţi noui. Masa obştească se ocupase pe deplin, iar dintre cele izolate, încă două.

Pe când se servià friptura, Tăriceanu observă pe Jeana că ridicase paharul în semn de închinare pentru el. Alexandru răspunse.

Dar atunci privirea i se duse la Miss Habler şi o văzu zâmbind ironic.

— In sănătatea d-tale miss... îi zise cu ironie.

— În sănătatea ochilor albaştri... răspunse ea, ciocnind paharu-i cu bere, de paharul cu vin.

Soret vru s'o facă pe şiretul.

— Dar bine, Miss Habler, Tăriceanu nu are ochi albaştri... ci aproape negri.

— Atunci, şi pentru ochii «foarte negri»... răspunse ea, de astă dată cam înţepător.

— Imi permiteţi, Miss, zise Soret, să închin şi eu pentru cineva ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum nu, Domnule... Mi s'a adus șampania și pot ciocni...

— Închin pentru cei... indiscreți, Mis...

Și tonu-i fu cam obrasnic.

Mis Habler se înroși, ciocni însă. Sir Habler cerând fie-si lămuriri asupra acestor ciocniri, curmă gluma ce ajunsese supărătoare.

— De ce 'i-ai răspuns așa de aspru? îi șopti Alexandru.

— *Fiindcă nu-mi place spionagiul* și după el luările peste picior.

În acest moment Rusoaica trecea în salon cu Sonia. Sorêt se ridică numai decât și porni după dânsa.

Miss Habler schimbă o privire ciudată cu englezii din preajmă, cari păreau ca observă și ei acest lucru.

Tăriceanu vorbi puțin cu Miss Habler și cu englezii cu cari se întâlnise la Castellar, — apoi, când văzù pe Jeana că se ridică, o lăsă până să intre cu ai săi în salon, și își salută vecinii, retrăgându-se.

Miss Habler aruncă o privire spre masa Polonezelor și o văzù goală, atunci se întoarse către comesenii ei și începù cu ei vorba asupra lui Sorêt și Tăriceanu, pe cari îi numiau toți «*tinerii amorezați*».

În contra lui Sorêt și mai ales a Rusoaicei se aruncau săgeți foarte ascuțite,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fiindcă aproape nu se mai feriau, lipsindu-se și de buna-cuviință elementară.

Pentru Alexandru și Jeana erau indulgenți. Totuși, subliniau deosebirea între Jeana mai aprinsă și Alexandru mai rezervat. De-aceea aveau oare-care ironii la adresa ei.

Nu știau însă, nici Sorêt nici Alexandru de «liga» ce se alcătuise de către familiile Engleze, spre a se expulză Rusoaica din otel.

Relațiunile prea pe față cu francezul îi scandalizau deja, când altă cauză mijloci, lucru necunoscut de Sorêt.

Un englez ce sta la masă în fața lui Sorêt, jucător pasionat la «Trente-et-quarante» și care se arătă numai la cină, — Sir Morley, — bănuind că Marușca e o aventuriera, începu a-i vorbi din ochi, când o găsia în salon și a 'și sună buzunarul, singura limbă în care era sigur ca se va înțelege cu dânsa.

Fiindcă plecă la 11 jum. dimineața la Monte-Carlo, — prânzia singur la 10 jum. în sala de mâncare și la ora 6 fix se întorcea la otel, pentru cină.

Nu puteă dar să se apropie de dânsa decât după cină și când nu se întâmplă Sorêt în salon.

Se vede că înțelegerea se făcuse.

Alt englez, foarte bătrân, (care mâncă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numai jumări, pătlăgele roșii, cașcaval la capac și mere coapte), ocupă o cameră în rând cu a Rusoaicei.

Acesta surprinse pe Sir Morley eșind dinspre ziuă din camera ei, — comunică celor-lalți tovarăși de masă și liga se formă atunci.

Căci, își ziseseră:

Se putea tolera acelei femei dragostea c'un tânăr, de și nu era moral; însă odată ce primia pe Sir Morley, bătrân deja, — dragostea ei însemnă nerușinare, însemnă vânzare pe bani, — și tolerare nu mai puteă fi.

Astfel, soția englezului cela cu merele coapte, vorbi doamnei Ré; aceasta cunoscù relațiunile Rusoaicei cu Sorêt și vorbi lui Tăriceanu.

Se grămădiau nori împrejurul legaturii lui Sorêt.

În acea seară Tăriceanu stătù puțin lângă Jeana. Îi promise însă pe a doua-zi o plimbare cu trăsurica cu poney, și se așezâ la «whist» cu partnerii obicinuiți.

Sorêt era obosit, și Marușca îl rugâ să se retragă numai de cât în camera lui.

Cum plecâ, Sir Morley se și apropiâ de Marușca. Vorbirea le-a fost scurta de tot: o întrebare din ochi, a lui Morley; o închinare ușoară din cap, a Marușcei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Englezul ieși.

De vr'o trei zile sosise un ex-căpitan de fregata, Alfred Cornouilhac, un francez foarte ciupit de vârsat, dar cu ochi frumoși. Se îmbrăcă numai cu negru și cu vestă și cravată, albe. Purtă la cheutoare rozeta legiunii de onoare. Avea ceva distins în înfățișarea lui.

Nevasta lui, îmbătrânită de suferință, dar de-o fisionomie încă plăcută și deosebită, rămăsese cu gelozia, defect al tinereții. cu toate că tinerețea trecuse ; ori, poate fiindcă trecuse, defectul se făcuse patimă.

Din chiar prima zi ochii robitori ai Marușcei săgetară pe ex-căpitanul, ce nu voiă să fie și ex-curtezan ; însă jumătatea sa îi aminti că «încă nu murise».

Poate ca să îndreptățiască proverbul ca «nu e fum fără foc», ex-căpitanul Cornouilhac căută să se apropie de Rusoaica, în zilele ce urmară, totuși fără să atragă luarea aminte a d-nei Cornouilhac.

În această seară, după ieșirea lui Sir Morley, Marușca începù manevrele de uscat, cu ex-căpitanul. Trase cu ochii spre soția lui și dacă o văzù ocupată cu citirea lui «le Temps», se apropiă, intră cu el în vorbă și 'l vesti că a doua-zi, pe la trei dup'amiază, se va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plimba printre platanii din valea Carèï.

D-na Cornouilhac citià dar și vedea, când era Alfred al ei în joc: se apropiâ dar cât învoi slăbiciunea ei mai repede, și, făr'a saluta pe Marușca se așezâ, cu spatele la ea, lângă soțul curtezan.

— Uite, Alfred, îi zise... E ceva interesant cu privire la escadra Mediteranei.

— Mulțumesc, scumpă Etieneto... 'Mi-aduc aminte cu plăcere de tot ce e marină... și se făcù a citì.

Marușca, cu nerușinare prea vădità, mutâ scaunul și se așezâ aproape spate în spate cu Alfred, îngânând aria din Traviata «Alfredo mio»...

D-na Cornouilhac văzù insulta la adresa ei, se înroși, petrecù brațul pe după al lui Alfred și 'l ridicâ, șoptindu-i că trebue să se retragă, de oare-ce se simțià obosità.

Ex-căpitanul ascultâ, aruncând totuși Maruștei o privire de înțelegere.

Tăriceanu, deși prins la «wist» urmarise scena și ciuda lui pe Rusoaică se accentuâ.

Marușca se duse lângă Jeana. Era enervată de plecarea ex-căpitanului, dar mai ales că nu putuse face mai mult sânge rău bietei lui soții.

— Haide cu mine, Jeano; voiu să-ți vorbesc, îi zise c'un ton ciudat, autoritar și obrasnic.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana, tresări, privi la ea surprinsă întru cât-va, apoi se ridică și se uită la Tăriceanu.

— Ce 'l mai privești? Nu vezi că-i arde de «wist», nu de tine?...

— Ești rău dispusă, Mărușco... și nu mai merg.

Ea îndulci glasul și expresiunea chipului:

— Când ai ști ce contrariată sunt!... Haidem, te rog, fă 'mi plăcerea...

Tăriceanu ar fi voit s'o reție; deja se hotărâse a o rugà pe Jeana să nu mai asculte pe Rusoaică și să nu mai umble cu ea.

Nu terminase partida însă. Astfel, amândouă eșirá pe terață.

Când putù fi liber, nu le mai găsì acolo.

Luna se ridicase și plutià liniștită pe deasupra mării. Seara era foarte caldă. Coborâ în curte, cu gând să se urce la el prin intrarea de-acolo.

Când ridică ochii în sus văzù pe terața de supt fereastra camerei lui două femei... I se părù că erau Marușca și Jeana.

Nu aprinse dar lumânările și stătù în dreptul ferestrei să se uite la ele.

Luna era în descreștere; ca un soldat din luptă, ciuntit, sta totuși de veghiă într'un colț al cerului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lumina ce pornia dela ea se asemăna palidei luciri ce ar împrăştia o candelă într'o parte de cimitir.

Vântul suflă căldicel. Mării îi tresaltă uşor vastul piept şi cute nenumărate se iviau pe vesmântu-i de noapte.

O parte a cerului se acoperise cu nori subţiri, prin care abia se zăriau luminile tremurătoare ale stelelor.

Par'c'ar fi fost un văl negru uşor punctat, pe chipul de arabă al nopţii.

— Ascultă-mă pe mine, Jeano... zicea atunci Maruşca, pe ruseşte.

Şi cele ce-i spuse, i le mărturisi lui Tăriceanu Jeana, într'o zi.

Noi le vom pune acì la locul lor.

— Tu eşti o prosticică, iartă-mi cuvântul. Vrei plăcerea, — eşti însetată de acest *ceva* al amorului, ce din instinct îl presimţi a fi plăcerea, şi te fereşti s'o guşti. Dacă n'aş fi fost eu, tu nici până astăzi nu te-ai fi apropiat de omul ce'ţi-e drag. Acuma îmi spui că-l vezi şi pe Tăriceanu îndrăgostit de tine. De ce te mai codeşti? Findcă eşti virgină? Dar virginitatea nu însemnează nimic. 'Ţi-e ruşine? Ruşinea e ca şi lipsa de curagiu în susţinerea unei opiniuni, a unei credinţi. Eu când am iubit, — înainte de-a fi luat pe Pojareff, unde-am mai făcut atâtea nazuri ca tine? Vezi că iubiam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu adevărat, și atunci nu stai la socotit. Bănuiam că în brațele iubitului era plăcerea și m'am lăsat acelei plăceri, pierdută de fericire. Am regretat alte amoruri, dar acel moment nici odată! O! beția acelei nopți, ce neuitată 'mi este! Mă înfioară și acum de-o emoțiune care mă aprinde... Dar și Tăriceanu! Ce-așteaptă? Ah! să fi văzut pe iubitul meu de-atuncea cum m'a strâns la sânul lui, cu ce sărutări 'mi-a acoperit gura, cu ce șoapte fermecătoare m'a amețit!.. Tremuram amândoi de-o emoțiune ce nu se poate descri... și aceeași emoțiune ne cuprindea ori de câte ori ne întâlniam. Ședeam la catul al II-lea al unei case retrase din Moscova. Dormiam singură. El, ca un Romeo, se urcă la mine pe-o scară de frânghie... cu pericolul de-a fi surprins 'și-a plăti cu viața iubirea ce'mi da. A! ce eroism! Ce tinerețe viguroasă! Ce amor!..

Pentru o ureche deprinsă, entuziasmul Rusoaicei ar fi sunat fals... Eră o aprindere prefăcută, în scop de-a aprinde cu adevărat închipuirea tinerei și neexperimentatei copile.

Oare ce plăcere va fi fost pentru perversa ființă, de-a insufla victimei asemenea sensațiuni periculoase?

— Pentru ce n'ai luat pe iubitul tău? întrebă Jeana, pe franțuzește, în distrac-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

țiunea, sau mai bine în emoțiunea ei.

Pe franțuzește îi răspunse și ea.

— Fiind-că era sărac și părinții mei nu erau bogați. Dragă Jeano, plăcerile primului amor sunt visuri ce sboară. Să... le guști când e timpul. Daca vei iubì pe altul, după Tăriceanu, nu va mai fi acelaș lucru...

— O!..nu voiu mai iubì pe altul, Marușco...

— Asta se crede, se spune, se ascultă, dar nu se întâmplă. Iubim de mai multe ori, fiind-că viața e mai lungă de cât timpul cât ține un amor.

— Nu-i adevărat! Tăriceanu, după cum 'ți-am spus, a iubit și nu mai poate iubi ca mai nainte. Aceasta e cauza ca este față cu mine numai cavaler delicat...

— 'Mi-e teamă că e mai mult șiret...

— A! Marușco!.. D-ta mi l'ai recomandat ca om de inimă, — și acuma il cobori, fără 'să merite insulta...

— Atunci, dacă crezi că nu te poate iubì cum trebue, lasă'l în pace

— Nu pot, Marușco, nu pot! Nu te gândești la primul tău amor? L'ai fi lasat pe iubitul tău?

— Atunci, dragă copilă, întoarce-te la ce 'ți-am spus... chiar dacă nu te iubește, e dominat de frumusețea ta și sunt sigură că te dorește... Fii a lui și simte viața. Sunt apoi oameni care se leagă pentru totdeauna de-o femee, după ce dânsa 'i-a înlănțuit cu intima lor ființă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, Maruşco? Adevărat? Da? întrebă ea cu aprindere. Eu mă temeam să nu'l cuprindă pe urmă desgustul...

— Vezi-că tu nu ţinteşti numai iubirea şi plăcerea. Vrei să le eternisezi prin căsătorie şi în căsnicia ta...

— Nu-i idealul onest al fie-cărei fete? Maruşca isbucni într'un hohot de râs sarcastic, — nu ştiu ce spuse pe polonește, de astă dată, şi se ridică.

Vazuse lumină la camera lui Sir-Morley.

Işi luară noapte-bună şi se coborâră în curte unde se despărţiră.

Tăriceanu privi cum Jeana stătu câteva clipe singură, ridică ochii în sus, spre fereastra lui, şi apoi intră în otel.

El statu câtva timp înca, până ce temperatura se înnăspri supt suflarea unui vânt rece puternic.

Iritat, nespus de mult, de cele ce-auzise din gura Maruşcei, viclean îndemn spre corupţiune,—închise fereastra şi se culcă fără să mai aprindă lumina.

Marea acum gemeă îngrozitor, ca o fiară rănită de moarte.

XI

Cand intră a-doua-zi în salon, Tăriceanu găsi în coşul din colţ, camelia pentru cheutoare.

Jeana pândise trecerea lui. Veni dec numai decât în salon după el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Buna dimineața. Stai să'ți ajut, îi zise, râzând voioasă... și-i prinse camelia. Răutăciosule! Trei camelii s'au vestejit în coș! Ar fi trebuit să refuz buchetele...

Îi luă brațul și ieși pe terață, fără să se sfiască de intrarea ex-căpitanului și a soției lui.

— Am să te rog ceva, Alexandre... îi șopti... Să nu'mi mai trimiți buchete...

— De ce? întrebă el, surprins.

— Imi fac efectul a ceva comandat; e o politețe în care pare a nu intră nici un sentiment... Să'mi dai o floare numai când ieșim împreună, — dar cu mâna ta.

— Bine Jeano. Vrei să ne ducem acuma chiar la florărie?

— Haidem.

După ce ieșiră pe țărm:

— Pentru ce m'ai ocolit trei zile, Alexandre? Imi dai voe să te întreb?

— Nu te-am ocolit, Jeano. Aveam nevoe să fug de mine însumi chiar...

— 'Ți-ai perdut din amintirile triste?

— Da. Azi sunt al tău, cu totul al tau.

O simți agitată de-un cutremur.

— Al meu? murmură ea, gândindu-se la cele spuse de Marușca.

El o ghici par'că și o privi cam ciudat. Ea ținea ochii în jos, foarte aprinsă la chip, tremurând.

Erau în dreptul magazinului de flori

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din Strada Principală ; el o duse înlăuntru.

Vitrina, foarte largă și naltă a prăvăliei, cuprinde într'un privaz negru lustruit un geam de cristal foarte curat. Înlăuntrul ei se înșiruesc mai multe rânduri de poliți pe care sunt orânduite multe feluri de flori, puse în ghiveciuri de faianță înflorată. De amândouă laturile și de sus, atârnă la diferite lungimi glastre cu plante ce se resfrâng peste marginea glastrei și se lasă în spațiu.

Mimozele cu floarea galbenă măruntă contrastează drăgălaș cu mușcatele profirii și roșii ; tuberozele mândre de parfumul lor puternic, cu vestmântul lor alb, par'că vor să nimiciască pe modestele micșunele atunci culese par'că din grădina mării.

Delicatele orchidee, cu rochițe simple ușor colorate, se rușinează lângă camelliile albe și roșii, cochete frumoase dar reci ca înfățișare.

Incântatoarele chrisantheme, fiici ale Japoniei, atât de felurite în colori și'n forme dobândite prin cultură, zâmbiau prietenește mărgărintelor, plăcute cu mijlocul lor galben înconjurat de raze albe.

Rozele, — galbene, albe, roșii, — cu nuanțe variate intre aceste trei colori, abia îmbobocite sau de curând desfăcute

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

frumos, cu petale catifelate, păstrează, parfumul lor delicat numai pentru aceia ce le vor apropia de ei.

Rozeta, verbinele, mixandrele, daliile, cercelușii se arată unele printre altele, căutând furiș să atragă privirile fără să pară, — ca niște drăgălașe fetițe ce n'au terminat încă pensionul.

Domnișoara Fineta, o diavoliță de fată de vr'o cincisprezece ani, cu ochii verzi, galeși, codați, conducea magazinul.

De felul ei din Nissa, însemnă pentru Menton, ceea ce însemnă o parisiană pentru Nancy ori Tours.

Vorbăreață, cu mișcări repezi, adevărat argint viu turnat în formă, te facea să uiți la ce-ai intrat în magazin. Iar când îți amintiai că pentru flori veniseși, te convingeai într'o clipă că floarea cea mai frumoasă era... d-șoara Fineta.

Aceasta era părerea lui Soret și Tariceanu zâmbi, amintindu-și-o.

— S'a trimis buchetul pentru domnișoara... vorbi repede Fineta, de cum îi văzu că intră, și privi dulce la Tariceanu.

— D-șoară, luă cuvânt Jeana, am rugat pe d-nul Tariceanu să nu mai trimită buchetele...

— A! și de ce?

— In schimb, urmă Jeana, vom trece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe la d-ta în fie-care zi, să luăm câte-o floare...

— După dorința d-v., d-șoară...

Vorbiă, dar cu ochii și cu zâmbetul la el.

— Acuma dați-mi o camelie.

— Alba? colorată?

— Uite aceasta.

— E superbă, în adevăr... Ați ales de minune... Îmi dați voe să o prind?

— Mulțumesc... 'Mi-o prind eu...

— D-șoară Fineto, zise Alexandru, pentru floarea ce voiu luà zilnic... rămâne prețul ca pentru buchet...

— O! mulțămesc, domnule... sunteți extrem de «gentil»...

Și-l asasinâ cu o privire, înaintea căreia Sfântul Simion și-ar fi lăsat stâlpul pe care locuiă.

Jeana ieși repede, cam înciudată, fără să salute pe Fineta.

— Observ oare-care prieteșug între d-ta și negustoreasa aceasta, îi zise lui Alexandru, îndată ce'l văzù lângă ea.

— A! prieteșug, exclamă el, zâmbind. E' numai respectarea unei învoeli. De altmintrelea îmi place să nu displac nimănuia...

— E un capriţiu?

— Nu, cestiune de principiu.

— Ciudată cestiune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Îmi plac toate, dacă's frumoase, voiu să plac tuturora; încredere însă nici uneea.

— Alexandre... se poate? îi imputâ ea, atinsă.

— Mă rog, când am zis *nici uneea*, nu te-am asemănat cu toate. Tu rămâi, dragă Jeano, excepțiunea la care visăm când începem a iubi...

— Dar când reîncepeți a iubi, mai trăește acea excepțiune?

— Firește, odată ce încrederea o dă numai iubirea.

Ajunseră în dreptul parcului. Chiar lângă trotuar staționă o trăsurică la care erau înhămați doi ponney foarte drăguți. cu cozi lungi până aproape de pământ. cu coame ca beteala, de-o frumoasă arcuire a gâtului, și cu corpurile grăsulii, de coloarea foilor de tutun uscat.

Vizitiul era un băețandru de vr'o șaisprezece ani, foarte curat îmbrăcat, cu chipul isteț.

— Azi ne plimbăm împreună, amice? îi zise Alexandru.

Băețandrul salută și răspunse voios:

— Micii mei sunt bine odihniți și bine dispuși.

— Mân eu însă, zise repede Jeana.

— D-șoara știe să mâne?

— Știu, și vei vedea numai decât. Con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

du-ne d-ta până la șoseaua cimitirului, și la Menton-Garavan voiu mână eu.

Alexandru și Jeana se urcară în trăsurică și băețandrul apucă pe aleea platanilor, trecu podul și o luă pe lângă otelul «Străinilor» a căruia grădină e încântatoare.

După un ocol pe alte două străzi lăturalnice, vizitiul opri, dădù Jeanei frânele, iar el trecù de'napoi unde rămase cu brațele încrucișate.

Jeana mână în adevăr cu dibăcie; aceasta se vedea când se încrucișà trăsura cu căruțele numeroase ce treceau pe șoseaua aceasta.

In jos de cimitir opri puțin, apoi coti și apucă pe drumul spre Menton-Garavan.

Drum foarte curat și larg, e tras peun șesuleț al dealului, între dealul ce continuă a se urcà în stânga, încărcat cu vile și cu grădini, și costișa ce pogorà până în șoseaua de jos a țărmului mării.

Din șosea, povârnișul e repede până să înceapă costișa; pe el cresc însă portocali și lămâi, iar dealungul zidurilor ce mărginesc drumul, tufe mari de trandafiri se arată până la fața zidului, decorându'l.

Acì mânând la trap, acì la pas, Jeana se alipià de Alexandru. Mulțumirea că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se află lângă el, îi înfloria și ei pe chip, cei mai drăgălași trandafiri.

După ploaea de cu noapte, aerul curățit și încărcat de parfumul florilor, era de respirat cu nesațiu.

Căldura, potolită puțin de-un vântișor subțire, era atât de plăcută, că'ți făcea și mai dragă viața.

Atingerea aceasta de femeea ce știi că te iubește și pentru care ai dragoste, mărește plăcerea de-a trăi, te face să vezi lumea supt o cădere de lumină trandafirie; nu mai ești acelaș de cum erai cu câte-va minute mai 'nainte; simți trebuința de a iubi și de a crede.

Ori ce s'ar zice, tot această ființa complexă, femeea, ne este mângâere. Poate fi otravă, o otravă însă care biruește cu izbândă înrâurirea periculoasă de mai nainte a altei otrăvi.

De-odată Jeana opri.

In dreapta se făceà o livadă de măslini, cu o poeană plină de iarbă frumoasa și mătăsoasă, plină de-o umbră delicioasă.

— Ia te uită, Alexandre, te uită... zise Jeana, răpită.

— A! o cunosc. E-o livadă încântatoare.

Coborâră amândoi.

— Jules, se adresă vizitiului, dute înnainte, scoboară pe țărm și ne așteaptă jos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

in dreptul acestei livezi. Știi locul...

— Da, domnule Tăriceanu. La ordin.

Trasurica plecă, iar ei amândoi intrară pe una din cărărușele strimte ce se pierdeau pe unele locuri supt firele nalte de iarbă încovoiate.

Ajunseră într'o drăgălașă poeană și se așezară supt niște nuci uriași, pe o băncuță de lemn.

Nespus, nespus de fermecătoare eră priveliștea strânsă, aproape sălbatecă, parcă pierdută într'un deșert necunoscut...

Statura câteva momente fără să vorbiască, — Jeana într'o vădită agitațiune, Alexandru năpădit de-o emoțiune ce'l înnăbușiă.

— Nu'ți pare o potrivire, Alexandre, între ziua aceasta și ziua când ne-am dus pentru întâia oară la Cap? întrebă ea, roșie la chip, cu glas înnecat.

El se mai apropiă...

— În adevăr, este potrivire... sau mai bine, poate fi, dacă m'ai lăsă să-ți fur un sărutat...

Ea se cutremură, — se codi o clipă, apoi se aruncă și-i înconjură gâtul cu brațele... Buzele li se lipiră într'un sărutat fierbinte, răpuitor.

Alexandru, cel întâiu se depărtă puțin. Ea'l privi, surprinsă... turburată.

După câte-va momente de reculegere,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el voi să dea altă față situațiunii periculoase... Trebuia să se învingă...

'Și-aminti de sonetul furat de Jeana.

— A! să te întreb ceva, Jeano. Nu cunoști pe drăgălașa hoțoaică ce-a furat o foae de hârtie din camera mea?

— Sonetul! Ba o cunosc... Îl port colea... în dreptul inimii. Vrei să mi-l citești tu?

— Da. Voiesc.

Ea făcù o mișcare ca și cum ar fi voit să'și desfacă corsagiul, dar se oprì rușinată.

— Îl am eu în buzunar, Jeano. Colea...

— Mă lași să'l iau eu?

Alexandru se apropiă și se plecă puțin. Mâna ei micuță se strecură aproape nesimțită și după o clipă scoase o foae de hârtie albă îndoită în două.

O desfăcù, privì la rândurile caligrafic scrise și o sărutâ, apoi 'i-o înmână.

Mai mult cu emoțiunea situațiunii de cât de-a căldurii versurilor lui, Tăriceanu citì sonetul scris în franțuzește.

«Treceam pe lângă pădurea de maslini. Soarele punea pete de aur pe pajiștea răcorită, printre frunzișul des. Cât era de plăcută ciripirea păsărelelor! Pacea domnia pe cărări. Colo, ici, mândrii Ciparoși își înălțau vârfurile către stânca uriașă, ca de'naintea unui altar. Erau tineri, dar drepți și mlădioși. În preajma lor, lămâii, acoperiți de-o neauă de flori.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sclipiau, de albă ce era. Iar noi, vrăjiți de pace și de răcoare; Noi, în această primăvară plină de flori și verdeață, nu ne vorbiam, dar eram fericiți, o!.. foarte fericiți. În oglinda ochilor noștri, noi ne desciframă taina inimilor, la sânul Naturii!»

— Dragă Alexandre! Ce frumoase și armonioase versuri... Și aceste flori ale talentului tău, — pentru mine!... Dă'mi mie foaea aceasta, — vrei?

El 'i-o întinse, ea îi apucă mâinile și i le strânse la pept, nebună de iubire.

XII.

Tăriceanu intră în otel, pe partea din spre țărm...

Era într'o stare ciudată de mulțămire și de nemulțămire, emoționat de intimitatea prea periculoasă din livada cu nuci, îngrijat că nu era poate să mai aibă tăria de-a rezistà bunei-voinți cu care Jeana i se oferià.

Incă nu i se mai întâmplase până acum, în viață, asemenea legătură, de care să se simtă strâns și căreea să nu voiască a-i face ultimul nod.

Nu'și negà că începuse a se îndrăgosti de această ființă împătimitoare, nu'și ascundea dorința ce începeà să'l aprindă...

Dar își puneà înainte încă odată, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

peste două luni cel mult, avea să plece și să-și ia rămas bun dela dânsa, și în caz de a-i fi devenit amant, cu ce inimă s'ar fi despărțit de ea?!

Pe când se schimbă pentru a fi gata de prânz, își zise:

— Am să aduc vorba să-i spun că împrejurări anume mă opresc de-a mă mai însura iarăși... Am să-i spun că iubirea noastră ne va rămânea plăcută amintire dar că nu trebue să ducem cu noi și vr'o remușcare. Va înțelege și se va feri, dându-mi și mie ocaziune să înlătur o înflăcărare fatală...

Auzi un ciocănit la ușa.

— Intră.

— Doamna Ré vă roagă sa vă coborîți în biurou, unde are să vă comunice ceva, zise feciorul din pragul ușii.

— Numai de cât sunt gata și viu. De sigur că iar despre Sorêt are să'mi vorbiască, se gândi Alexandru și, terminându-și repede gătirea, coborâ.

— Domnule Tăriceanu, mă ertați că v'am «derangiat»... îl întâmpină doamna Ré. Medicul d-lui Sorêt 'mi-a comunicat acum o jumătate de oră, că boala de piept a clientului său, s'a agravat. 'l-am destăinuit atunci relațiunile lui cu Rusoaica și el m'a obligat să vestesc pe părinți, cât și s'o îndepărtez pe doamna aceasta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din otel. Am și vorbit bărbatului meu, să'i pună în vedere că venindu-ne prea multă lume, prețul locațiunii s'a mărit și așa îi va cere un preț ce nu-i va conveni, de sigur.

D-v. a-ți putut vorbi ceva cu d-l Sorêt?

— Nu încă, doamnă, fiind-că și de partea mea lucrul e delicat. Voiu căutà azi însă a-i vorbi, într'un fel care, să-l depărteze de aventuriera...

— E delicat în adevăr. Din fericire sosește tatăl său. Cu dânsul veți puteà mai ușor să schimbați lucrul... Vă rog, nu vă supărați pentru stăruința mea.

— De loc, doamnă. Sorêt 'mi-e simpatic și starea lui mă întristează cu deosebire.

Trecù în salon. Era numai Sorêt, răsturnat pe o canapea, tușind ușor dar des, palid, cu cearcăne vinete supt pleoapele de jos.

— Buna ziua, Alexandre... Nu te-am văzut în dimineața aceasta.

— M'am plimbat, ca de obiceiu...

— Am să'ți vorbesc. Sunt furios.

Se ridică repede și tuși de câte-va ori mai tare. Umerii obrazului i se aprinseră.

— De ce? întrebă Tăriceanu, surprins.

— Să vezi... E ceva de neauzit!

Intrara Miss Habler și tatăl ei, — apoi unii după alții toți englezii din partea dreaptă a mesei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Buna ziua, domnilor, li se adresă engleza. Apoi, în special lui Tăriceanu: v'aţi mai întâlnit cu Muzele în vr'un loc singuratec?

— Le-am aşteptat, — una din cele mai plăcute tovărăşii, între munţi şi Mare... Dar n'au venit...

— Am dori să cunoaştem şi noi producţiunile d-tale...

— Sunt într'o limbă necunoscută, Miss.

— Ah! păcat... Cel puţin câte-va rânduri în albumul meu, în limba franceză, pe care o vorbiţi cu perfecţiune.

— Cu plăcere, Miss...

— Diseară vă voiu trimite albumul...

Odată cu intrarea d-nei Staniewici, a Jeanei şi a Rusoaicei, se făcu şi poftirea la prânz.

—Atunci, după masă, Alexandre, îi şopti Sorêt, la cafeneaua d'alături. Da?

— Bine.

Eată-i supt un piper umbros, în curtea otelului «Menton», cu cafelele dinainte, cu «demi-londres»-urile între degete.

Sorêt, stătu câte-va momente agitat, în loc, învârtindu-şi ţigara între dinţi, posomorât, botezându-şi cafeaua cu prea mult kümel.

Alexandru, nu se gândia la nimic,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

leneș, cu mintea pe măsura leneviei stomahului încărcat. Se simțiă bine și doar 'i-ar fi fost mai la îndemână să se fi aflat singur.

— Închipuește'ți, începù Sorêt cu glas aspru, că Ré, «patronul» otelului a ridicat Maruscei prețul «pensiunii», ba pretinde încă și pentru Sonia cât pentru un om mare. Exploatare tâlhărească! După ce că nu are...

— Cum? nu 'i-ai dat nimic din câștigul de la Monte-Carlo?

— Tu să trăiești... Pentru suma aceasta 'și-a comandat rochii, pălării, 'i-am cumpărat o brățara de-o mie de lei... «Superbă», dragă! Acum, mai aștept bani deacasă... un mic supliment... Așa că, după cum îți spun, trebue să umblu azi după ameaza să-i caut casă. Vrea mai de grabă un mic apartament la vre-o vilă... Cred că mă voiu mută și eu cu dânsa...

— 'Ți-a propus ea, nu-i așa?

— Nu, eu 'i-am propus ei.

— Mă mir...

— Dece te miri? Și-apoi cu ce ton ai spus vorba asta!

— Cu tonul situațiunii, Sorêt...

— Explică-te, fiindcă mă surprinzi...

— Îmi dai cuvântul de onoare că nu te vor supără cele ce vei auzi dela mine?

Sorêt îl privi câteva clipe, mirat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine, îți dau cuvântul meu.

— De când ai început relațiunile cu Rusoaica, te-ai schimbat foarte mult. Ai mai slăbit, ai ajuns mai nervos, ți-ai pierdut din roșeața firească a chipului. Nu iese de aci numai de cât rezultatul că ai fi bolnav, dar că trebuie să te ferești de emoțiuni de-acestea nefolositoare, — da. Mai trebue să te ferești de culcarea târzie, de scularea prea de dimineață când aerul este prea răcoros...

— Dragă Alexandre, îl întrerupse cu puțină enervare, le știu toate acestea; nu uità că sunt medicinist. O viață lipsita însă de emoțiuni, mă plictisește. Vrei apoi să'ți spun adevărul? Tocmai fiind-că mă simt atât de slab față cu emoțiunile cele mai mici, față cu cea mai mică abatere dela o ferire serioasă, viața a ajuns pentru mine o sarcină. Până când adecă îngrijirile care nu duc la nimic? Spre a'mi prelungì agonia? Știi d-ta că de patru ani nu fac nici o treabă? Am lăsat cartea, ori ce ocupațiune, pentru acest fel de viață vegetativă, pe care, medicii o chiamă: condamnare, iar bolnavul: șir de speranțe pe un fir de ață. O sdruncinare mai puternică, — și firul se rupe, iar speranțele se prefac în lumânările ce înconjoară un sicriu. E foarte trist ce'ți spun, dar foarte adevărat: vreau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu bună seamă să se pue odata capăt acestei vieți... Simt că mi se duc plămânii. Eri chiar, de față cu medicul, am lepădat bucățele din ei. Aci, în acest ținut de primăvară și de flori, voiu să mă sting, bând din paharul plăcerilor cu o femee adorabilă...

Umplu cu kümel ceașca aproape golită de cafea, trase o înghițitură și, după ce'și șterse două lacrimi de la coada ochilor, zise:

— Dar să lăsăm asta. Am înțeles că la Marușca voiai sa vii.

— Bine-ai înțeles. Ești pătrunzător.

— In ce fel o apreciezi?

— Rusoaica, e una din acele numeroase rătăcite, purcese pe calea lumei fără nici un simțimânt. La tine, ca la ori care altul, ea caută numai mijloace de traiu. Amorul ei se vinde și se cumpără. Asemenea ființe au totdeauna în buzunări istorioare foarte dramatice, cu care să atragă compătimirea celor ce sunt de dânsa ispitiți. Tu 'mi-ai spus că «*ai trăit*». Se poate, însă departe de experiență. Ai trăit viața ta de student, fără intrigi de inimă, în societatea acelor fete drăgălașe și nepăsătoare de ziua de mâine, bucuroase de mici plăceri, simpatice studenților și simpatizându-i. Îi știu sărăcuți ca și ele, doritori de petreceri ca și ele și nu le cer mai mult de cât pot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să le dea; nu le dă mai mult de cât au, în chip simplu, drăguț, punând foarte adese ori uitarea între X de azi și Y de mâine. Vă întâlniți, — și noaptea se trece cu puțină cheltuială în râsete, în glume, în desmierdări, fără nici un gând ascuns, fără nici un calcul. Cu cele de felul doamnei Pojareff, amice, lucrul se schimbă. Comerțul se îmbracă cu vestmântul pasiunii, ia înfățișarea serioasă a sentimentului. La acestea, toate sunt prefacere sistematică față cu unul ca tine, la care, toate sunt încredere, sinceritate, înduioșare și pornire pasionată. Fii sigur, Emile, că acea povestire, de altmintrelea meșteșugită, a doamnei Pojareff, este de domeniul închipuirii. O femee care cu adevărat ar fi suferit în felul ei, n'ar fi nimerit tocmai în sudul Franței, în o localitate în care se cer multe cheltueli unei femei. Nesiguranța existenței nu 'i-ar fi dat pas; onoarea, dacă ar fi cunoscut-o, ar fi ținut-o pe loc; 'și-ar fi dat seama că, spre a puteà trăi, trebuia să se vândă. Primește scrisori, zici? surprinde-i una din acele scrisori și Jeana o va citi. Atunci te vei încredința cu cine ai a face. Nu zic să nu petreci cu femeea asta. Petrece însă moderat, întru cât te privește ca suferind, iar întru cât o privește, petrece ca și cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oricare alta de teapa ei. De ce 'ți-ai crea emoțiuni sufletești costătoare pentru emoțiuni ce ea nu le cunoaște? De ce-ai suferi pentru suferinți ce e departe de-a le fi avut? Crezi tu apoi că o femee care te-ar fi iubit în adevăr, pentru tine, tânăr și drăguț cum ești, ar fi primit bani în felul cum a primit dânsa? zici că e în nevoe. Apoi o femee nevoiașă, în situațiunea ei față cu tine, aleargă întâiu la giuvaeruri și la rochii scumpe?... Să admit acea nevoe dureroasă când femeea se poate adresà iubitului ei... Cu câtă stânjinire o face, și cu câtă economie întrebuințează banii, ca să nu fie silită să alerge iar la punga omului ei; căci, în iubirea ei, caută să-i scutiască și punga. De unde însă asemenea considerațiune, când în dragostea ce pretinde că'ți păstrează, nu a fost nici o sfială și nu are acum nici o bună cuviință! Amintește-ți pornografiile ei în chip de spirit glumeț, și întărește'ți convingerea că e o aventurieră de cea mai rea categorie!.. Privitor la Jeana pe urma... Care femee onestă, cu experiență, ar fi căutat să-i aprindă închipuirea, cum face d-na Pojareff? Pare a fi o mare plăcere pentru ea s'o vadă pe biata fată căzând! Nu mai departe de cât aseară. M'aflam în odae și ele. amândouă ședeau de vorbă pe terață

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să le dea; nu le dă mai mult de cât au, în chip simplu, drăguț, punând foarte adese ori uitarea între X de azi și Y de mâine. Vă întâlniți, — și noaptea se trece cu puțină cheltuială în râsete, în glume, în desmierdări, fără nici un gând ascuns, fără nici un calcul. Cu cele de felul doamnei Pojareff, amice, lucrul se schimbă. Comerțul se îmbracă cu vestmântul pasiunii, ia înfățișarea serioasă a sentimentului. La acestea, toate sunt prefacere sistematică față cu unul ca tine, la care, toate sunt încredere, sinceritate, înduioșare și pornire pasionată. Fii sigur, Emile, că acea povestire, de altmintrelea meșteșugită, a doamnei Pojareff, este de domeniul închipuirii. O femee care cu adevărat ar fi suferit în felul ei, n'ar fi nimerit tocmai în sudul Franței, în o localitate în care se cer multe cheltueli unei femei. Nesiguranța existenței nu 'i-ar fi dat pas; onoarea, dacă ar fi cunoscut-o, ar fi ținut-o pe loc: 'și-ar fi dat seama că, spre a putea trăi, trebuia să se vândă. Primește scrisori, zici? surprinde-i una din acele scrisori și Jeana o va citi. Atunci te vei încredința cu cine ai a face. Nu zic să nu petreci cu femeea asta. Petrece însă moderat, întru cât te privește ca suferind, iar întru cât o privește, petrece ca și cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

oricare alta de teapa ei. De ce 'ți-ai creà emoțiuni sufletești costătoare pentru emoțiuni ce ea nu le cunoaște? De ce-ai suferi pentru suferinți ce e departe de-a le fi avut? Crezi tu apoi că o femee care te-ar fi iubit în adevăr, pentru tine, tânăr și dragut cum ești, ar fi primit bani în felul cum a primit dânsa? zici că e în nevoe. Apoi o femee nevoiașă, în situațiunea ei față cu tine, aleargă întâiu la giuvaeruri și la rochii scumpe?... Să admit acea nevoe dureroasă când femeea se poate adresà iubitului ei... Cu câtă stânjinire o face, și cu câtă economie întrebuințează banii, ca să nu fie silită sa alerge iar la punga omului ei; căci, în iubirea ei, caută să-i scutiască și punga. De unde însă asemenea considerațiune, când în dragostea ce pretinde că'ți păstrează, nu a fost nici o sfială și nu are acum nici o bună cuviință! Amintește-ți pornografiile ei în chip de spirit glumeț, și întărește'ți convingerea că e o aventurieră de cea mai rea categorie!.. Privitor la Jeana pe urmă... Care femee onestă, cu experiență, ar fi căutat să-i aprindă închipuirea, cum face d-na Pojareff? Pare a fi o mare plăcere pentru ea s'o vadă pe biata fată căzând! Nu mai departe de cât aseară. M'aflam în odae și ele. amândouă ședeau de vorbă pe terață

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vorbiau rușește, însă după expresiunea chipului ei și fiindcă amestecă mereu numele meu, am bănuit că d-na Pojareff își urmă opera de deflorare sufletească a Jeanei. După o pauză, reîncepură vorba, în franțuzește, și bănuiala mea deveni siguranță... Îi povestise desigur vreuna din istorioarele dumneaei de comanda, și așa întocmită, ca să aprindă, ca să hotărască pe Jeana la pasul fatal... De altmintrelea tu singur 'mi-ai spus, că Marușca îi da asemenea îndemn, — și 'mi-ai spus-o fără să cântărești greutatea faptului. Judecă însu-ți dar, cine este femeea aceasta, și fă cum crezi că e mai salutar pentru tine...

Sorêt ascultase îndelungata cuvântare, cu capul plecat. Logica strânsă și tăria argumentării îl împresionau adânc, din ce în ce mai adânc.

In cele din urmă se ridică:

— Poate că ai dreptate, Țăricene. Nu e mai puțin drept însă că Marușca ma face să petrec ore delicioase, iar eu aceasta doresc și caut: plăcerea.

— Dragă amice, te rog să crezi că nu am voit a'ți face morală, înfățișându-mă ție ca' om moral eu însumi. Nu refuz nici eu plăcerea când am ocaziunea; dar o primesc supt rezerva simțimântului și a încrederii. Iau pe Jeana și pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Maruşca, pe fiecare după cum sunt... şi cu firea nu prea mă prăpădesc... Aş dori şi pentru tine aceasta, mai ales că, o repet, tu ai a'ţi feri, a'ţi păstră şi sănătatea.

— Îmi pasă de sănătate ca de ghetele mele, îţi mai repet şi eu. Când s'a scălciat, aruncă-le; cu cârpitura tot n'o mai duc mult. Mă însoţeşti să caut casă pentru Maruşca? Te rog, nu mă lăsà singur.

— Am apucat de-am promis Jeanei să mă plimb cu ea.

— Ai tot timpul până...

— Până la trei ore... Şi acum sunt două fără un pătrar.

— Atunci haidem.

Din uliţa principală, mai spre port, intri de-a dreptul într'o ulicioară care duce la deal, printre două şiruri de case vechi.

Soarele nu cunoaşte încă uliţa aceasta, până la care nu i s'a strecurat nici o rază.

Dela un loc, pe supt o boltă înverzită de umezeală, urci pe trepte în altă huiduiţă. 'Ţi-e frică par'că să treci pe ea, aşà de urâcioase ce sunt casele, aşà de lipsită de aer curat e strâmtoarea.

De-aci, un şir de alte huiduiţi urcă mereu la deal, trecând pe supt bolţi de pia-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tră, ca în niște pivniți pe supt pământ.

În ușile caselor, pe la ferestrele caturilor, se ivesc chipuri aspre cu căutături sălbatece, îmbătrânite de ani și de sărăcie lucie; chipuri de copii, uscate și galbene, ale cărora zâmbete fac rău.

Când cunoști întreg orașul în deajuns de frumos și râzător, încărcat de flori, scăldat de mare și de lumină supt un cer aproape neîncetat senin și călduros, — rămâi îngrozitor de surprins că pot există asemenea tainiți ale vechiului Menton.

Îți pare că te-ai fi depărtat prin cine știe ce văgăuni de munte, pe unde domnește numai mizeria, tiranică și înfiorătoare.

Te miri cum de pot trăi acele fantome de vis urât, ivite supt înfățișare omenească, în acele cuiburi de umezeală și de necurăție grețoasă. Cum de nu le-au părăsit și nu s'au împrăștiat pe poalele deschise ale munților, în căsuțe mici dar pline de soare și aducătoare de sănătate?

E cu putință unei Administrațiuni civilizate să rabde asemenea înfundături, în chiar mijlocul unui oraș, care râde pe toată întinderea sa?

Săraci pot fi, dar și condițiunile lor de traiu pot fi îmbunătățite, mai ales că banii numeroșilor streini rămân cu ușurință în aceste locuri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și cu toate acestea vechiul Menton urmează să'și ducă existența de sobol, la doi pași de atâta frumusețe!...

— Dar ce căutăm noi pe-aici, Sorêt dragă? întrebâ Tăriceanu.

— Trebuia să trecem pe-aici, ca să ieșim de-adreptul pe șoseaua Menton-Garavan, unde sunt locuințî eftene și la loc bun, răspunse Sorêt.

În adevăr, după încă vr'o două cotituri, putură să respire aer curat și să dea ochi cu soarele, pe piața bisericii mari a orașului.

De-aci, grămădeala de case întunecoase se vedea în jos neagră și desgustătoare. Nici prin gând să'ți fi dat urâciunea ei, de n'ai fi străbătut-o.

Ce sensațiuni plăcute ai după ce-ai scăpat de locuri ce 'ți încătușau par'că libertatea! Te uiți cu nesațiu în juru'ți, și toate 'ți par mai frumoase; răsufli cu lăcomie din adâncul plămânilor; lumina soarelui te înveselește, mirosul florilor te desfată și mai mult; simți cu adevărat plăcerea de-a trăi și de-a te bucurà de libertatea voinții tale.

După ce stăturră să priviască și să filosofeze asupra mizeriei de jos, Sorêt se uită la ornic.

— Amice, sunt două și jumătate... Lasă că te-aș întârziă, dar îmi vine și greu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să umblu eu după casă... M'am răsgândit... Am să însărcinez pe August cu asta... Să coborâm în port.

— Să coborâm.

August era lângă «Francisco» așteptând mușterii. Primi să facă serviciul, dar îi îndemnă la o plimbare pe marea nu se putea mai liniștită.

— Sunt și doamnele d-v. pe-aci... Uitați-vă, colo, pe dig, le zise August.

— Du-te tu, Tăricene, să nu mai urc, fiind-că sunt ostenit... grăi Sorêt.

Alexandru se repezi, ușor și iute la umblet, și peste două minute era pe dig.

— A! iată cel de negăsit!... strigă d-na Pojareff și întinse mâna lui Alexandru.

Acesta 'i-o strânse, fiindcă nu puteă face altfel, apoi, după ce salută pe Jeana, le comunică propunerea.

Maruşca primi cu bucurie; Jeana nu se arătă tot atât de însufleţită.

— D-şoara Staniewici nu-i poate dispusă, o întrebă Tăriceanu.

— Aveam, în adevăr, acum, la ora patru, lecţiunea de englezește... și mă va aștepta profesoara.., răspunse ea, privind o clipă, pe furiș, dar semnificativ, la Alexandru.

— Atunci se vor duce numai d-na și Sorêt, se grăbi și el să răspundă.

Maruşca o luă de-oparte însă și, după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-i şopti mai multişor, se întoarse către Tăriceanu:

— Am convins-o pe domnişoara Jeana.

— Rămâne a se şti dacă d-nul Tăriceanu este dispus... zise Jeana.

— O! n'ar fi politicos din parte-i să îşi menţie indispoziţiunea, când tu ai plăcerea acestei plimbări...

Tăriceanu, drept răspuns, scoase batista şi o fluturâ de câte-va ori.

August zări şi ridicâ lopata; Sorêt fluturâ şi el batista-i coloratâ.

După câte-va minute erau câte patru, — şi cu Sonia, în barcă.

Marea era uşor de tot învăluratâ şi viua sclipire a razelor răsfrânte în ea, luâ văzul.

Lipsa de vânt lăsâ să se simtă un miros neplăcut, greu de suferit pentru cei nedeprinşi cu «la mer houleuse».

— Curios, zise Maruşca... Simţiţi o îngreuiare a corpului, un fel de apăsare pe stomah?

— A-ha! râse August. Marea-i cauza... Când vom fi în dreptul Capului, acuşica, va trece aceasta, căci vântişorul o să aburiască... Nu simţiţi că «Francisco» se leagănă dejâ mai tăricel?

Ce e drept, după vre-o zece minute încă, o uşoară adiere desmierdâ feţele şi curaţi de-odată par'că aerul încărcat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Barca ajunsese la vârful Capului Martin și Principatului Monaco i se vedea cetatea pe stânca înaintată în mare ca un con trunchiat.

August desfăcu pânza. «Francisco», după o clipă de nehotărâre, se săltă în loc și începu să taie apa cu o repegiune de uimit.

— Ci vedeți pe «Francisco» al meu cum sboară... strigă August, însufleţit.

— Direcţiunea Monaco-port, îi răspunse Tăriceanu.

— Și ne întoarcem cu trenul, zise Maruşca.

Privelișteа întregului principat se ivi, fermecătoare, întinsă în amfiteatru dela țărm și până la jumătate — înălțimea muntelui ce-o domină.

Acea grămădire de case mari, cu nespusă feluritate de acoperemânturi roșii și albe, strălucitoare în deplina bătae a razelor soarelui, eră de un efect pitoresc.

Fie-care casă se vedeà lămurit răsărind dintre mănuchiuri de arbori, iar cu cât barca s'apropià, casele se ascundeau unele după altele, rândurile lor se strângeau, și, pe când cele mai din fund păreau că se micșorează, cele din faţă păreau că se saltă din pământ și se fac mai mari, până la măreţie.

In dreapta, Cap-Martin rămânea în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tunecos cu verdeața închisă a molifților, nuanță ce împlinia însă un întreg armonios cu cealaltă priveliște luminoasă.

Semaphorul se ridică pe vârful Capului, ca un turn al unei cetățui ascunsă în tufiș.

Pe coastă Vila măreață a ex-împărătesei Franței, Eugenia, — înconjurată de un parc splendid, se răsfață singuratecă, gata par'că să se coboare la mare, pe toate aleele roșatece ce se opriau aproape de țărmul nalt și stâncos.

Mai departe de ea, alte trei vile drăgălașe, păreau că se sfiesc de cealaltă, ascunzându-se pe jumătate după tufișuri de arbuști.

Le domină, în colțul ridicat al Capului «marele otel al Capului», monumental,— și alt otel, la încheetura Capului cu continentul, de ceastă-l-altă parte, pe o coastă acoperită cu maslini uriași.

In această coastă era și gura tunelului ce străbate muntele.

Tocmai se și îndreptă spre ea un tren din spre Monte-Carlo, vuind puternic, lăsând în urmă-i o coloană plecată de fum alb.

— August, zise de-odată Marușca, oprește mai bine la Monte-Carlo... Nu-i așa Sorêt? Să mai ciupim ceva dela ruletă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu e permis, d-nă, de cât în portul Monaco, zise August.

— De ce?

— Aşa e regula. Agenţii portului trebue să ne viziteze barca, să ne întrebe de sănătate şi pe urmă să ne dea voe să păşim pe pământul Alteţei Sale Principelui domnitor Albert I. O ţară aşa de mare trebue să se feriască de contrabandă, râse August.

«Francisco», cochet şi drăgălaş, intră în micul port, după un pătrar de oră.

Portul e adăpostit de stânca ce se înalţă dreaptă, pe care se odihneşte liniştitul orăşel de reşedinţă.

Un agent se înfaţişă, în adevăr, se încredinţă că de plăcere cele patru persoane făcuseră plimbarea aceasta, de la Menton, şi le învoi debarcarea.

Din port, ai noştri începură să urce minunata şosea ce duce în spirală până în Monaco-cetate.

Cetate, în adevăr, căci micul oraş e împrejmuit cu zid. Intri pe o poartă veghiată de... doui militari din oastea de 40 a Principatului.

Orăşelul e locuit de Principele domnitor, de Guvernator, de Curteni, de oamenii lor de serviciu, de Episcop şi de preoţii Catedralei.

Palatul e simplu ca arhitectură. Ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tedrala însă, măreață, în întregime de piatră.

Toate locuințile sunt cuprinse într'un mare parc care ocupă toată stânca și e de-o frumusețe care impune, ca rânduire și ca întreținere. Numai plante și flori rare.

Delicios loc de odihnă și de reculegere, pe-acest mic platou de pe vârful unei stânci. Minunat punct de observațiune ce domină micul golf și priveliștea de jos a orașelor Monaco și Monte-Carlo, cari, dacă au două nume, par a fi unul și acelaș pe-o singură întindere mărginită.

Drumurile acestor orașe par niște panglici albe-roșatice pe haina pestriță a văei, iar drumul ce vine de-a lungul țărmului, ca un volan pe poalele unei mantii regale.

Alexandru și Jeana rămaseră chiar la marginea stâncii, pe-o ridicătură ce întrece zidul, și se așezară pe.o bancă de lângă un mănuchiu de arbori.

De acolo urmăriră plutirea lui «Francisco» până ce dispăru după colțul Capului.

Acolo, în acea liniște dulce, în acea răcoare plăcută, se ținură aproape îmbrățișați, gongonindu'și iubirea ca doi porumbei pe acoperemântul unei case.

Și numai când soarele se pogorâ după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

munții dela Cannes, se gândiră să plece.

In deșert căutară pe cei-l-alți doi, căci nu le dădură de urmă.

Atunci coborâră la mica gară a Monacului, cu gând să ia trenul și să se întoarcă de-a dreptul la Menton.

Când văzură însă că orele erau șase și că abia la șapte puteau fi la otel, căci trenul pe la șase și jumătate urmă să sosiască, se hotărâră să cineze în Monte-Carlo și apoi să se întoarcă...

Jeana se îngrijă de ce va zice mamăsa, dar apoi primi.

Eră o plăcere nouă de-a stă cu Alexandru al ei până mai târziu, seara, departe de Menton.

Alexandru se mustră însă că fusese neprevăzător... Îi eră de ce vor zice comesenii.

XIII

La umbra unui tufiș, din curtea otelului, Jeana, legănându-se într'un scaun lung, citia niște versuri...

«Am văzut pe câmp micșunele încântătoare. Cât râdeau de vesele, la soare! El le da lumină și căldură; ele îi dăruiau plăcutele lor miresme. El eră un zeu, iar ele îngeri: între elementele naturii e totdeauna un schimb.»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Tu ești ca micșunelele, o floare. Eu în adevăr sunt numai o inimă, dar și eu am căldură și lumină: lumina poeziei înălțătoare și căldura arzătoare a unui amor care face să'mi strălucească ochii, și simțirea să mi se renască».

«Eu sunt poetul, tu ești îngerul: să facem din sufletele noastre cel mai deplin schimb!»

Din fila pe care scrisese versurile sale Alexandru făcuse un cornet, pusese în el o camelie, un trandafir și o chrisanthemă, înconjurată cu miosotis, — și i'l oferise.

Atitudinea ei era a pe deplin fericitei: ochii pe jumătate închiși, din care cauză genele-i lungi negre își scriau cu finețe umbrele supt pleoapa de jos, în formă de raze; luminile, de-un albastru închis ca al safirului, mijiau printre gene; obrajii îi erau rumeni; buzele, ca mărgeanul, se mișcau ușor parc'ar fi silabisit fiecare cuvânt; sânul, minunat de ispititor, eșiă în relief. Și acest fermecător întreg de femee, înconjurat de lumina strălucitoare a soarelui ce-i determină ca și mai perfecte formele, alcătuiă cea mai atrăgătoare ființă.

Din când în când ridică ochii la o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fereastră de la al doilea cat, deschisă, dar acoperită cu o largă perdea albă.

Ar fi dorit să i se iviasca un chip, care, de altmintrelea îi era supt ochi, zugrăvit în fiecare literă par'că a fiecărui cuvânt din poezie.

Nu putea ghici că de după perdea o sorbiau privirile aprinse ale lui Alexandru, care, o descriă în atitudinea ei.

Și se înduioșă la ideea că adorabila făptura era a lui, că simțise lângă el acel corp măestru, tremurând de emoțiune, că l acoperise de sărutări nebune.

Par'că era un făcut, în adevăr, ca alături cu plăcerea, să aibă și un regret, și o remușcare; însă nu mai putuse rezistà...

Și, uitându-se acum la ea cât era de răpuitoare, în adânca mulțumire a sufletului ei, — o vedeà cum intră la dânsul într'o noapte, când toată suflarea din otel adormise.

El scriă, adâncit pe gânduri... Ușa deschizându-se, îl făcuse să tresară puternic, speriat, și să rămână înmărmurit la ivirea ei, îmbrăcată cu negru, cu văl negru pe obraz, tremurând cu totul.

Se ridicase după o clipă, dându-și seama de pericolul de ne-înlăturat, și când îi apucă mâna, ea căzu fără puteri, aproape fără cunoștință în brațele lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După ce o depusese în fotoliu, începuse a-i vorbi, cum de sigur mai nimeni altul n'ar fi făcut-o, dojenind-o pentru asemenea pas, punându-i înainte ce va zice muma, când va află; ce va zice ea însăşi apoi, când el nu va mai fi aci, de oare-ce era ceva fatal să se despărţiască... căsătoria nu era cu putinţă între amândoi, fiind-că nu mai avea nici o încredere în acest act, una; şi al doilea, pentru motive deja atinse în unele convorbiri ale lor, ca: religiunea, averea, strămutarea lui în Polonia Prusiană... convertirea lui!..

Ea începuse a plânge cu atât de mare descuragiare, că-i trebuise lui să alerge la cele mai desmierdătoare expresiuni; acestea ceruseră sărutări care-i învăpăiaseră de opotrivă şi'n uitarea deplină a ori ce consideraţiuni, se lăsaseră farmecului neînduplecatelor simţuri.

De-atunci, — eră o săptămână de atunci, — la ore înaintate ale nopţii ea se ivise de-a rândul, în acelaş vestmânt ce o confundă cu întunericul...

— Bine, dar d-na Staniewici, dar sora ta nu simt asemenea dispariţiuni? o întrebase.

— Odată ce intru în camera mea, nu mai au voe să mă vadă şi să mă întrerupă din citit ori din visurile mele... răspunsese ea... Şi ce'mi pasă apoi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori ce s'ar întâmplà? Ştiu ce'nseamnă a iubì şi sunt fericità cu tine...

Cestiunea despărţirii peste două luni n'o mai atinseseră; de căsătorie nu mai fusese vorba şi Tăriceanu îşi luase ori ce grijă aproape.

Totuşi, precum am văzut, regret şi remuşcare îi veniaù adese ori când o privià, ca acum, pe când poetizà amorul lui: regretul că nu o va mai vedeà, remuşcarea că şi-o însuşise.

De partea ei, Jeana avea şi ea revolte, în singurătatea ei; plângeà cu lacrimi ferbinţi, îşi promiteà să nu se mai ducă la el... Şi când se plimbà cu el, îi redevenia sclavă, şi când bateà miezul nopţii fără nici o ceartă a cugetului, fără nici o codire a conştiinţii se îmbrăcà repede şi se strecurà, mai fără să se simtă pe ea însăşi în drumul până la el...

Şi earăşi după ce se întorceà, în faptul zilei, în camera ei, se muncià cu gândul de-a nu mai continuà.

Ideea despărţirii, mai ales după orele acestea de beţie, o făceau să plângă şi să'şi aducă mustrări...

Îi venià ură par'că pe Alexandru, fiind-că după dovada cea mai mare de iubire ce-i dădu-se, nu'l făceà să'şi schimbe hotărârea şi credinţile, nu'l puteà mlădià în direcţiunea dorinţilor ei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Era oare căsătoria în adevăr așa de greu lucru? Cum de se măritau atâtea fete? Cum de se însurau atâția tineri? Dacă suferise, nu era dânsa gata să-i închidă rana, să'l facă să uite, prin devotamentul ei, toate patimile trecutului?

Reacțiunea venià numai de cât: o suflare de dulce speranță aburià peste inima ei și adânca mulțămire de-a fi fost a lui, îi aduceà liniștea ce chiamă somnul...

Când se deșteptà, — mai târzior ca de obiceiu, — era voioasă și nu știà cu cât mai mare grabă cum să se îmbrace și să întâmpine pe Alexandru.

Acum, pe când ridicà iarăși ochii spre fereastră, zări pe Tăriceanu cum o privià de după perdeaua puțin dată de-oparte.

Îi trimise o sărutare cu mâna și-i făcù semn să se coboare.

El îi răspunse și după câte-va minute o luau spre port.

— Ce citiai, Jeano, cu așa de mare atențiune? o întrebâ.

—Ce? un mic capo-d'operă, Alexandre al meu... S'a făcut oare acel «schimb» al sufletelor noastre?

— S'a făcut, Jeano... Nu ți se pare că am fi una și aceeași ființă?

— Nu ai spus un lucru, Alexandre: dacă «schimbul» între elementele naturii este și rămâne etern...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— E etern prin reînoirea fenomenului...

— Prin reînoiere... murmură Jeana... Caut să înțeleg... Să puiu altfel întrebarea: schimbul între suflete, adecă între ceea ce pot să dea și să primiască ele, încetează ori e etern?

Alexandru, ca unul ce înțelesese unde voiă să ajungă Jeana, voiă să deă un răspuns vag, când se auzi strigat de Marușca și de Sorêt.

Jeana avù o mișcare de necaz...

— Ah! tot femeea aceasta... murmură ea. Te rog, Alexandre, te rog mult, să nu-i însoțim; doresc să fim singuri... Să mă lași să rânduesc eu lucrul...

De când se mutase Rusoaica din otel, Jeana nu se mai dusese s'o întâlniască; părea că o ocolește într'adins... și aceasta surprinsese pe Tăriceanu.

— A! te prind. în fine, domnișoară Staniewici... M'ai uitat, de când nu mai locuesc la «Litoral», — îi zise ea, întinzându-i mâna, privind-o însă nu tocmai prietenos.

— Te-ai mutat departe, d-nă Pojareff, și se pare că nu mai avem aceleași locuri de plimbare... Eată de ce nu ne putem întâlni... Pe urmă, am mai multe ore de lecțiuni acum...

Tăriceanu vorbiă de-oparte cu Sorêt.

— Care lecțiuni d-șoară Jeano? Pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cari ți le-am dat eu ?... zise c'un ton ciudat Marușca.

Jeana se înroși și plecă ochii...

Nu regret, adause Marușca. Ai o înfățișare de mulțămire, care face plăcere... Hei, amorul !...

— Vă duceți departe? întrebă Jeana, pe ghimpi să schimbe vorba...

— Voiam să ne plimbăm... și ne bucuram să ne fiți tovarăși...

— Tocmai mă duceam la profesoara de englezește și rugasem pe d-l Tăriceanu să mă însoțiască pân'acolo...

— Atunci... regret și 'ți doresc succes...

După ce se despărțira de Marușca și de Sorêt, Jeana întrebă pe Tăriceanu.

— Dragă Alexandre, ce părere ai tu de d-na Pojareff ?

— De ce întrebarea asta, Jeano ?

— Femeea aceasta a început să'mi displacă.

— Să'ți displacă ?

— Cu totul.

— Nu în chip de imputare, dragă Jeano, dar îți pot observà că te duceai cu toate acestea foarte des la dânsa...

— E adevărat. Ducându-mă des am și cunoscut-o mai de grabă. Știi însă pentru ce mă duceam ? Fiindcă nu aveam pe nimeni cu care să vorbesc de tine, mai ales în tristul timp pe când fugeai de mine. Atunci nu'mi dam seama de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unele vorbe ale ei, nu mă loviau unele atitudini prea libere ale ei... Când am început însă a vorbi cu tine îndelung, când am văzut delicateţea naturii tale, Maruşca a pornit să'mi fie nesuferita, şi cu ea, Sorel, care'şi permitea faţă fiind eu, unele lucruri ce bunul simţ îmi şoptia că nu se pot face. Acum, înainte de-a se mută, a început a'mi vorbi cu necuviinţă de tine; ba a mers până acolo în cât să'mi spue...

Nu ştiu ce, o făcu să se opriască şi, înroşindu-se, să plece ochii în jos.

— Ce? Îmi permiţi să te întreb?

— Nu, nu... lasă... Îmi e ruşine...

— Bine, nu staruesc.

— Imi spui acum şi părerea ta asupra ei? întrebă Jeana par'că cu sfioşie...

— Supt îmboldirea cărui simţimânt îi făceă pentru a doua oară întrebarea aceasta? Erà cumva geloasă?-

— E o femee încântătoare, zise Alexandru, ca să cerce firea Jeanei.

O văzu că se uită la el deodată foarte neplăcut impresionată.

— Ştie cum să facă spre a plăceà... şi are curagiul făţiş al relaţiunilor ei...

E provocatoare cu ochii ei de foc... Poate fi dorită...

— A! de-ajuns te rog, strigâ Jeana cu supărare şi căutătura ei avù sclipiri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de fulger. Nu ma mir dece și dânsa a cutezat să'mi spue că te place și că ar dorì să-i fii amant!... Vă potriviți la gusturi...

Cum se schimbase! Glasul i se făcuse aspru, atitudinea răsboinică; ceva aproape de rând, ca o drojdie ascunsă, se ridică la suprafața frumoasă a feței, spre a arăta altă ființă mai aproape par'că de natură.

Tăriceanu, surprins de asemenea neînfrânare, de altmintrelea mulțumit că izbutise, — îi luă mâinile într'ale lui și începu a râde...

— Te-am prins, Jeano. Dacă nu'ți vorbiam de Maruşca în felul acesta, nu 'mi-ai fi dat pe față ce ñotărâseși să taci...

Ea înțelese și rămase încurcată, căindu-se de izbucnirea ce avusese.

Alexandru, ca s'o scape din situațiune, urmă:

— Acum să'ți spun și părerea mea adevărată, Jeano. D-na Pojareff e una din acele ființi a cărora patrie este pretutindenea, fiind-că omenirea e aceeași, ori unde, pentru ele, întru cât au arta de-a o speculà în felurite chipuri. E periculoasă pentru neexperienți, unealtă de plăcere pentru cumpărători anume, obiect de dispreț și pentru unii, și pentru alții. Dacă am puteà aveà o scrisoare din acele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-i vin din Rusia, am ști-o și în amănunte cine este. Eu l'am prevenit și pe Soret.

— Când s'a mutat, m'a rugat să-i păstrez scrisorile și să i le duc...

— Nu e onest să siluim taina unei scrisori, dar suntem în condițiuni excepționale față cu această doamnă, așa în cât ne este necesar s'o dăm pe față, zise cu asprime, Alexandru.

— Voiu desface eu scrisorile și le voiu traduce pentru tine... zise Jeana. Apoi, ridicând asupra lui ochi rugători, adaose: mă ierți pentru momentul de adineauri?...

Erau singuri pe țărmul Garavanului, în fața baracelor pentru băi.

El se plecâ și o sărutâ...

— Te iert, geloasă drăgălașă!..

— O! da, în adevăr că sunt geloasă... exclamă dânsa cu căldură.

XIV

La câțiva pași de la ospătăria din satul Garibaldi, se face o cărare în jos, printre terațe de pământ plantate cu lămâi.

Cărarea este foarte întortochiată, aci coborând drept, aci de-a curmezișul coastei, aci în vederea mării, aci cufundată între pomii încărcați cu lămâi.

Care mai de care dintre roade îți bate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la ochi prin mărimea ori prin coloarea ei. Unele, rotunde și cu coaja groasă, se curăță ușor și mezul se desface ca cel de portocală, la gust fiind de-un acru-dulciu care place.

Florile, deschise ori numai boboci, sunt de-un miros delicat, pe care adierea îl împrăștie dăruindu'l împrejurimilor.

Marea, ca un fund nemișcat, se iveşte printre copaci, înrâurind par'că asupra mersului tău spre a'l sili să te coboare cât mai repede pe țărmu-i.

Jeana și Alexandru, alergându-se unul pe altul, ca niște copii, coborau, se prindeau spre a se odihni și se odihniau sărutându-se.

Cu ochii lăcrimoși de râs, se așezau pe câte-o margine pietroasă a unei terațe și începeau să ochiască lămâile cele mai mari.

— Dă-mi-o pe cea de colo, Alexandre? O vezi? Nu pe-aceea. Pe cea-l-altă mai dintre ramuri...

— Pe asta... Bine... Am nemerit-o...

Și sărind din copac, tocmai lângă ea, începù să curățe lămâea. Pe coaja galbenă și poroasă răsărjau broboane untoase și parfumate.

Felioarele lămâei se deslipiau bine una de alta, rămânând în alba lor cămășuță subțire, prin care se străvedeau sâmburii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sensaţiunea ce le da acrimea lor, mai simţită de cât dulceaţa, îi făceà să închidă dintr'un ochiu, şi atunci îşi ziceau că se curtenesc ca la ţară.

După vr'o jumătate de oră erau pe marginea unei râpe prăpăstioase, pe unde cărarea cotià după un mal înalt.

Jeana privià gânditoare; Alexandru urmà să fie nebunatec. Îi spuneà glume şi aruncà pietre în prăpastie, stând apoi să asculte sgomotul înfricoşat ce produceà rostogolirea pietrelor.

— Dragă Alexandre, îi zise ea de odată, pe când porniau la vale pe-o cărare îngustă. Amorul nu poate fi altfel?

El se uità la dânsa mirat.

— Nu înţeleg întrebarea, răspunse.

Jeana se făcu roşie.

— Nu ştiu cum să mă exprim, murmură.

Alexandru înţelese însă acum... Închipuirea ei aprinsă şi romanţioasă îi dăduse sentimentul pentru cel dintâiu bărbat ce întâlnise, în aşa condiţiuni, în cât să-l placă; un tip pervers de femee îi dăduse curiozitatea, ca o boală ce slăbeşte organismul şi predispune la ameţeli şi leşinuri; într'un anume moment simţul moral se întunecâ pe deplin şi tânăra fată deveni femee. Dar dacă simţurile deşteptate la plăcere o îndemnau de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atunci să-i caute beția, după risipirea aburului amețitor venia poate desgustul sau alte mișcări de ordine morală ca: revolta sentimentului rușinei, părerea de rău că greșise, durerea că va trebui să se despartă de el...

De era să se despartă, pentru ce s'ar mai fi lăsat în brațele lui? Pentru ce ar mai fi simțit rușinea arzându-i obrajii? Pentru ce ar mai fi avut chinul părerii de rău că greșise?...

Greșise?... Rău era, dar se făcuse. De ce să mai continue cu greșala?

Și așa de bine ghicia Tăriceanu toate aceste gânduri ale Jeanei, că dacă ea ar fi pătruns în cugetu-i, s'ar fi speriat de asemenea potrivire, în timpul chiar când ele o cuprindeau.

— Dragă Jeano, îți pricep starea sufletească... În mod fatal amorul are căderile ce pot a te desgustà. Ele sunt firești, dar omul le poate ocoli, numai să aibă dorința...

Ea tăcù, apucând înainte pe drum, până ce ajunseră la podul de piatră care leagă muntele, peste o vale strâmtă, cu o ridicătură plină cu arbori.

Pe supt pod se scriau liniile paralele ale drumului-de-fier. Intr'o parte ca și'n alta se pierdeau în guri negre de tuneluri.

Tocmai se auzia vuetul prelung înnă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bușit al trenului pornit din stațiunea Menton-Garavan.

Se oprirà pe pod.

Vuetul se apropià din ce în ce: ghiciau cam în ce parte se aflà trenul, și'și spuneau aceasta, până ce-i zărirà fumul alburiu. Peptul enorm al mașinii, — monstru ciudat cu ochii roșii, suflând greu la urcuș, — se ivi părând că înghite pământul supt picioarele sale feruite.

Ferestrele deja luminate, trăgeau din cauza iuțelii, o linie de foc, care alerga pe fața întunecoasă a vagoanelor.

Era încă ziuă, dar mulțimea tunelurilor, pe-aceste țărmuri stâncoase, făceà ca vagoanele să fie mereu luminate.

Trenul intrà în tunelul «Stâncelor-Roșii», vuind îngrozitor din cauza peșterilor, de se părea clocotirea apelor adâncului, — se ivì ca un balaur vărsând aburii cine știe cărui foc ce-i mistuià măruntaele, și trecù nălucă, pe supt pod, zgudu-indu-l împreună cu stânca, împreună cu muntele.

O ciudată sensațiune ca de teamă le furnicâ prin corp și par'că li se învălui o clipă pe de'nnaintea ochilor.

Jeana se alipì de Alexandru.

După două trei clipe gura celui-l-alt tunel înghiți monstrul, iar tic-tacurile răsunătoare îl spuseră cestei-l-alte părți că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a eșit din tunel și că sboară liber pe țărmul oglindit de mare.

Trecură podul, tăcuți.

Apoi, Jeana, văzându-l cu capul prea aplecat, îl întrebă:

— Te gândești la ceva... neplăcut, de sigur.

— Mă gândesc, cu seriozitate, la întrebarea ta și la răspunsul ce ți-am dat. Eu sunt foarte vinovat, căci nu trebuia să'mi pierd capul.... Eram dator chiar să cuget pentru amândoi, în special pentru tine... Acum când îți înțeleg starea sufletească pe deplin, îți zic și eu: Jeano, amorul poate să trăiască și numai din petreceri curate... Iar fiind-că am gustat odată din fructul oprit, și fiind-că nesațiul omenesc este tiran, va trebui să nu ne mai plimbăm singuri, să nu ne mai întâlnim singuri...

— Și... fără nici un gând ascuns, care s'ar asemănă unei păreri de rău, renunți la mine?

— Nu renunț la tine, dragă Jeano. Te rog, nu da vr'un înțeles jignitor pentru amorul tău propriu, hotărârii de-a te feri de plăceri ce te revoltă...

Mergeau acum pe de-vale, d'a lungul șinelor drumului de fier. In față li se căscă gura ovală a tunelului, cu pereții înnegriți de fum, afundându-se în propriul ei întuneric.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trist răsună în adâncul ei loviturile de ciocane ale lucrătorilor tăetori de piatră!

— Auzi, Alexandre? Tot așa răsună de trist une ori, noaptea, în peptul meu bătăile inimii, la gândul că ne vom despărți și că ne vom pierde din vedere în curând.

— De ce acum gândul acesta, Jeano? E timp să cugetăm la ce va fi?

— Dar «ce va fi» nu e torentul care va curge din «ce este»?

— După cum «ce este» a curs din «ce era»... Cele trei timpuri se leaga, scumpă Jeano... Cauza poate să nu aibă efect; însă efectul va avea totdeauna o cauză.

— E adevărat, Alexandre. Totuși, nu mă pot opri să nu mă întreb: ce voiu deveni a-doua-zi după plecarea ta, fiind-că tu vei plecà întâi? Mă mai întreb iarăși: de ce amorul meu ar fi preursit să rămână o deșertăciune? Ce 'i-ar trebui ca despărțirea să nu'l curme?

Ajunseră supt stâncă, lângă tunel. Nenumărate plăci subțirele de piatră și nenumărați bolovani de toate mărimile se așternpe povârniș până în valea pârâeașului.

Se așezâ pe un bolovan, palidă, cu capul sprijinit pe-o mână, cu ochii înrourați.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dragă Jeano, începu el cu glas afectuos, nu te lăsa mâhnirii. Supt ce infăţişare ţi s'a ivit amorul acesta, de nu 'i-ai întrezărit momentul ce'ţi pare acuma dureros? Nu ţi-a trecut prin minte că petrecerea noastră pe aceste ţărmuri trebuiă să aibă un capăt?

— M'am gândit numai la fericirea de-a fi iubită, pe cât iubiam... Pe urmă...

O înnecă plânsul.

— Pe urmă, — continuă, — după ce-am cunoscut materialitatea amorului, mi s'au deschis alte zari de gândire; m'am simţit cu totul alta... Am început să mă văd fericită că sunt a ta, dar să fiu şi cuprinsă de temeri vagi, de-o grijă ciudată, de-o neliniște de nebiruit. Pentru ce fatalitatea despărţirii? Nu iubesc din tot sufletul? Dece n'ar ţine pentru viaţă fericirea aceasta?

— Şi ce răspuns îţi dădeai? În ce chip vedeai neîntreruperea fericirii?

— O! nu ştiu în ce chip... nu ştiu, răspunse ea, oftând, ceea ce dovedià contrariul.

Apoi, se ridică şi adaose.

— Să mergem.

Incepură să urce cărarea, ea înnainte, el cu câţ-va paşi în urmă, şi ajunseră pe micul platou plin cu bolovani de toate mărimile, dominat de stânca înfricoşător plecată asupra-i.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De-aci numai, privelişte acestui colos, era în adevărata ei desfăşurare dătătoare de fiori.

In toată clipa sta gata par'că să'şi prăvăliască o bucată din îngrozitoru-i corp roşcat şi lucios, crăpat în toate direcţiunile.

Între crăpături făceau lucrătorii secţiunile bolonanilor ce aveau să desprindă cu dalta şi cu ciocanul.

Şi ţi se făcea frică să'i vezi atârnaţi în toate părţile colosului, pe scări de frânghie fixate sus pe mal ori în cue mari de fier împlântate în alte crăpături.

Tocmai când Alexandru şi Jeana ajungeau pe platou, câţiva lucrători se trudiau, la un capăt mai de jos al colosului, să desprindă un bloc mare: mai aveau să dea câteva lovituri spre a'l doborâ. Unii, suiţi în sus de el, îl apăsau cu pârghii groase de fier; alţii, în dreapta şi în stânga, loviau din toată puterea cu ciocanele în daltele grele ce abia le ţineau doi inşi.

Eată intrâ un tren în tunel. Infiorător răsună în corpul găunos al stâncii; colosul întreg părea că se cutremură.

Lucrătorii se opriră o clipă foarte cu luare aminte să nu se prăbuşiască bolovanul fără veste şi să piardă vre-unuia din ei, fără veste, cumpăna.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Abia ieşi de partea cea-l-altă trenul, şi se auzi ca o puternică scrâşnitură, iar bolovanul căzu c'un sgomot de tunet, lăsând o gaură adâncă în stâncă, zdrobind în cale-i pietrele şi sguduind platoul, în rostogolirea lui până aproape de marginea înclinată.

Câţi-va bolovani mai mici se dislocară din această margine şi se prăvăliră în apă, în tovărăşia unei mari mulţimi de pietricele de pe clina platoului.

Jeana se făcuse mică de spaimă, lipită de Alexandru; el, o cuprinsese de mijloc, privind înfiorat ca şi dânsa.

In jos de acest platou, — continuare a colosului, — se ridicau din mare două blocuri enorme, dantelate pe poale de valurile ce totdeauna lovesc în ele, străbătându-le şi lărgindu-le cu încetul porii.

De-aceea în multe părţi aveau, în adevăr, înfăţişarea unei dantele sculptată de bun meşter.

Dacă voiai să te urci pe cele două blocuri, aşteptai să se retragă valurile, călcai pe-o ridicătură mai pronunţată, te uitai cum vin valurile, îţi înconjoară picioarele udându-ţi puţin ghetele, aşteptai din nou retragerea lor şi păşiai mai departe, până te vedeai scăpat de-acea sărutare umedă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Privelişte a dislocării blocurilor le schimbase greutatea mâhnitoare a gândurilor. Intorşi la curiozitatea copilărească, obicinuită în plimbările lor, se urcară până la platforma celor două blocuri, râzând când valurile 'i-ajungeau, aşteptând c'o îngrijare comică alte valuri, sărind glumeţi şi aproape veseli, din piatră'n piatră.

Imprejurul acestor stânci, marea, de-o frumoasă coloare de safir, se frământă neîncetat, lovind în ea cu valuri spumegătoare.

Une ori saltul lor era atât de puternic, în cât stropii 'i-ajungeau; vântul apoi îi spulbera aşa, că se simţiau atinşi mereu. de aburirea lor umedă.

Se aşezară pe vârful uneia din stânci, cu spatele spre colosul roşcat; umbrela Jeanei se desfăcu şi le rămase pe umeri, apărându-i de privirile lucrătorilor, şi'n bătaea luminii apusului, foarte vie d'asupra Mentonului, reîncepură dulcile ciripiri ale dragostei lor.

— Fă'mi acuma chiar o poezie, Alexandre. Să vedem, te putem inspirà, natura şi eu? îi zise ea într'un rând.

— Crezi tu că impresiunile, când sunt puternice, pot să ia haina cuvântului scris?

— Eu cred că da... Şi apoi nu cer ceva artistic... O improvizaţiune... încă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o amintire scumpă... de oare-ce toate între noi trebue să se reducă la rolul de amintiri...

Oftă ușor și-i întinse mâna, negrăit de drăguță mână, giuvaer artistic ce pasionează pe cunoscători.

— Haide, scoate portofelul și creionul... îi zise ea, râzându-i senin, privindu'l ca pentru a'l mișcă.

— Dacă vrei tu, Jeano, cerc...

— Te rog... Uite, culege inspirațiunea de pe buzele mele...

— De pe gura ta grațioasă, inspirațiunea, dar voiu cânta mâna aceasta perfectă ca formă...

— Cânt-o... Mai întâiu sărut-o însă...

'l-o așezâ pe genuchi, ca să ție nemișcat portofelul, apoi se rezemă de umărul său și începù a sorbi cuvintele ce se așezau, unele după altele, în versuri, aci mai rar, aci mai repede.

— L'as că-i bine, dece ștergi? îl întrerupse.

— St... că sperii porumbelul care coboară cuvintele... Tu nu vezi că nu caut încă ritmul și rima?.. Urmăresc ideea și las inima să vorbiască. Trebue să ții seamă apoi că nu scriu în limba mea, ci într'o limbă căreia nu-i cunosc toate finețele... Pare a fi voit să iasă un sonet după numărul și dispoziținea strofelor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vom vedeà la urmă ce vom face din el...

După ce mai îndreptă pe ici, pe colo câte un termen, citì poezia întreagă, întru cât-va banală, cu emoţiune însă şi cu măiastră mlădiere de intonaţiune.

Jeanei îi părù foarte frumoasă şi o citì şi ea, cam declamator, având ca «tremolo» de orchestră neîncetatul îngânat al valurilor.

Marea se mai liniştise. Răcoarea începuse a se întinde venind din largul ei.

Mentonul, la ultimele răsfrângeri ale asfinţitului, apăreà ca un minunat decor de teatru cu care se terminà o feerie.

XV

Plouă mărunt şi des. O uşoară roşeaţă pe zarea depărtată a răsăritului, arată că soarele s'a săltat dincoace de hotarul lumei vechi.

După o clipă două, se şterge însă şi imensa boltă rămâne cernită în întregime...

Marea, răsfrângând acea coloare închisă, pare turbure. Mâhnirea Firei o înrâureşte. Valurile par încruntaturile de sprâncene ale chipului ei posomorât.

Forturile «Montargielle» şi «Cânelui» nu se mai văd. Ploaea a tras o perdea de ceaţă între ele şi oraş.

Şoseaua de plimbare e umedă pe de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

margini și noroioasă la mijloc. Ochiuri mici de apă și râulețe ce se întretae, o străbat în toate direcțiunile.

Inaltul dig e tristă sclipire de umezeală. Farul pare o veghiă sgrebulită de frig, de pe acoperământul țuguiat al căruia, ca de pe marginile unei pălării calabreze, ploaea picură de jur împrejur.

Tăriceanu aruncă o privire, două, acestei privelişti şi dă fuga de se ascunde în aşternutul cald ce păstra urma corpului.

Eată o zi cum foarte puține și rar avusese de când se află în Menton.

Ce mult te posomorăsc asemenea zile! Ori ce vrei să faci, nu poți. Hotărârea ți cade la moment. Gândurile nu ți se pot strânge asupra unui anumit lucru. Ți se ivesc împrăştiate, pe zarea minții ascunsă tot în ceață ca și Firea, așa că nu le poți urmări sborul, întocmai cum nu'l poți urmări la un stol de rândunele într'o dimineață ploioasă de toamnă.

Ori dincotro privești, pornește spre tine, pe fire nevăzute, apăsătoare melancolie.

Și nu poți nici măcar prelungi somnul nopții liniştit, ca orele cel puțin să treacă, în inconștienta lui.

După o oră de amorțire nu se mai putu suferi în pat...

I se păru că atunci era în faptul zilei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se simți înfrigurat... Era întunecoasă odaea, urâcioasă: il gonia par'ca.

De-aceea, nu știu cum să se scape mai curând de îmbrăcatul obișnuit, ca de-o sarcină, și se dădu repede jos în sala de mâncare, spre a'și beà cafeaua.

Dar și sala aceasta păreà ca o femee urâtà ce te supără și când nu'ți vorbește.

In salon unde trecu apoi, găsi foc în cămin. Era o notă veselà.

'Și-aduse aminte de coșul din colț: camelia nu lipsià. Era o a doua notă veselà. O prinse la cheutoare și se apropiâ de marea ușă ce da pe terață...

Ploaea începuse mai tare, isbind în geamuri. Pe sticla ușii se prelingeà în linii aplecate, încețuind-o.

«*Figaro*» stà desfăcut pe-o masă; «*des Débats*» pe alta; «*Revue des deux mondes*» pe-o canapea...

Pe care să'l apuce la citit? Stătu nehotărât... N'avù curagiul să ia pe nici unul.

Ploaia lovià acum cu furie... I se auzià căderea pe acoperemânt. Și nici o mișcare în toată casa!

Ce să facă? Ce să facă? Dacă s'ar duce prin ploae până în port? Ideea de umezeală, de frig, de noroiu, îl făcù să se înfioare și să steà pe loc.

Se apropiâ dar de gura căminului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care îi râdeà aprins, de la care se împrăștià o plăcuta înviorare încăperii.

Se așezâ, și după câte-va clipe simți de-odată par'că s'ar fi ridicat un stăvilar înlăuntrul lui.

Melancolia se topise și purcedeà să se facă gândire ce se revarsă.

Se puse pe scris, și de ce scriâ, neîntrerupt de nici un sgomot, greutatea i se luà de pe inimă, o dulce seninătate i se așterneà pe chip și'n privire.

Căldura din cămin îi încălzise corpul, amintirile plăcute din zilele de pe acest țărm, îi încălziseră închipuirea. Urâtul dispăruse.

Par'că vedeà cerul limpede; par'că se vedeà trecând în josul unor culmi înverzite, printre flori ce-i parfumau calea; și toate erau în lumină de soare, în veselie de primăvară.

Scria un pastel. Frumosul chip al Jeanei se întovărăși bucuros să împliniască privelișteа poetică din mintea visătorului.

De-odată tresări, căci o bandă întunecoasă, dar catifelată, caldă, mirositoare, îi acoperì ochii.

— Jeana... șopti el.

— N'ai ghicit... răspunse cu râs vesel.

Își lăsă mâinile de pe ochi, în jurul grumazilor, și gura-i fragedă, ca o cupă alcătuită dintr'o roză vie, se alipi de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gura lui și-i dărui dulcea băutură a sărutării.

— Cum nu era să te ghicesc, scumpă Jeano, când îmi erai în minte, când vorbiam de tine aci... Mi se părea că te văd aevea și aveam iluziunea momentelor noastre de dulce intimitate sufletească...

— Cu adevărat, Alexandre? Te gândiai la mine și mă vedeai?

— Uite, să'ți citesc urma acestor versuri...

— Ce păcat că nu'ți știu limba... Vrei de azi în colo să'ți arăt polonește și tu mie românește?

— Primesc.

— Fiind-că e ziua ploioasă, vrei să cânt la piano, acum de dimineață, iar după amează să facem gramatică?..

— Vreau...

— Dar unde? Tot aci, par'că nu'mi vine, fiind-că va fi multă lume.

— Dacă va permite mama ta, în una din camerele ce locuiți...

— Bună idee... Mama va permite.

Pe când se așează la piano, intrară Ex-Căpitanul Cornouilhac și soția, Miss Habler însoțită de-o domnișoară de-o extraordinară frumusețe oacheșă, nouvenită de-cuseară, și un domn dintre englezii cunoscuți.

Diavolița de Miss Habler, cum își dădu seamă de scena duioasă de la piano,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se apropiă cu irlandeza cea cu ochi mari negri plini de-un foc învăluit, și cerù voe Jeanei să 'i-o prezinte:

— Miss Eva Randsome... Apoi, către Tăriceanu: o poetă distinsă, de și are numai optsprezece ani... și'l prezintă: un poet cu renume... Etate necunoscută...

— Miss Habler, sunteți o indiscretă, zise noua venită: denunțați un modest talent, dar mai cu seamă o etate... domnul se poate considerà mulțămit căci nu i se cunosc anii...

— Anii sunt trepte ale timpului pe care poetul le urcă și le coboară cu nepăsare, zise Tăriceanu.

— D-ra Staniewici e o pianistă excelentă, Miss Randsome, zise Miss Habler... S'o ascultăm...

— Ce bine ne-am adunat: numai distinși, cu renume și excelenți, râse Jeana cam nervos, — cuvinte ce nu le ziceà mai bine, căci par'că sunară fals.

Ele puteau fi o isbucnire neînfrânată a geloziei, unde văzuse în Miss Randsome o frumusețe de temut ca rivală.

După accea, se și ridică de la piano.

— Ce fel? nu ne cânți? întrebă Miss Habler, surprinsă.

— Nu pot... Timpul acesta urâcios îmi răpește energia... Tocmai ceea ce spuneam și d-lui Tăriceanu, care mă rugase, când ați venit d-v...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Regret, zise Miss Eva...

— Vă cred, dacă și pe d-nul Táriceanu l'ați refuzat... zise Miss Habler, ușor ironică.

Jeana se îngălbeni puțin și par'că-i veni să răspundă cu o grosolănie, dar fiind-că intrau d-na Staniewici și Sonia, sora Jeanei, — se opri.

— A! eată mama... Îmi dați voe, nu-i așa?...

Le salută pe d-șoare, abia se înclină lui Alexandru și se duse lângă bătrâna.

Miss Habler șezù, învită și pe Miss Eva, lângă Tăriceanu, așa că'l cuprinseră între ele, și începù convorbirea. Era ca un fel de răzbunare în contra Jeanei, pe care se părea a fi avut ceva de la cunoștința lor chiar.

Miss Eva șezù, după ce privi într'un chip curios pe urma Jeanei. Căutătura vădià o apreciare nefavorabilă acesteea.

Dacă frumusețea Polonezei era, fără vr'o restricțiune, plină de vino'n-coace, frumusețea Miss Evei avea pe lângă deplinătatea farmecului nota unei seriozități blânde, care impresionà numai de cât.

Mult mai corpolentă de cât Jeana, împreunà puternicia cu grațiosul.

Privirea ei era dreaptă și pătrunzătoare. Râsul îndulcià liniile întru câtva aspre ale gurii, — și era un râs sănătos

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce exprimă veselia firii. Din privire și râs nu'și făcea însă armă de seducțiune, în dorința de a plăceà numai decât.

Părul îl aveà negru cu unde albăstrii lucitoare. Sprincenele cam mari dar grațios arcuite și ușor îmbinate; mânile cam măricele, dar cu degete lungi delicate. Numai piciorul strică: era în de-ajuns de mare. Noroc că'l mai acoperià rochia.

Miss Eva vorbià c'un accent perfect limba franceză. Graiul îi erà sonor, plăcut, mlădios, lipsit însă de muzicalitatea glasului Jeanei.

— Sunteți francez, domnule? întrebâ Miss Eva, cuprinzându-l cu priviri cercetătoare serioase.

— Nu, Miss Randsome. Sunt Român din România.

— A! român... România... Romagna, în Italia, la sud...

— Nu, Miss, dați'mi voe. România se întinde între munții Carpați și Dunărea-de-jos, până la Marea Neagră. E un regat al căruia popor de cinci milioane, este de gintă latină, înrudit dar cu Francezii, Italienii și Spaniolii. Limba noastră e cu mult mai apropiată de limba latină, ca limba italiană chiar...

— Vă mulțumesc, domnule, că m'ați făcut să cunosc încă o țară în Europa. Ciudat studiu este și Geografia, la noi în Irlanda!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Aţi auzit, domnule Tăriceanu ? Miss Eva a zis: în Irlanda, nu în Anglia. Trebue să ştiţi că Miss Randsome, de şi are un nume mai mult englez, este foarte mult irlandeză şi prea puţin engleză, zise Miss Habler.

— Miss Habler, nu pot uitâ că Irlanda a dat şi urmează să deâ Angliei din viaţa ei, în timp ce Anglia nu mai încetează s'o considere ţară cucerită...

— Faceţi politică, Miss Randsome? întrebâ Tăriceanu întru câtva pe un ton glumeţ.

— Anglia face politică, răspunse Miss Eva cu aprindere. Noi facem patriotism!

— Mai cu seamă separatism, zise Miss Habler cu obicinuita-i ironie.

— Firește, Miss, firește, zise cu seriozitate şi cu liniște Miss Eva, până ce ni se va da dreptul să fim Irlandezi în Irlanda; numai atunci pentru întregul Regat-Unit vom puteà fi şi Englezi. D-v. însă, domnule Tăricene, ce politică duceţi în ţara d-v.? întrebă ea, cu interesul de-a cunoaşte.

— A! Miss Rândsome, daţi'mi voe să nu răspund la întrebarea aceasta, de oare-ce un lucru nu pot suferi pe lume: «*politica*». Pe cât mă iartă puterile, caut să rămân artistul devotat misiunii ce crede el că are de împlinit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum? nu puteți suferi politica? Eată ce nu pricep. Prin politică eu înțeleg datoria de onoare a fie-cărui cetățean de-a se interesă de toată activitatea publică a orașului său, a Țării sale, și a contribui din toate puterile sale la progresul lor.

— In adevăr că, politica, astfel văzută, ar fi un ideal...

— Este chiar... și mă surprinde când d-v. păreți a avea altă concepțiune despre politică...

Convorbirea ținù mult timp încă, și atât de absorbitoare, că rămăseseră numai ei fără să fi prins de veste.

La întâiul sunet de clopot, Miss Habler se ridică...

— Ce repede a trecut timpul! zise ea.

— Și'n ce chip plăcut! esclamă Țăriceanu, privind la Miss Eva. Atât de plăcut, adaose, după ce se apropiă de fereastră, că și ploaea a încetat de dragul nostru.

Miss Habler zâmbi ciudat, uitându-se la Țăriceanu.

Miss Eva se apropiase și ea de fereastră.

— Ce bine ar fi să scăpăm de grija de-a stà întreaga zi în casă! Din spre apus se luminează puțin.

— Fiind-că natura ne promite scăpa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rea, să ne promitem și noi câte-trei o plimbare în jurul Capului Martin, zise Miss-Habler.

— Dacă nu azi, mâine, înainte de prânz, zise Miss-Eva, și călări pe asini, de se va puteà, după cum fac eu vara în mijlocul munților pe moșia noastră...

— Ce zice d-nul Tăriceanu? E liber?

— A! da... răspunse el cu grabă.

— Amintiți-vă bine: nu v'ați dat cumva dimineața? întrebă Miss Habler, ironic.

Tăriceanu o privi imputător.

Se află cu spatele spre ușa salei de mâncare. Nu văzù dar cum această ușă se întredeschise puțin, lăsând să se zăriască spionătorul cap al Jeanei și cum apoi se închise repede, când privirea ei întâlni batjocoritoarea luare aminte a Miss-ei Habler.

Când amândouă ușile salei de mâncare se deschiseră și feciorul apărù, după obiceiu, Alexandru le invită și le urmă.

In dreptul intrării, Jeana vorbià cu Sorêt; era foarte contrariată: se vedeà după mișcări.

Cum văzù pe Alexandru că vine, lăsă pe Sorêt, și trecù repede la masa familiei fără să se uite la el.

— Știi că de-seară vine tata? îi spuse Sorêt, de cum se așezară la masă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— In fine! esclamă Tăriceanu.

— De ce exclamațiunea aceasta?

— E pentru tine, Sorêt: nu dorești de tată-tău?

— Doresc, însă are să mă și încurce... N'am să mai pot fi liber precum eram.

După ce mai trecu un timp:

— Ce-avea Jeana de mi s'a părut supărată? Nu cumva cauza e engleza asta în adevăr splendidă? Uite-o că te privește acum...

— Astâmpără-te Sorêt, să nu creadă că vorbim cine știe ce, de dânsa!..

Ce e drept, Miss Habler făcuse loc lângă ea Irlandezei, și amândouă vorbiau pe șoptite, probabil de cei doi prieteni.

Jeana nu încetă de-a spiona cu privirea ceea ce se petrecea la masa mare. Ne mai având pe Marușca, nu avea nici cu cine să schimbe vorbe, după situațiune. - Cu muma ei ori cu Sonia nu putea.

Aproape de ridicarea de la masă, Miss Habler legă vorba între Alexandru și Miss Randsome, trăgând cu coada ochiului spre Jeana și părând mulțumită de efectul asupra acesteia.

Tăriceanu, convorbind, observă pe Jeana, și-i înțelegea supărarea; dar observă și pe Miss Habler, fără să înțeleagă interesul ce părea că avea de-a'l depărta de Jeana și a'l apropia de Miss Randsome

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Era evident că voiă să-i facă în ciudă Jeanei, — dar de ce? Fusese ceva între amândouă, înainte de sosirea lui?

Își rezervă întrebarea aceasta, pentru Sorêt, de la care voiă să ceară lămuriri, în interesul înțelegerii caracterelor...

XVI

Pânza dintr'o bucată ce acoperiă cerul, începuse a se rupe pe alocuri, a se destrăma prin altele, supt suflarea puternicului vânt.

Nori mari rotunzi, unii cenușii, alții negri, se rostogoliau fugărindu-se par'că unul pe altul.

Pe zare luau formă lungăreață, păreau coloane de fum suflate din urmă, din ce în ce subțiindu-se, din ce în ce dispărând supt orizont, spre a lăsà pe altele în loc.

Din când în când soarele se arătà câte-o clipă strălucitor și cald, aruncà ici, colo câte-un mănunchiu de raze cari dănțuiau pe mare, — și iarăși dispăreà.

Uneori de după câte-un nor se revărsà lumină, fără ca isvorul să se arate.

Cerul se aflà în fierberea limpezirii, marea în frământarea ce trebuià s'o ducă la liniște.

Cei sănătoși, îmbrăcați mai groscior, ieșiseră pe primblarea de pe țărm și în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fruntau apriga batere a vântului, pentru plăcerea de-a respirà aerul curat și de-a privi de-aproape supărarea mării.

Când Tăriceanu se urcă în camera lui, o găsi luminată de jăratecul strâns în gura căminului.

Își aprinse țigara, se ghemui în fotoliu, în fața focului, și cu voluptate începù să fumeze.

Un gând nou se apropiă furiș, zâmbitor și-i încondeiă icoana răpitor de frumoasă a Miss Evei Randsome.

Un gând vechiu, parând acuma bătrân, dar ne-vrând încă să fie dat uitării, veni dârz și hotărât, ca unul ce se știe cu drepturi *ab antiquo* și-i zugrăvi cu colori vii chipul Jeanei, căreea îi dădù trăsuri de suferință.

Atunci începù lupta de deosebire între amândouă.

Chipul Miss Evei se impuneà și gândul nou începeà să se creada triumfător.

Gândul vechiu alergă la o ultimă încercare:

— Pentru ce te lași înrâuririi farmecului altei ființi? gândește-te la timpul relativ foarte scurt, ce mai ai de stat pe-aci. Ține neîntrerupt șirul zilelor frumoase ce 'ți-a împletit Jeana. Plecarea ta îl va rupe; îl va rupe însă din întregimea lui. Lasă-i Jeanei regretul că te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pierde din cauza plecării; nu-i lăsà amărăciunea că te-a pierdut înainte de plecare și că alta 'i-a luat locul. De ce să sufere și în amorul ei propriu, că nu te-a putut avea, numai al ei, nici până la fatala despărțire? Foarte bine: miss Eva pare a fi corespunzând mai mult unui anume ideal al tău despre femee: nu e cochetă ca Jeana; nu 'ți-a sărit în cale ca Jeana; știe să fie mai puțin femeea-sex și mai mult ființa cultă care se impune prin însușirile intelectuale și morale... In acestea reșeade farmecul, nou pentru tine, al acestei ființi. Nu e mai puțin adevărat însă că Jeana 'ți-a adus sacrificiul prin care de asemenea se poate impune inimii tale. De miss Eva nimic nu te poate legà... Căci dacă ție acum 'ți-ar veni plecarea spre o căsătorie, miss Eva n'ar primì, poate, din considerațiuni ad-hoc, după cum ai găsit tu față cu Jeana, spre a nu-i primì dorința ca posibilă de împlinit. De ce te-ai lăsà dar să te cuprindă un amor nepotrivit? Ca să pleci cu o rană greu de vindecat? Pe urmă, generos ar fi să dai Jeanei o rivală? E cochetă, dar s'a dăruit ție cu pasiune, te-a făcut să petreci în chip plăcut trei luni de zile și se va despărțì de tine cu părerea de rău a unei prietenii ce nu va uità pe-a ta. Te-a făcut s'o cucerești cu ușurință, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu adese ori te poate întâmpinà asemenea cucerire frumoasă, așa de adorabilă ființă în părăsirea ei. Împac'o pe Jeana; împac'o...

Gândul nou nu mai cutezà să zicà ceva, însă, șiret, își promise să pândiască vr'o ocaziune când să'și redobândiască întâietatea.

Gândul vechiu rămâneà domn pe situațiune, după cum socotià, și se pregătià să'l porniască spre Jeana.

Alexandru se ridicâ. Țigara i se finise și voi s'aprindă alta. Îl atrase la fereastră cerul limpede, marea mai liniștită par'că și se opri să priviască.

Ceva însă îi coborâ ochii în jos: la fereastra camerii sale, Jeana sta cu capul rezemat pe mână, cu ochii în sus către el...

Privirile li se întâlniră; el îi zâmbi. Ea rămase însă neclintită. Frumoasă erà!..

Socoti că dacă-i va face vre-un semn, ea va alergà de sigur. Dar nici la semnul făcut, ea nu se clinti.

Atunci se ivì lângă ea micul diavol de soră, care părea că nu vedeà nimic și înțelegeà mai tot.

Alexandru se dădù înnapoi.

— Voiu împăca-o diseară, în salon..., își zise el... Ia să mă duc pe țărm.

Când își așezà pălăria pe cap, în fața oglinzii de pe cămin, auzì cum se deschide

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ușa încet și văzù cum se ivește capul . isteț și drăgălaș al surorii Jeanei.

— Intră, domnișoară, intră... căci am «bomboane» pentru d-ta...

Inaintă, o luâ de mână și-i oferi să ia din o cutie fructe zaharate.

Fetișcana, plimbâ prin odae ochi curioși, roșie la chip, sfioasă, dar nepierzând nimic din vedere de cum era odaea; apoi, după ce luâ vr'o două, trei fructe, pe alese:

— *Ianina* (așa i se zicea Jeanei, în familie) te roagă să-i dai o carte de citit, dacă ai; ori dacă voești, să te plimbi. să te cobori acuma chiar.

— Spune, te rog, d-șoarei Staniewici că mă cobor... la cutia întreagă, dacă'ți plac fructele...

— A ! mulțumesc. Dar dece nu-i zici soră-mi pe nume ? La noi, în Polonia, un logodnic zice totdeauna pe nume logodnicei lui...

Tăriceanu se oprì de odată... Titlul acesta de «logodnic», în gura Soniei, avea o însemnătate gravă pentru el, îi arătà pe negândite că față cu familia Staniewici el avea un rol bine hotărât, însă necunoscut lui încă.

S'o întrebe pe Sonia, nu era rău, — cu toate că fetica trecuse deja pe prag.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Va să zică aşa fac logodnicii, pe la d-vs? întrebâ el.

— O! da... Şi se plimbă pe ori unde cu logodnicele lor... Altfel, crezi c'ar lăsà mama pe lànina cu d-ta, toată ziua?

Din vorbele acestea ieşeà lămurită acum cestiunea...

— Mă duc, zise repede Sonia, căci mă aşteaptă lànina cu răspunsul...

— Uite, dă-i şi cartea asta...

Şi-i înmână «*L'affaire Clémenceau*» a lui Dumas-fiul.

— Dar vii?

— Uite chiar acum.

Sonia se făcù nevăzută.

— Prin urmare, se gândì el, Jeana a minţit pe mumă-sa şi mie 'mi-a creat o situaţiune delicată, de care probabil că trebue să fie puşi în cunoştinţă prietenii bătrânei... Când voiu plecà, voiu trece drept un om ce nu-şi ţine cuvântul... şi Jeana va puteà fi interesantă ca victimă... Să fi fost de la început un calcul?.. Să fi avut la început speranţa că mă va face bărbatul ei? Nu, n'o cred perversă; a fost mai degrabă imprudentă...

Când ajunse în dreptul camerelor cu No. 2, Jeana îşi incheià o mănuşă, gata de plecare. Pe faţă aveà un văl alb foarte subţire dar des şi lucios.

Jeana prinse de veste că Alexandru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avea o cam ciudată înfățișare, și inima i se strânse: gelozia i se mai ascuți. Era cu putință să'l fi și prins deja miss Randsome? Această întrebare 'și-o făcuse ca o ușoară bănuială; acum 'și-o puneă cu frica de-a nu fi cumva ceva sigur.

Erau aproape de parc, unul lângă altul, și încă nu'și vorbiseră.

— Incotro mergem, Jeano? întrebă el.

— Vino cu mine... și nu fii curios.

Trecură puțin în sus de parc unde eră o stațiune pentru găsit catâri.

— Doamnă, se adresă Jeana femeei de serviciu, ne trebue pe mâine dimineață, la ora opt, șase catâri bine înșeuați. Poate să luăm numai patru; ori cum, s'aveți șase la îndemână. Poftim cinci lei arvună.

— Bine, doamnă.

După ce-i dădu numele, ca femeea să'l înscrie pe caetul de comande, Jeana plecă înainte. Tăriceanu o urmă, surprins, fără s'o întrebe însă.

Jeana apucă pe ulița din dosul parcului, ieși pe strada Principală, o străbătu și după ce trecu pe vr'o alte trei uliți, ajunse la drumul mare ce duceă spre Castellar.

— Acum suntem singuri; putem vorbi, zise ea și'și ridică vălul.

Alexandru observă că era palidă, că plânsese.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia'mi brațul...

Pe când el i'l luă, ea scoase din săculețul de mână o rozâ și 'i-o puse la cheutoare.

— Mulțumesc, Jeano...

— Nu mă săruți ?..

— O ! dacă'mi dai voe...

— Bine că se înfrumusețâ timpul. Ah! sunt îngrozitoare, ploaea și umezeala... Nu știi cum mă enervează de tare... Credeam că înnebunesc, până mai adineauri, când văzuiu soarele...

ii spuneà, indirect, că suferise, din cauza lui.

— In adevăr că timpul rău înrâurește naturile nervoase.

— Tu, cel puțin, ái avut cu cine vorbi...

— 'Mi-a părut rău că te-ai depărtat, mai ales că în felul cum eram invitat la vorbă, nu te puteam urmà.

— A ! dar nu crede că aș fi avut intențiunea să'ți adresez imputări... Nu-i așa însă că miss Habler a căutat să lege vorba ?

— Bine nu pot preciză...

— Ea, de sigur...Tu nu înțelegi nimica?.. N'ai știut de la început ?...

Tăriceanu se oprì în loc și privì la ea surprins, întrebător.

— N'am înțeles nimic, dragă Jeano...

— A fost azi Marușca, pe la mama,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și am putut vorbi puțin și eu cu dânsa. Ea 'mi-a lămurit cestiunea... și așa trebue să fie. Când ai venit la Menton, erai în otel prieten numai cu englezii și miss Habler sperà să te aibă cavaler, singurul cavaler de altfel care i-ar fi plăcut și ei. Se deprinsese cu ideea aceasta, când i te-am răpit eu... Mă mir că tu, bun observator, ai trecut cu vederea gelozia aceasta de fată bătrână, mai perfidă de cât gelozia îndreptățită a celor tinere. Când fetele bătrâne își închipue că le-ar fi deosebit vr'un tânăr, — efect al speranței și al nălucirii lor, — își pun toată viața pe cartea ce-o joacă. Iar când «valetul» e în mâna alteea, mânia le e mare, dar o ascund supt un zâmbet totdeauna sarcastic... și răzbunarea li-i acoperită, dar urmărită cu liniște și cu tenacitate. Așa cu miss Habler... Vrea să'și răzbune, după ce m'a bombardat cu destule ghiulele ironice, și'ți pune în cale pe miss Eva. Dar să ià seama! Polonezele n'au în vine apă de mare și bere englezească!..

Vorbise cu aprindere de ură, cum încă nu o văzuse Alexandru. Privirile ei aveau o expresiune aproape fieroasă și marginile gurii i se umeziseră... tremurate de-o mișcare nervoasă.

— Dragă Jeano, începù Tăriceanu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îți e ciudată mânia, ca și cauza ei. Prea îți crezi «lion de Paris» pe amicul tău Alexandru, ca toate fetele să prindă slăbiciune de dumnealui.. Am avut o deosebită parte să fiu întâmpinat de tine cu iubire; m'ai smuls din răceala mea de lume și'ți mulțămesc. Insă te duci prea departe cu gândul, ori cât ar fi de măgulitor pentru mine, că pot fi plăcut de toate sau chiar că sunt dispus a le plăcea pe toate... Zău, mare sarcină îmi pui pe spinare !..

— O! n'o luà pe tonul glumeț, dragă Alexandre ! Am simțit eu ce impresiune 'ți-a făcut miss Eva. Avem, noi, femeile, un instinct, care ne denunță pe rivala de temut...

— Dar Jeano, te rog să crezi că numai poziținea falsă în care m'ai lăsat, plecând prea repede dintre noi, m'a făcut să rămân...

— Ori cum, prea lung timp...

— Uite, Jeano, ca să'ți dovedesc că miss Eva imi e indiferentă, n'am să mă duc mâine la plimbarea la care am fost invitat...

— De miss Habler, nu-i așa ?

— Pe care n'am putut-o refuzà...

— Împrejurul Capului-Martin, nu-i așa?

— Eram să ți-o spun, dar văd că ești informată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Apoi nu ai văzut că am și tocmit catârii?

— Cum? pentru plimbarea aceasta?

— Da, fiind-că miss Eva a avut amabilitatea să mă invite și pe mine...

— Miss Eva?.. vezi? Și o mai bănuești ca rivală!...

Jeana râse șiret, par că ar fi ascuns o parte din adevăr...

— Mare drăcușor îmi ești! zise Alexandru, și o sărută. Dar cum ai aflat?

— E bun locul pentru sărutări! auziră un glas de femee.

Se întoarseră, rușinați.

Erà o vânzătoare de portocale, c'un coș plin.

— Se cunoaște că sunteți în luna de miere... mai zise femeea.

— Sunt de miere și portocalele d-tale, ca să ne vinzi două?

— De miere, nu tocmai, că nu li-i felul; dar dulci și acrii, bune la gust, da. Poftiți două, pe ales...

Tăriceanu îi puse în mână câți-va gologani și își urmară calea.

— Unde mergem Jeano, căci suntem spre Garavan?

— Colo, sus. Vreau să văd cimitirul, atât de poetic așezat..

— Haidem și la cimitir: el închee toate socotelile lumei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cred că nu le va încheia încă, pe ale noastre..., răspunse ea, oprindu-se în loc și căutând la el cu grijă. Hai să nu mai mergem, adaose dup'o clipă.

— Ești superstițioasă?

— Cugetarea ta m'a înrâurit... Cine iubește se și teme.

— Cine se teme n'are credință în deajuns.

— Atunci... haidem.

Pe un drum îngust ce urcă un dâmb, printre niște copaci, se urcă și acei ce se duc la locuința eternă.

Cimitirul e alcătuit din două șesuri, unul mai sus și altul mai jos, făcându-l să arate că e cu două caturi.

Locul de odihnă al fie-cărui cetățean al eternității, e însemnat cu pietre simple ori cu monumente de marmoră, îngrădite cu merișor sau cu ostrețe de fier.

Drumulețe înguste și pietruite șerpuesc printre morminte. Ciparoși foarte bine îngrijiți se înalță peste tot locul, părând și ei monumente, din care însă nu pier nici odată viața și frăgezimea.

Coroane de flori de porțelan, puse în tocuri cu geam, ori așezate pe piatra mormântală și pe cruce, arată semnele de dragoste ce din când în când mai aduc morților, viii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In tot cuprinsul, tăcere.

Doar păsărelele ciripesc sărind dintr'un ciparos în altul, strecurându-se în frunzişul lor des unde'şi ascund drăgostirea. Doar vântul cât se simte, când sboară printre monumente şi se atinge de frunzele şi de florile sunătoare ale coroanelor... Partea de sus a cimitirului este împrejmuită c'un zid gros şi nu prea nalt, pe care poţi stà spre a te odihni.

De-aci, privelişte a oraşului şi a mării este vrednică de admirat.

O mai văzuseră de pe atâtea ridicături; de nicăirea nu li se părù mai frumoasă.

Poate unde se uitau, la ea, din cetatea mută.

Cuprinsul acesta le amintià că există moartea; privelişte a desfăşurată supt dânsul, le vorbià de viaţă şi de toate deşertăciunile ei dorite şi neînfrânate.

Erau în una din puţinele şi adevăratele situaţiuni, în care, viaţa se poate definì mai bine de cât ori când şi de cât ori cum:

«Viaţa este nepătrunsul necunoscut».

Mormântul poate fi la capătul unui pas... şi tu, în neştiinţa de ce-are să fie, te uiţi înainte, te laşi dorinţilor şi plăcerilor.

Abia terminară de privit mormintele ce le chiămaseră o mai de aproape atenţiune, şi se aşezară pe zid, privind viaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cea de departe, plină de soare, a căreea legătură cu viața lor lăuntrică, nu se putea întrerupe prin faptul intrării într'un cimitir.

Jeana, după câte-va momente de adâncire în larg, își întoarse privirea la Alexandru.

— Ciudată e firea lucrurilor, zise ea. In momente de bucurie îți presară necazuri și'n momente de supărare îți înflorește câte-o mulțămire. Închipuește'ți că azi dimineață, pe când numai veselă n'aveam de ce fi, — am primit din Berlin un bilet de logodnă a unei verișoare a mea. Moșia noastră e lângă acest oraș, și vară-mea își are moșia vecină cu a noastră. Mi-a făcut o mare bucurie, fiindcă ea și ofițerul se iau din dragoste și au ajuns aci după mari piedici... Cât trebue să fie de fericită!

— Negreșit, răspunse el, — convins, cum că logodna aceasta era o născocire adusă în vorbă pentru un scop anume. Și cu mintea se duse la vorbele Soniei, sora Jeanei.

— Erau la noi câte-va persoane, — căci ne vin musafiri, — cucoane bine-înțeles, apropiate etății și gusturilor mamei. Natural că mama a dat câteva lămuriri asupra bucuriei noastre și vorba a venit și despre noi amândoi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Apoi nu ai văzut că am și tocmit catârii?

— Cum? pentru plimbarea aceasta?

— Da, fiind-că miss Eva a avut amabilitatea să mă invite și pe mine...

— Miss Eva?.. vezi? Și o mai bănuești ca rivală!...

Jeana râse șiret, par că ar fi ascuns o parte din adevăr...

— Mare drăcușor îmi ești! zise Alexandru, și o sărută. Dar cum ai aflat?

— E bun locul pentru sărutări! auziră un glas de femee.

Se întoarseră, rușinați.

Era o vânzătoare de portocale, c'un coș plin.

— Se cunoaște că sunteți în luna de miere... mai zise femeea.

— Sunt de miere și portocalele d-tale, ca să ne vinzi două?

— De miere, nu tocmai, că nu li-i felul; dar dulci și acrii, bune la gust, da. Poftiți două, pe ales...

Tăriceanu îi puse în mână câți-va gologani și își urmară calea.

— Unde mergem Jeano, căci suntem spre Garavan?

— Colo, sus. Vreau să văd cimitirul, atât de poetic așezat..

— Haidem și la cimitir: el închee toate socotelile lumei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cred că nu le va încheia încă, pe ale noastre..., răspunse ea, oprindu-se în loc și căutând la el cu grijă. Hai să nu mai mergem, adaose dup'o clipă.

— Ești superstițioasă ?

— Cugetarea ta m'a înrâurit... Cine iubește se și teme.

— Cine se teme n'are credință în deajuns.

— Atunci... haidem.

Pe un drum îngust ce urcă un dâmb, printre niște copaci, se urcă și acei ce se duc la locuința eternă.

Cimitirul e alcătuit din două șesuri, unul mai sus și altul mai jos, făcându-l să arate că e cu două caturi.

Locul de odihnă al fie-cărui cetățean al eternității, e însemnat cu pietre simple ori cu monumente de marmoră, îngrădite cu merișor sau cu ostreţe de fier.

Drumulețe înguste și pietruite șerpuesc printre morminte. Ciparoși foarte bine îngrijiți se înalță peste tot locul, părând și ei monumente, din care însă nu pier nici odată viața și frăgezimea.

Coroane de flori de porțelan, puse în tocuri cu geam, ori așezate pe piatra mormântală și pe cruce, arată semnele de dragoste ce din când în când mai aduc morților, viii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In tot cuprinsul, tăcere.

Doar păsărelele ciripesc sărind dintr'un ciparos în altul, strecurându-se în frunzişul lor des unde'şi ascund drăgostirea. Doar vântul cât se simte, când sboară printre monumente şi se atinge de frunzele şi de florile sunătoare ale coroanelor... Parţea de sus a cimitirului este împrejmuită c'un zid gros şi nu prea nalt, pe care poţi stà spre a te odihni.

De-aci, privelişţea oraşului şi a mării este vrednică de admirat.

O mai văzuseră de pe atâtea ridicături; de nicăirea nu li se părù mai frumoasă.

Poate unde se uitau, la ea, din cetatea mută.

Cuprinsul acesta le amintià că există moartea; privelişţea desfăşurată supt dânsul, le vorbià de viaţă şi de toate deşertăciunile ei dorite şi neînfrânate.

Erau în una din puţinele şi adevăratele situaţiuni, în care, viaţa se poate defini mai bine de cât ori când şi de cât ori cum:

«Viaţa este nepătrunsul necunoscut».

Mormântul poate fi la capătul unui pas... şi tu, în neştiinţa de ce-are să fie, te uiţi înainte, te laşi dorinţilor şi plăcerilor.

Abia terminară de privit mormintele ce le chiămaseră o mai de aproape atenţiune, şi se aşezară pe zid, privind viaţa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cea de departe, plină de soare, a căreea legătură cu viața lor lăuntrică, nu se putea întrerupe prin faptul intrării într'un cimitir.

Jeana, după câte-va momente de adâncire în larg, își întoarse privirea la Alexandru.

— Ciudată e firea lucrurilor, zise ea. In momente de bucurie îți presară necazuri și'n momente de supărare îți înflorește câte-o mulțămire. Închipuește'ți că azi dimineață, pe când numai veselă n'aveam de ce fi, — am primit din Berlin un bilet de logodnă a unei verișoare a mea. Moșia noastră e lângă acest oraș, și vară-mea își are moșia vecină cu a noastră. Mi-a făcut o mare bucurie, fiindcă ea și ofițerul se iau din dragoste și au ajuns aci după mari piedici... Cât trebue să fie de fericită!

— Negreșit, răspunse el, — convins, cum că logodna aceasta era o născocire adusă în vorbă pentru un scop anume. Și cu mintea se duse la vorbele Soniei, sora Jeanei.

— Erau la noi câte-va persoane, — căci ne vin musafiri, — cucoane bine-înțeles, apropiate etății și gusturilor mamei. Natural că mama a dat câteva lămuriri asupra bucuriei noastre și vorba a venit și despre noi amândoi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da? întrebă Alexandru. In ce chip?

— Mi se pare că și d-vs. doamnă, o s'aveți o logodnă și chiar aici..., deschise vorba una din cucoane. Eu, înțelegi că mă făcuiu mică de-o-parte, ocupată chip să caut nu știu ce... Am auzit însă pe mama răspuuzând foarte limpede că așteaptă ca tu să te declari, fiind-că nu crede să poată fi vr'o piedică... De-aci apoi, laude, — pe drept meritate, de altmintrelea, — la adresa ta, din partea tuturor cucoanelor... și mai ziceau nuștiu ce, adineauri... Faci bună impresiune tuturora,— eată adevărul.

— Dragă Jeano, îmi dai voe să te întreb daca mama ta 'ți-a vorbit vr'o dată de mine ca pretendent la mâna ta?

— De mai multe ori, răspunse ea, ținând ochii în jos.

— Și tu ce 'i-ai răspuns?...

— Că 'mi-ar fi pe voe, dacă tu ai dori-o.

— Nu cumva vei fi afirmat doamnei Staniewici că și există, între noi, proectul unei căsătorii?

— Nu 'i-am afirmat... răspunse ea, încurcată...

— Mie îmi vine să cred că 'i-ai dat măcar a înțelege, spre a'ți îndreptăți plimbările lungi cu mine. Situațiunea e foarte delicată, dragă Jeano, de-aceea te rog să nu'mi ascunzi adevărul...

Ea se făcù roșie foc și dădù semn de înfiorare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, mărturisesc... Altfel nu m'ar fi lăsat... ori cât ar fi fost Maruşca la mijloc, ca femee considerată serioasă...

— I-ai spus mamei tale însă că eu 'mi-am dat cuvântul?

Jeana se codi puţin.

— Da... şopti ea, într'o atitudine de copil prins asupra unei greşeli şi certat.

— Şi doar discutasem împreună, înainte de pasul nostru greşit, că nu'mi iera cu putinţă căsătoria...

— Vorbisem mamei mai nainte chiar de discuţiunea noastră... Iartă-mă Alexandre... Dar ce iera să fac? Ierà chip altfel să pot aveà atâtea plimbări cu tine, pline de-atâtea plăceri deosebite? Dar acuma că am apucat de-am zis, ce te-ar opri să vorbeşti cu mama, spre a nu mă desminţi?... Nu-i vei cere mâna mea. Ii vei spune numai că dorinţa ta ar fi să mă iei, dacă împrejurări din ţară îţi vor permite...

— Nu Jeano. Onoarea cuvântului dat e singura cu care n'am glumit nici odată, ori care au fost împrejurările vieţii... Dacă 'ţi-şi fi promis cât de puţin, prin vr'un cât de neînsemnat cuvânt, posibilitatea unirii noastre, 'mi-aş fi împlinit promisiunea; ori câte umiliri m'ar fi costat. Ierà de-ajuns de grav ca faţă cu mama d-tale să rămân un amăgitor, după ple-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

carea mea; acuma față cu mai multe persoane, față c'o mică opiniune publică ce'mi ieră favorabilă, va trebui să trec drept ceea ce nu sunt, drept ceea ce nu puteam fi... îi grăi aproape cu asprime.

— Am greșit, Alexandre... Dar ce trebue să fac? Spune'mi și voiu face... numai să mă ierți și să nu fii supărat pe mine..., zise ea, începând să plângă.

— Să'mi dai voe să am o întrevorbire cu mama d-tale, de față cu d-ta, așa ca să lămurim situațiunea.

Ea își acoperi fața cu mânile.

— Oh! ce rușine îmi va fi... Cum are să mă certe... Și nu mă va mai lăsà cu d-ta...

— Trebue, Jeano... E de datoria noastră a amândurora!...

Ea rămase o clipă cu capul în jos. Par'că-i trecù pe buze un zâmbet răutăcios, contrastând cu lacrimile de adineauri, căci ridică ochii la el, c'un fel de lucire ciudată:

— Atunci să-i mărturisim și greșeala noastră, Alexandre... zise c'un ton ironic. El rămase uimit. I-se păreà că aveà înainte altă ființă în locul Jeanei, cunoscută până atunci.

— Greșeala noastră a amândorora, nu este de fel în legătură cu greșeala d-tale față cu d-na Staniewici... Mama d-tale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

va crede cu drept cuvânt că ți-aș fi promis căsătoria și că te-am sedus cu aceasta...

— Uite ce, Alexandre, ne vine foarte greu și unuia și altuia... Să lăsăm dar cestiunea aceasta...

— S'o lăsăm, răspunse mai mult în chip mecanic. Gândul lui ierà la noul aspect supt care i se înfățișà Jeana. O răceală cumplită se așezase par'că între el și dânsa. Farmecul sincerei intimități dispăruse.

Jeana lucrase astfel ca el să fie legat cu dânsa în ochii tuturora; Jeana voise a-l silì la însoțire, par'că pentru acest pas trebuià sila; Jeana hotărâse a se da în vileag legătura, acum când îi păruse că intrà în scenă altă femee: miss Eva.

Nici iubirea, nici onoarea ei n'o îndreptățiau să alerge la asemenea luptă, de oarece 'și le dăruise lui, din propria ei pornire.

Întoarcerea lor fu posomorâtă, par'că 'și-ar fi lăsat în cimitir pentru totdeauna scurta lor armonie sufletească.

XVII

Înconjurul minunatului «Cap-Martin» se face trecând prin parcul «marelui otel al Capului», ori urcând pe lângă otel către Semaphor și întorcându-te prin parc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Întâiul drum este mai lung și mai pitoresc; al doilea mai scurt, pe unde vezi numai o parte a Capului.

La opt dimineața miss Eva, miss Habler, tatăl acesteea, Soret, Tăriceanu și Jeana, plecară dela otel, pe catârii frumos înșeuați.

Conducătorul ierà Sir Habler, foarte ciudat cât era de lung, de drept și de tăcut.

Câte-trele domnișoarele o luară în rând, după el; Soret și Tăriceanu, unul lângă altul, la urmă.

— Tata a venit a-seară și e obosit de drum. Închipuește-ți că cunoaște legătura mea cu Marușca. 'Mi-a pomenit în treacăt, însă pe azi m'aștept la oarecare ceartă. Cine să'l fi pus oare în curent atât de curând?

— Nu pot bănui.

— Eu cred că doamna Ré... ori medicul... Și au de gând să mă plictisiască rău, fiindcă vin cu toții: mama și sorămea îl vor urmà săptămâna viitoare.

— Intr'un fel, va fi spre binele tău...

— Și tu ca ei... Ori poate că ești din «ligă»...

— Ce ligă?

— Cum? nu știi că toți oaspeții mai vechi ai otelului, s'au făcut ligă pentru expulzarea Marușcei din otel?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acum aflu întâea oară lucrul acesta.

Domnişoarele se opriseră.

— Domnilor, dar ce fel de cavaleri sunteţi? le zise miss Habler. Ne lăsaţi să vorbim numai singure, ceeace devine la urma urmei monotonie?

— E nepotrivire, miss Habler: sunteţi trei şi noi doi. Cum să ne împărţim? râse Sorêt, apropiându-se.

— Fac eu împărţirea, zise miss Habler. Eu şi d-ra Staniewici, ca mai de mult în otelul nostru, ne mulţumim cu d-voastră, domnule Sorêt. D-nul Tăriceanu ca poet, rămâne cavaler d-şoarei Randsome, poetă, căci cine s'aseamănă trebue să s'adune.

Jeana se uită la Tăriceanu: îl văzù foarte indiferent faţă cu împărţirea anunţată, indiferent însă şi faţă cu dânsa. Părea suferind.

Miss Habler se apropiâ de Sorêt; Jeana nu se mişcă din loc. Tăriceanu trecù lângă miss Eva.

— Domnule Sorêt, o plimbare fără câte-o farsă, n'are haz.

— O! şi mie 'mi plac farsele, râse Sorêt.

— Să combinăm una... Cum ai face d-ta, de pildă, ca d-şoara Staniewici să nu meargă lângă d-nul Tăriceanu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum? foarte ușor: treci fuga pe lângă catârul d-șoarei Randsome și dă-i o «cravașa», apoi te duci și însoțești pe Sir Habler. Eu m'apropiu și dau o cravașă catârului lui Tăriceanu... așă că voiu rămâneă lângă d-șoara Jeana.

— Bine. Atențiune și repegiune...

Jeana călăria lângă Tăriceanu la dreapta, miss Eva la stanga. Miss Habler porni și atinse cu cravașa catârul miss Evei, care o și luâ la goană..., după cel dintâi.

— Ce bine că am rămas amândoi, zise Jeana...

Dar n'apucă să termine și Sorêt i-ajunse din urmă, lovì catârul lui Tăriceanu, care o porni la fugă, și rămase el lângă Jeana.

Tăriceanu abia putù să'și opriască animalul dincolo de miss Randsome, apoi o așteptă. Miss Habler ajunsese pe tatăl său.

— Ce înseamnă asta, domnule Sorêt? întrebâ Jeana, supărată.

— E-o farsă, d-șoară Staniewici...

— Pot felicità pe autor?

— Pot primi felicitări ca executor.

— Atunci autorul e...

— Miss Habler...

— Bănuiam.

Sorêt se sili apoi să lege vorbă mai lungă cu Jeana; aceasta însă nu'și luà ochii dela perechea de de'nainte și, dis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tată, abia răspundeà, ceeace înveselià pe francez.

— Veţi mai stà mult în Menton, domnule? întrebà în timpul acesta miss Randsome, pe Tăriceanu.

— Aproape o lună de zile încă, miss, ca să pot stà vr'o lună şi'n Italia de sud.

— Şi noi ne vom duce, prin Aprilie.

— Ce bine 'mi-ar fi părut să ni se fi potrivit timpul!

— Şi eu regret: o călătorie e mai plăcută când se face cu mai mulţi cunoscuţi.

După o clipă de tăcere, în care timp Alexandru îi furà câte-o particularitate graţioasă a chipului, miss Randsome grăì:

— Iertaţi, domnule, dacă stăruesc în dorinţa mea de-a vă cunoaşte Patria. Pentru mine e un subiect de convorbire plăcut, care iese din şirul banalităţilor ce se zic de obiceiu între un tânăr şi o d-şoară. Pentru d-voastră apoi, dacă îmi împărtăşiţi vederea, e cevà ce ţine de simţimânt, să vorbiţi într'o ţară streină, de Ţara către care te mână un dor tainic.

— Sunt de-aceeaşi părere, miss Eva... căci este un mare adevăr. Ori cât de bine să-ţi fie în altă ţară, dorul de-acasă ia par'că alcătuirea unei lumini ce'ţi pluteşte pe de'naintea ochilor... şi te chiama, şi te chiamă după ea. De câte ori îţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vine să te duci în sbor pe urma ei, mai ales când unele amintiri ţi se redeşteaptă !...

Şi'n adevăr că una din amintiri i se înfăţişă vie, supt forma copilului iubit rămas în ţară... Îl văzu cum îi întindea braţele, îl auzi cum îi strigă: «tăticule, vino, 'mi-e dor», — şi lacrimile îi năvaliră repede în ochi...

Îşi întoarse capul, spre a nu-i fi văzută înduioşarea. Miss Eva prinsese însă de veste acelei isbucniri sufleteşti şi se simţi emoţionată.

Frumoasa mască a chipului nu arătâ nimic, nici graiul nu se schimbâ.

— Aş dorì de pildă să ştiu, domnule, starea ei politică şi economică faţă cu vecinii săi, geografia ei fizică, starea culturală naţională şi a familiei, şi caracterul propriu naţiunii.

—Cu plăcere Miss.

Şi începù să schiţeze foarte cu multă conciziune aceste puncte. Jeana se apropiase, curioasă, şi rămase surprinsă când îşi dădù seama de felul subiectului. Totuşi, cu cât Alexandru înainta în cuvântare şi se încălzià, aţintind asupra miss Evei cele mai multe priviri, — cu atât gelozia o chinuià. Simţià că sufletul lui Tăriceanu îi scăpà şi din puţina dominaţiune în care'l ţinuse, şi această idee

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unită alteea: că puteă să iubiască pe miss Eva şi să fie iubit de ea, o făceă să sufere îndoit de puternic.

In cele de pe urmă ajunseră lângă urcuşul Capului.

— A! eată-ne aproape de a urcà clina, strigă ea, bucuroasă să întrerupă pe Alexandru... De-ajuns cu conferinţa asta...

Miss Eva o privì ciudat.

— O! d-şoară, ca să dai un scop vieţii acesteea prea plină de lucruri deşarte, singurul mijloc este să înveţi cât mai mult...

— Vorba lui Faust, miss: a trăit o viaţă întreagă învăţând, ca să se convingă la urmă că nu ştiă nimic... Prin urmare, şi a şti e-o deşărtăcune... Mai bine deşărtăciuni vesele dar!

— Cestiune de aplecare sau de apreciere. Plăcerile, în orice caz, nu te pot învăţà nimic, d-şoară... Le poţi primì ca pe nişte semi-tonuri în o melodie, dar nu ca pe nişte note caracteristice... Apoi, şi când le primesc, le aleg.

Se opriră în dreptul arcului de piatră, vechiu, în caracterul lucrărilor romane, dacă nu din anticitatea romană. E foarte înalt şi de efect plăcut, la intrarea în pădurea de molifţi uriaşi.

Soarele iera călduros; mirosul de răşină foarte simţitor şi priincios.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sir Habler cu fie-sa aşteptau pe ceştilalţi, urmaţi de Sorêt la distanţă, somnoroş par'că, pe catârul lui şi mai somnoros. Sir Habler crezù de cuviinţă să fie şi el mai comunicativ, de-aceea zise lui Tăriceanu:

— «Arc... romain»...

Şi pe englezeşte explică miss Evei însemnătatea lui, după Baedecker, în câteva cuvinte însoţite de gesturi, care, la el, complectau gândirea exprimată pe jumătate...

Ca şef conducător, apucă pe urmă, la deal..., şi se oprì în dreptul parcului otelului, unde aşteptă iar...

Invoirea erà să coboare prin parc, — lucru nu prea permis pentru acei ce nu stau în otelul Capului, — dar fiindcă englezii se consideră pretutindeni ca pe o proprietate a lor, Sir Habler înţelese semnul fiicei sale, şi intră în parc.

Parcul, model englez, numai brazde cu flori şi arbuşti, dar de un desen minunat, aşternea o privire din cele mai încântătoare pentru locatarii feţei dinspre mare. Mulţimi de bănci şi mese aşezate aşà, ca supt ochi să fie întinderea mării. Ici, colo, hamacuri întinse; din distanţă în distanţă chioşcuri uşoare de fer ori de lemn, foarte plăcute. Toată îndemâna obicinuită de englezii ce locuesc acì.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După ce trecură prin fața otelului, apucară o cărărușă largă numai cât să treacă o persoană pe jos ori călare, între dealul înalt plin de vegetațiune și clina stâncoasă a malului mării.

Această cărărușă șerpuește foarte capriţios, pe unele locuri lărgindu-se cât pentru doi inși, apoi iarăși îngustându-se pe marginea prăpastiei, de'ţi e teamă să nu calce greșit animalul și sa te duci cu el de-a dura...

Cărărușa e săpată în stânca, roșie ca și malul golaș, și e plină cu pietricele.

Costișa care se afundă în mare pare-a fi un enorm burete, în ai căruia pori largi s'a strâns negreața prafului și a muschiului, — așa de găurită ce este.

Prin unele locuri înfățișează vâlceluțe și coline mici, pe care te poți lăsa cu luare aminte, spre a te apropia de fața mării, dacă ești doritor de emoțiuni.

Rânduirea escursioniștilor era : Sir Habler, Jeana, miss Habler, Tăriceanu, miss Eva, Soret, — dispoziţiune calculată, ca Alexandru să se poată întoarce și să vorbiască cu miss Eva.

De-aceea Jeana întorcea mereu capul ca să'și dea seama dacă vorbiau ori se priviau des.

Priviri schimbau din când în când, ca pentru a'și comunică mutual impresiu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nile ce le dà desfășurarea admirabilei priveliști, însă vorbă nu mai puneau la mijloc.

Trecură pe supt niște vile ce păreau că se pleacă printre copaci, ca să se uite la acești escursioniști, tăcuți, — și ajunseră la o răspântie.

D'aci, cărărușa își urmà calea șerpuitoare până ce atingeà jos de tot țărmul, iar în sus, lărgindu-se, duceà la șoseaua Semaphorului, pe supt un desiș de ramuri prea plecate.

De-oparte și de alta costișa era smăltată de micșunele viorii și albe pătate cu galben, și de-o mulțime de alte flori câmpene.

Făcând haz de biciuelile ce le da ramurile, cu ciudă par'că unde li se turburà liniștea cea dragă, — ieșiră în luminiș pe o șoseà largă și bine prunduită, mărginită de molifți și de maslini.

De-aci, printre stufișurile aliniate de-alungul șoselei din loc în loc, marea se zărià numai din când în când; printre ele ajunseră la Semaphor.

E un turn înalt de vr'o 25 metri, anume orânduit spre a se puteà observà, din vârfu-i, vasele ce intră în apele Mentonului și a le semnalà portului. Are alipite de amândouă părțile două mici încăperi ce servesc de locuință și de cancelarie oamenilor de serviciu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai la vale de Semaphor drumul mare se împarte: către pădure și către capătul Capului, înainte.

La această răspântie călăreții se dădură jos, spre a se bucură de frumusețea pajiștei, de răcoarea și de umbra locului.

Nu erau de mult acolo, în comunicarea cu viu graiu a impresiunilor, când se ivì un turist, pe jos, îmbrăcat cu vestminte anume pentru escursiuni depărtate. La spate, ca o raniță, ducea un aparat fotografic...

De ce se apropia, se lămurià figura tânărului, iar mersul i se iuțià.

La un anume moment, când fu abia la zece pași de grupul nostru, Jeana Staniewici se turburâ puțin, și se cam dosi par'că dupâ miss Eva.

Turistul se oprì și salutâ.

— Ce frumos grup alcătuiți d-vs... Și locul apoì e minunat... Imi dați voe, doamnèlor și domnilor, să vă fotografiez?

— Cu plăcere, domnule, răspunse Tăriceanu, întrebând din ochi pe miss Eva și pe miss Habler.

— Da, da... încuviințară și ele...

— A! dacă nu mă înșel, esclamă tânărul, făcându-se mai roș la chip, e d-ra Staniewici... Bună ziua, d-șoară...

— Bună-ziua, domnule, răspunse ea, în chip foarte încurcat, ceea ce mirâ pe toți, dar mai ales pe Tăriceanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se ridică însă, dominându-se repede și lămuri:

— E un compatriot, pe care vă cer voe a vi'l prezintă: d-nul Ladislas Camnischy.

Ca și cum ar fi voit apoi să pue lui Tăriceanu un ghimpe pe inimă, întinse mâna tânărului și-i zise cu prietenie: ce bine'mi pare că v'am întâlnit, ca să ne măriți societatea...

— Plăcere și pentru mine d-șoară... vă rog să credeți...

Jeana-i prezintă pe toți cei-l-alți, nu fără a greși numele lui Tăriceanu și a l pronunța a doua oară, cu glas înnecat, — ceea ce făcù pe miss Habler să râdă.

Ladislas Camnischy e foarte blond, cu părul aproape alb, de blond; are însă, la tinerețea lui, înfățișare bărbătească, privire mândră, ceva energic și plăcut în acelaș timp. Chipul, cu trăsuri regulate, oval, foarte alb și ochii de un albastru de cicoare.

— Așa dar, primiți fotografierea, întrebă el după ce privi la miss Eva, de vr'o câte-va ori, foarte pătrunzător.

— Da, da... răspunse și Sorêt... și vă rugăm să ne indicați locurile...

— Uite, numai de cât. Să'mi prepar întâiu aparatul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Toți se ridicară de pe iarbă, Jeana se apropiâ de Tăriceanu.

— Ce ai? îi șopti. Imi pari foarte schimbat. Nu 'mi-ai vorbit mai de loc...

— N'am nimic, Jeano. Sunt așa de serios unde mă pregătesc pentru un eveniment însemnat ca scoaterea mutrei...

— Ideea mea este, vorbi Polonezul, să vă grupați după dorință și eu numai să dau poziţiune fie-căruia...

— Aprobat, zise miss Habler. Păcat însă că nu puteți face și d-vs. parte din tablou, ca mulţămirea noastră, în general, și a d-șoarei Staniewici în special, să fie complectă.

Jeana se înroși și-i aruncâ o privire furișă plină de ură.

Tăriceanu zâmbi. Nu știu de ce, prezența Polonezului și cunoștința acestuia cu Jeana, îl mulţămiâ... Presimțiâ ceva, — anume ce, încă nu putea hotărâ, — dar presimțiâ și-i ieră la îndemână.

— Dacă plăcerea d-vs. este să fiu și eu în tablou, va fi foarte ușor lucrul. Chem pe cineva de la Semaphor, care numai să acopere lentila, la timp.

— O! yes... fotografiez eu... rostì Sir Habler și c'un gest larg complectă ideea, ce se grăbì s'o lămuriască fie-sa.

— Să ne grupăm, zise ea, și tata ne va fotografiâ. Lui nu-i prea plac tablourile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Yes... mormoi el și începù a se ocupà de aparat.

Stanislas orândui așa pe fie-care, în cât el rămase lângă Jeana. Sorêt venià la picioarele miss Evelinei și Tăriceanu la ale miss Evei, culcați puțin într'o rână.

Sorêt se supuneà fără murmur: n'avea preferință pentru nimeni, dacă nu era Marușca să'l încălziască.

După ce se terminâ fotografiarea, Jeana putù să strecoare câteva cuvinte, în polonește, lui Camnischy. Acesta, înclinâ capul în semn de primire, și începù a strânge aparatul.

— Domnul Camnischy ne face onoarea și plăcerea a se plimbà cu noi? întrebâ miss Habler.

— Nu, cu în de-ajuns regret, d-șoară, de oare-ce vă veți urmà plimbarea spre partea din care am venit eu... Îmi voiu permite a vă cere voe tuturor să vă fac o vizită în salonul otelului «Littoral».

— Ah va să zică știți unde locuim noi toți? observâ miss Habler, cu o aruncătură de ochi la Jeana, pe care n'o iertà.

— Imi închipuesc, de oare-ce d-șoara Jeana Staniewici vă însoțește...

— Vă aștептăm cu plăcere, domnule, zise Sorêt... și ceilalți, aprobară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Apoi, se despărțiră.

Tăriceanu ajută miss Evei a se urcà pe catâr, fără să se ocupe de Jeana, și fu de-o veselie și de-o vervă, nespuse, până la întoarcerea la otel.

Ori cât umblase Jeana să'l atragă și să'l reție lângă ea, nu fusese cu putință.

Plimbarea, ori cum, fusese minunată, pe un timp superb.

XVIII

In timpul mesei se înnorà de-odată, vântul începù a trece șuerător și ploaea a ropoi torențial, spre marea surprindere mai ales a escursioniștilor.

— E curat uragan, zise miss Eva.

— Bine că a izbucnit acum, zise miss Evelina.

— Până și timpul are deosebită considerațiune pentru noi, zise Sorêt...

— D-nul Tăriceanu nu zice nimic? întrebă miss Evelina.

— Îmi pare cel mai tăcut dintre d-vs. zise bătrânul Sorêt, ce se așezase între fiu-său și Tăriceanu.

— Nu e cel mai tăcut, răspunse Emil Sorêt, dar e cel mai poet și prin urmare e cel mai supus schimbărilor de dispoziție sufletească...

— Din cauza schimbării brusce a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timpului... zise el, fără să ridice ochii.

— Numai? apăsâ miss Habler, care părea totdeauna dispusă să înțepe...

— Afară numai dacă veți fi găsit d-vs. miss, vre o nouă cauza, i se adresâ Tăriceanu, zâmbitor, ironic.

— Cum văd eu, este un obiceiu între d-vs. să vă «tachinați», observâ miss Eva,

— Gluma e un drept al prieteniei. miss, zise Tăriceanu. Trebue să știți apoi că miss Evelina Habler are o mare putere de observațiune, e un spirit foarte viu și-i place nemăsurat de mult ironia care nu ofensează...

— O! domnule Tăriceanu... răspunse ea, roșie de astă-dată și încurcată întrucâtva... Să fie numai glumă acum, din parte-vă?

— Ba nu. Îmi place și mie să dau omului ce este al său.

Jeana, în timpul acesta, cu ochii mai numai la masa obștească, fură pe furiș petrecerea prietenoasă de-acolo, adânc impresionată că Tăriceanu nu se uită de fel în spre dânsa...

În adevăr, în mintea acestuia începeă să se frământe o bănuire ciudata.

Intrarea pe neașteptate, în scenă, a tânărului Polonez, ieră cauza.

Jeana îl cunoșteă și nu-i vorbise de el; între el și dânsa surprinsese oarecare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intimitate, care nu se putuse stabili, de sigur, de cât într'un timp relativ în deajuns de lung, prin urmare în timp ce cochetà cu el.

Îl intrigà numai, unde îl putuse cunoaşte? O figura ca a Polonezului se ţine minte şi nu'l întâlnise pe nicăeri, ori cât umblase de mult...

Atunci de unde, cum şi când rasărise? Să'l fi cunoscut din Polonia?

Ori cum ar fi fost lucrul, existà ceva între Jeana şi compatriotul ei.

Că existà vre o relaţiune, acest lucru venià la momentul trebuincios, când situaţiunea amândurora începuse a se înrăutăţi, şi nu gelozie era în sufletul lui, ci numai dorinţa de-a stabili date şi fapte, ci numai curiozitatea de-a aflà bine caracterul Jeanei.

În momentul ridicării de la masă, miss Eva, îl întrebâ:

— Pe când continuarea interesantei d-tale expuneri de azi dimineaţă?

— O doriţi, miss?

— Cu nerăbdare, pentru plăcerea şi interesul ce'mi inspiră, răspunse ea cu seriozitatea aceea prin care era şi mai simpatică.

— La orele 2 jum. voiu fi în salon, miss, şi după timp voiu rândui unde să continuăm conferinţa...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timpului... zise el, fără să ridice ochii.

— Numai? apăsă miss Habler, care părea totdeauna dispusă să înțepe...

— Afară numai dacă veți fi găsit d-vs. miss, vre o nouă cauză, i se adresă Tăriceanu, zâmbitor, ironic.

— Cum văd eu, este un obiceiu între d-vs. să vă «tachinați», observă miss Eva,

— Gluma e un drept al prieteniei. miss, zise Tăriceanu. Trebue să știți apoi că miss Evelina Habler are o mare putere de observațiune, e un spirit foarte viu și-i place nemăsurat de mult ironia care nu ofensează...

— O! domnule Tăriceanu... răspunse ea, roșie de astă-dată și încurcată întrucâtva... Să fie numai glumă acum, din parte-vă?

— Ba nu. Îmi place și mie să dau omului ce este al său.

Jeana, în timpul acesta, cu ochii mai numai la masa obștească, fură pe furiș petrecerea prietenoasă de-acolo, adânc impresionată că Tăriceanu nu se uită de fel în spre dânsa...

În adevăr, în mintea acestuia începeă să se frământe o bănuire ciudată.

Intrarea pe neașteptate, în scenă, a tânărului Polonez, ierà cauza.

Jeana îl cunoșteà și nu-i vorbise de el; între el și dânsa surprinsese oarecare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

intimitate, care nu se putuse stabili, de sigur, de cât într'un timp relativ în deajuns de lung, prin urmare în timp ce cochetà cu el.

Îl intrigà numai, unde îl putuse cunoaște? O figură ca a Polonezului se ține minte și nu'l întâlnise pe nicăeri, ori cât umblase de mult...

Atunci de unde, cum și când răsărise? Să'l fi cunoscut din Polonia?

Ori cum ar fi fost lucrul, există ceva între Jeana și compatriotul ei.

Ca există vre o relațiune, acest lucru venià la momentul trebuincios, când situațiunea amândurora începuse a se înrăutăți, și nu gelozie era în sufletul lui, ci numai dorința de-a stabili date și fapte, ci numai curiozitatea de-a aflà bine caracterul Jeanei.

În momentul ridicării de la masă, miss Eva, îl întrebâ:

— Pe când continuarea interesantei d-tale expuneri de azi dimineață?

— O doriți, miss?

— Cu nerăbdare, pentru plăcerea și interesul ce'mi inspiră, răspunse ea cu seriozitatea aceea prin care era și mai simpatică.

— La orele 2 jum. voiu fi în salon, miss, și după timp voiu rândui unde să continuăm conferința...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vă mulțumesc.

Se despărțiră, fără ca Alexandru să intre în salon.

— Ia spune drept Eva, te interesează ce? omul mai mult ori în adevăr cunoștințele ce 'ți dă? îi adresă Evelina vorba, luând-o la braț și așezându-se cu ea lângă cămin.

— Îmi e simpatic, ca om, precum îți e și d-tale, Evelino. Dar de la motivul ascuns al întrebării d-tale, cu obicinuita'ți ironie caracteristică, și până la posibilitatea ce o țintește acel motiv, distanța e mare, e de ne-trecut. Bărbat îmi va fi numai un irlandez... iar cochetă nu pot fi cu nimeni.

Nici aprindere, nici ironie, nici roșeață; privire dreaptă, glas liniștit, accent sincer.

Evelina se înroși, din contra.

Seriozitatea impune, mai ales când mijlocul de izbândă e simplitatea.

Ploaea picură mărunță, și deasă, fără vânt. Se făcuse însă un frig simțitor, umed. Trebuiă să alergi la protectoratul unui vestmânt gros.

Iar în timp ce Alexandru fumă. ghemuit în fotoliu, Jeana stă pe gînduri, întrebându-se cum să facă să se strecoare la el?

Nu-i ieră că puteă fi văzută intrând în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

odaea lui; îi ierà ce motiv să găsiască pentru Alexandru, — odată ce, vădită i se făcuse răceala lui faţă cu ea, de la scena din cimitir.

Făcuse rău că provocase cestiunea căsătoriei şi într'un chip neîndemânatec. Se căià de răspunsul ce-i dăduse când el propusese o lămurire în faţa bătrânei.

Aveà multe de regretat, începând de la pasul când singură i se aruncase în braţe, cutezând a se duce în camera lui...

Îşi înşirà toate nebuniile ce le făcuse, în unicul scop de a şi-l apropià cu totul şi a'l hotărâ s'o ia, — fără să cugete că tocmai nepotrivitele ei greşeli, îl puteau depărtà de acest scop.

Avù sinceritatea să'şi spue cu cruzime că, în felul cum se purtase, nu era departe de Maruşca... Dar îşi micşorâ vina faţă cu conştiinţa, că Maruşca o împinsese pe povârniş...

La urma urmei, ce folos, dacă pierdeà pe Tăriceanu înainte chiar de plecarea lui?..

Gândindu-se apoi la întâmplarea cu Camnischy, simţi că-i ard obrajii...

De ce se nemerise tânărul acesta în calea lor? cum de nu se putuse dominà?..

Şi par'că se văzù în casa doamnei Suzana Humphry, profesoara de englezeşte, de pe strada vecină aleei Platanilor din valea Carrèi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acolo o condusese de multe ori Alexandru, fără să'şi închipuiască o clipă măcar, că Ladislas Camnischy locuiă acolo, bolnav de la sosire chiar; fără să viseze că Jeana stă câte-o oră cu el, de vorbă...

Acolo întâlnise pe compatriotul ei şi întâi o compătimire firească o apropiă de patul lui de suferind, ceea ce-a fost în adevăr o mângâere pentru bolnav.

Mai apoi, pe când Ladislas intră în convalescenţă, şi ea înţelese că tânărul ei amic începuse a se înflăcără de dânsa, îi veni ideea că, în caz de nu o va luă Tăriceanu, să aibă la îndemână pe compatriotul ei.

În dimineaţa ploioasă pe când Tăriceanu stăteă de vorbă cu miss Eva, ea se dusese pe ploae până la profesoara de Englezeşte.

Camnischy se plimbă prin odae, plictisit. Se făcuse bine şi aşteptă o zi cu soare, ca să poată ieşi să facă cunoştinţa oraşului în care venise pentru sănătate.

Ieră în adevăr bine acum restabilit, după călătoria prea ostenitoare pentru constituţiunea lui de ftizic, însă agitat de iubirea ce i se aprinsese pentru Jeana.

Când o văzu că vine, i se luminâ şi declaraţiunea de dragoste, arzătoare şi patetică, fu gata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Jeana o ascultă cu surprindere, dar magulita. O clipă se mâhni, gândindu-se la Alexandru; dar apoi își zise că iubirea lui Camnischy venia la timp.

De-aceea, după amează, îl silise la explicațiunea din cimitir.

Totuși, acum, așternându-'și-le acestea, simțiă că Alexandru îi ocupă mintea și inima...

Pe el voiă să'l împace; lui voiă să-i afle gândul; a lui se voiă să mai fie, cu o pornire de patimă de uimit.

De-odată tresări, în colțul salonului, de unde nu'și dă seama că eră privită și luată în râs.

Doamna Ré i se află în față cu o scrisoare... și o strigase.

— O scrisoare a doamnei Ruse, d-șoară...

— A! da... răspunse ea, ca deșteptându-se din somn și o luă cu indiferență, mulțumind abia.

Și-aduse repede aminte însă că Alexandru doriă să aibă o scrisoare și zâmbi, voioasă. Aveă motivul spre a se puteă duce la el. Numai de cât și alergă.

Fără să bată în ușă, intră: Alexandru dormiă în fotoliu. Se apropiă încet, încet, îl privi cu drag câte-va momente, apoi se așeză în fața lui pe un scaun.

Un dor nebun de-a'l cuprinde în brațe, o făcu să se ridice și să se apropie de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el. Mișcarea aceasta făcù atâta vânt în cât îl deșteptâ.

— Tu, Jeano ?.. întrebâ, surprins... Am dormit, nu-i așa ?

— Te-am găsit dormind... Venisem să'ți aduc o scrisoare sosită pentru Marușca... Vrei să 'ți-o traduc ?

Se sprijini de fotoliul lui...

El, departe încă de cele petrecute, văzù în Jeana de-acum pe cea de mai nainte, și așezându-'și-o pe brațe începù a-i spune cuvinte drăgălașe, care, o înfierbântară și mai mult.

Și așa trecù ora hotărâtă pentru întâlnirea în salon cu miss Eva...

Iar afară ploaea continuă, făcând să domniască în cameră un întuneric ca de seară...

Scrisoarea citită mai târziu și copiată de Tăriceanu pe măsura citirii, iera astfel alcătuită :

«Dragă Marușca Nicolovna.

«Scrisoarea ta am primit-o cu întârziere. Mă bucuram foarte mult că ai găsit la urma urmei și pe-acolo pe bogatul dorit care să'ți poarte cheltueala. Vezi, ține-l strâns cu dragostea și fă'ți, dacă se poate, vr'un capital, că la noi, știi bine, speranță nu mai este. Nu lăsà nici pe Morley ăla, care câștigă așa de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mult la Monte-Carlo. Bine-ai făcut că ai râzit-o cu franțuzul cel ofticos... M'am mirat că întâiu cu el ai început, — dar presemne că el 'ți-a adus noroc.

«Pe la noi sunt multe lucruri nouă: mai întâi, fostul tău amant, a înaintat secretar la poliție și se însoară cu fata spițerului, cu urâta aea de Dunecica. Am vrut eu să puiu mâna pe el, mai ales că 'i-a venit și o moștenire, dar 'mi-a jucat spițerul renghiul, căci 'i-a aruncat prea degrabă pe fie-sa. I-am ciupit numai douăsprezece ruble.

«Cel-l-alt amant, Ivan Fedorovici, cu care ai fugit de-acasă, a plecat din oraș, iar Polidor Efrimievici Vascoff, de la care ai șters banii cu cari ai plecat în Franța, trăește acuma cu Xenia Lumicovna de la «chantant». 'Mi-a spus însă că te iartă și că trăiește iar cu tine, dacă te mai întorci... fiind-că n'a mai văzut alta a dracului, la dragoste, ca tine. Polidor îți rămâne dar, dacă nu te vei puteà procopsì p'acolo.

«Alaltă eri era foarte frumos. M'am dus la patinat. Eaca maică-ta și soră-ta cu bărbatu-său. Priviau, ca niște onești burtă-verzi. Maică-ta, cum m'a zărit, s'a tot apropiat, s'a tot apropiat, până ce s'a furișat să mă întrebe că: ce mai faci, pe unde mai ești?... Dar n'apucaiu să-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spuiu ceva și soră-ta s'a și repezit de-a luat-o de braț și a dus-o, certând-o că se interesează de-aceea ce-a făcut familia de râs. Am ridicat din umeri și le-am dat cu tifla. Grozavă mai e sora-ta, unde are bărbat bogat... măcar că-i bătrân ca tata!.. Ci-că v'a ridicat neamul!

«Vom vedeà-o noi, mai pe urmă! Biata maică-ta însă! Ea tot te iubește. Ar trebui să-i scrii... Să'ți spun drept că 'mi-a fost milă de ea!..

«Acuma, de-ajuns... Prea multă hârtie și costă, pe-așa timp de criză. Joacă și pentru mine la Monte-Carlo, Marușca Nicolaevna, și trimite'mi parale să viu și eu p'acolo... Nu's mai proastă ca tine și mi-aș face viitorul...

«Am uitat să te întreb: ce face Sonicica?.. O sărut. Pe tine te iau de gât și te sărut ca o nebună.

«A ta. «Niania Vasiliewna».

Când se coborâ în salon, îl găsi aproape plin și mai multe persoane jucau «de-a inelul pe frânghie»...

S'apropiă de miss Eva, care ierà în joc, și'și cerù iertare că nu se ținuse de cuvânt; cauza: somnul...

Miss Habler îl râse puțin, și el, după ce'și ceru voe, ieși pe terață.

Timpul se mai limpezise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nehotărât încotro s'apuce, se așezâ pe o bancă. De câteva momente numai despărțit de Jeana și ametit încă de îndrăgostire, ar fi voit s'o vadă trecând, ca să plece cu ea, cu toate că refuzase s'o însoțiască până la profesoara de englezește.

De-odată i se ivì Sorêt, palid, cu ochii scânteetori însă, plin de suflet, par'că ar fi alergat.

— Bine că'mi ești în cale să nu te mai caut. Hai în cafenea. Am să'ți vorbesc... Am să'ți spun lucruri interesante, — râse el nervos.

— Haidem.

Se așezară într'un colț întunecos în care se aprinsese deja o lampă și ceru-ră Amer Picon cu curaçao și apă.

— Ei, știi ce fel de femee este Marușca? scrâșni Sorêt, ceea ce-i trădă iritațiunea. O cocotă de rând, cuvântul meu de onoare!

— Ai venit la vorba mea, răspunse Tăriceanu cu liniște.

— Ba am trecut de ea.

— Nu încă; mai ai, până ce vei citi ceea ce'ți voiu arătà eu.

— Bine. Stai să'ți spun însă. Mă duc după masă s'o văd... Intru fără să mai sun. Când colo, pe cine să'ntâlnesc, numai în cămașă? Pe ex-Căpitanul Cor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nouilhac... D-sa sare de-odată și se face roș ca un «homard»... I-am cerut ertare în chip foarte sarcastic... și m'am retras fără să fac scandal. In sală dau de ea. Ne privim un moment, ea stânjenită, eu luător în râs; ea cutează să mă facă indiscret, căci intru fără să sun; eu îi arunc în față cuvântul... ce i se cuvenià și plec scuipând. Și așa s'a finit... tragicul meu amor! terminâ Sorêt izbucnind într'un hohot de râs care nu'l arătà potolit.

— Acum, amice, poftim și citește traducțiunea ce 'mi-a făcut Jeana, de pe o scrisoare ce 'i-a venit Maruscei, din Rusia.

Sorêt o apucâ, foarte nervos, și sorbind aperitivul, citià și scotea câte o esclamațiune puțin măgulitoare la adresa Rusoaicei.

— Să 'mi-o lași mie, cerù el, după ce terminâ... Ah! cum am s'o pedepsesc!

— Ba să nu faci nimic, Emile. Ai plătit-o, nu e de demnitatea ta să întrebuințezi răzbunarea...

— Nu, trebue s'o învăț minte să se mai joace cu inimile. Cu punga, treacămeargă; cu inima, nu!

— Gândește-te, Emile; s'ar face scandal și aceasta ar nemulțămi pe tatăl tău.

— Acuma, voiu vedeà... Lasă că platesc eu... La revedere... Bine că 'mi-ai adus aminte de tata!

Muzeul Digital al Romanului Romanesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIX

In seara aceea Tăriceanu se retrase de-a dreptul din sala de mâncare, pe când se ridicau toți de la masă.

Se urcă de'și luă două țigări și pardesiul, apoi plecă pe țărm și intră în pavilionul-bufet din parc.

Voiă să bea o sticlă mica de șampanie și să citiască ziare până la ora culcării.

Ierà numai o persoană, ascunsă după un mare ziar desfăcut.

S'așezâ la o masă, dar când începù să bată, persoana lăsă ziarul.

Se priviră, se recunoscură și se salutară: Tăriceanu cu nemulțămire, — cel-l-alt cu semn vădit de bucurie, după care, se și ridică de veni la masa cestui-l-alt.

— Bună seara, domnule... Iertați că v'am uitat numele...

— Tăriceanu... Bună-seara d-le Camnischy. Eu nu l'am uitat pe-al d-voastră.

— Îmi faceți plăcere să bem ceva împreună și să vorbim? Îmi erà foarte urât. Nu știam ce să fac...

— Să vorbim, domnule Camnischy... Tot urâtul m'a îndemnat și pe mine într'a-coace...

— Băete, o sticlă «*Chateau-Laffite*»... sau «*Veuve Cliquot*». Pe care preferi?...

— Pe-aceasta din urmă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Fiindca-i văduvă? râse Camnischy.

— La ghiață? întrebâ băeatul...

— La ghiață, — însă după ea să ai gata apă fierbinte pentru un ceaiu...

Se întoarse apoi către Tăriceanu:

— De felul meu ieram foarte vesel, odată, și iubitor de sgomot. Acum am ajuns singuratec, ca orice bolnav ce vine să ceară țărilor calde o prelungire a vieții...

— Cum? d-ta bolnav? Ți închipui numai, domnule Camnischy...

— Te înșeli... ori vrei să'mi dai o iluziune... O! dacă m'ai vedeà în anume momente ale nopții, dar mai cu seamă ale dimineții, după o noapte de insomnie și de friguri! Sunt bolnav de pept... Medicii 'mi-au spus-o cu înconjur, eu o simt de-a dreptul.

In adevăr, în clipa aceasta nu mai ierà tânărul mândru de de'nnaintea prânzului, ci un suferind care se știe comdamnat.

— A! dar nu-i nimic, la urma urmei. Nu are cine să'mi plângă pe urmă... Sunt ultimul din conții Camnischy și rudele, dacă nu'mi vor continuà numele, vor aveà averea mea în de-ajuns de mare. Și dacă 'mi-aș fi băut viața cu vadra!... Mama și tata s'au dus, din boale ce mi le-au transmis, ca să mă duc și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și eu la rândul meu și mult mai degrabă de cât dînșii. D-voastră sunteți român?

— Da, domnule...

— Am fost acuma cinci ani la Cernăuți, așă că am venit în contact cu românii. Sunteți o națiune viguroasă...

— D-voastră de unde sunteți?

— Din Varșovia... Ce frumoase proprietăți am!... Ei, dar... fatalitate!...

— Ați sosit de mult în Menton?

— De trei săptămâni, dar n'am părăsit patul de cât alaltă-eri și ieri am ieșit pentru întâea oară... Osteneala drumului lung, — zic medicii în limba lor înfloritâ. Boala mea, zic eu, râzând de minciuna lor generoasă...

Li se aduse șampania care spumegâ în cupe, c'un sgomot ca de roiu de albine, și ciocnirâ.

— Unde stați, domnule Camnischy, ca să vâ vizitez cu Sorêt și să fim tovarâși de plimbări.

— In strada... Stați să caut... Nu țiu minte numele astea italienești... Nu-i la mine portofelul... Strada e lângă valea Carrêï...

— Îmi veți da voe să vă însoțesc până acasă, la plecarea d'aci, și.. așă...

—Cât sunteți de bun!...

Din una în alta, ajunseră cu vorba la salonul otelului Littoral, și ușor apoi la Jeana.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am cunoscut-o lângă patul meu de suferință. E o ființă foarte sentimentala. Cum a auzit că un compatriot e bolnav, a voit să mă vadă și aproape în fiecare zi să'mi țină câte-o oră de urât...

— Atunci stați poate în aceeași vilă cu profesoara de englezește a d-șoarei Staniewici?

— Tocmai... Cum v'ați închipuit?

— Am condus-o de câteva ori până la poartă... De-aș fi știut, aș fi stat și eu, cu plăcere, lângă d-voastră...

— Ar fi fost un sacrificiu... Vă mulțămesc însă... În sanătatea d-voastră...

— În a d-voastră, căreea îi doresc cea mai deplină restabilire...

— Delicios de frumoasă e compatrioata mea... și răpitor de cochetă!... zise Camnischy, pornit pe destăinuire. D-voastră cum vă pare, odată ce-o cunoașteți poate mai de mult?

— In adevăr, foarte plăcută; cam romantică însă, pe cât am putut surprinde...

— A! cu atât mai bine, zise, ca și cum ar fi răspuns unui cuget ascuns.

— De ce, cu atât mai bine?

Camnischy se uită la el lung...

— Spuneți drept, nu v'a impresionat de loc fata asta?

— Nu în așa chip în cât să'mi pierd sărita.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, uite, eu m'am aprins... Aș da nu știu cât, să pot muri la sânul ei...

Tăriceanu zâmbi.

— O expresiune a poeților...

— Nu, pe onoarea mea! Știu c'am să mor curând. De ce n'aș muri ca fluturul la sânul unei flori?

— Nu 'i-ați spus-o d-șoarei Staniewici? întrebă Tăriceanu, zâmbind.

— O! de sigur că 'i-am spus-o, nu tocmai în felul acesta, dar pe-aproape...

— E domnișoară însă... Credeți că...

— A! Polonezele noastre, când iubesc, nu'și dau seama de urmări. Pentru ele e cult amorul și sacrificiile ce pot aduce acestui zeu, sunt o plăcere dela care nu se dau în lături cu rușine...

Tăriceanu nu se simți la îndemână par'că, unde ar fi putut întări cele spuse de Camnischy... și cu toate acestea unde'l reținea s'o facă, un adevărat simțimânt de rușine.

— Între noi s'a stabilit însă, urmă Camnischy, o înțelegere... Azi am sărutat-o și nu s'a ferit...

Tăriceanu simți un fior... De gelozie să fi fost?

— Am condus-o pân'aproape de otel, după lecțiune, și încă la braț... O! căldura corpurilor noastre, ne lipise metalic par'că... 'I-am cerut o întâlnire, pe mâine, după lecțiune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Și 'ți-a promis-o? întrebă el, pripit.

Camnischy îl privi, surprins.

— Pari... nu știu cum... nemulțamit... Spune drept, nu cumvă 'ți-eră dragă și prosteasca mea destăinuire 'ți-a făcut rău? N'aș ști cum să'ți cer iertare...

— Nu, domnule Camnischy... Intrebarea mea 'ți-a putut păreà curioasă ca intonațiune, dar nu din motivul ce banuești. Știi, o fată de familie bună, să procedeze ca o cochetă de profesiune... e de mirat...

— Mai întâi, o lămurire, dragă domnule Táriceanu... Jeana e foarte deșteaptă, dar e instruită mediocru și a fost lăsată prea mult fantaziilor ei... Dacă n'am cunoscut-o personal, am cunoscut pe fratele ei, la Posen, și pe o soră, mai mare mult de cât ea, la Berlin... Linia unei creșteri neîngrijite se urmează asupra tuturor membrilor familiei, — o familie ajunsă la avere în timpul războiului dintre Prusia și Austria, prin mijloace nu tocmai de lăudat. D-na Staniewici însă, după moartea soțului ei, n'a putut aveà nici o autoritate asupra copiilor, și 'i-a lăsat în voea lor ca să poată și dânsa urmà liberă, unor anume aplecări...

— Atunci se explică... până la un punct.

— De-aceea, scumpe amice, — dă'mi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voie să'ți zic astfel, — nici o remușcare de-a fi amantul acestei încântătoare dar ușuratece ființi... căci de nu vei fi d-ta sau eu, va fi altul cu siguranță, și cât de curând. Visează căsătoria, dar nu va aștepta-o, cum n'a așteptat-o nici sora ei, care totuși a avut parte să întâlniască un om ce n'a mai întrebat-o de trecut...

— Și acuma e cel puțin onestă?

— Când am cunoscut-o la Berlin, eram student și ea măritată de curând c'un tânăr, încă student, dar om serios și aproape de a termină. Am întrebat-o pe Jeana și mi-a răspuns că trăesc foarte bine și că cumnatu-său e acum Președinte de Tribunal...

— De ce n'o iei de nevastă? cutezâ Tăriceanu.

Polonezul se oprì din băut și privì lung la el...

— De ce? Cu adevărat... de ce adecă nu?... și rămase pe gânduri...

— Aș lăsà-o prea curând văduvă...

— Ia dă de-oparte ideea de moarte... Omul, pe pragul gropii, și tot să priviască dincolo de mormanul de pământ, cât timp se simte că trăește...

— Ai dreptate, răspunse el aprins întru câtva de băutura veche și bună. Cine știe!... Poate să fac și asta...

Pe la orele zece și jumatate îl lăsâ a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

casă și se despărți de el în termenii cei mai prietenești.

După o adevărată furtună sufletească, iscată de îndată ce lăsase pe Camnischy, după un somn mare parte din noapte agitat, Tăriceanu se deșteptă, nu tocmai bine, mâhnit, amețit.

— Nu te întrebă nici o dată cine e Jeana, cum a fost crescută, ce scop a avut, — când a mers până la a se dărui ție, — îi zise conștiința. Ea te-a iubit și 'ți-a îndulcit viața, după o epocă de îngrozit a vieții tale. Poate ar fi fost o bună soție, dar 'i-ai dat ocaziune să'ți cunoască îndoeala, dar 'i-ai adus la cunoștință că multe visuri rămân iluziuni, că viața are decepțiuni tiranice. Tu poate ai făcut-o pozitivista care azi aleargă după altul, spre a'și îndreptă întru câtva starea de care Societatea îi cere socoteala. Cel mai bun act al tău, acum când un Camnischy e în calea ei, este să pleci. Pleacă.

Pleacă azi chiar, mâine cel mult, fără nici o întârziere. Pleacă și ia cu tine un regret sincer pentru Jeana. Pleacă învinovățindu-te și căindu-te... Pleacă!

Acest «pleacă» i-'l șopti cu atâta fermitate glasul lăuntric ce-i vorbise, că se simți înfiorat și par'că atunci se deșteptă de-al binelea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Am să plec, își grăi în de-ajuns de tare și sări din pat...

Deschise fereastra.

Soarele, de-abia săltat pe zare, așternea obișnuita-i punte de foc, de la el până la țărm.

Insula Corsica, tot precum o mai văzuse, isvorà par'că din adâncul mării cu munții sai vineți la poale, albi de neaua în creștet.

Aceeași priveliște de-atâtea ori văzută, se desfășură cu toate amănuntele ce-i alcatuiaŭ varietatea și frumusețea, — și de la dânsa către el veniau pe valuri de aer plăcere și veselie.

Numai dela el pornià în afară tristețe și neliniște:

— Am să plec... își mai zise... Am sa plec mâine și de-a dreptul în țară...

Și se adâncì în privirea tuturor mulțămirilor dăruite de aceste locuri încântătoare, uitând Timpul ce ne-aduce și ne ia tot, cu tot atâta ușurință.

Mai nu simți pe fecior când îi aduse cafeaua; nu simți nici pe Jeana care intrâ fără să se fi sfiit că'l aflà neîmbrăcat încă.

— Ce ai Alexandre? îl întrebâ, dând fuga de'l cuprinse în brațe, atunci când îi zărì lacrimi de-a lungul obrazului.

El o sărutâ cu patimă, poate pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâia oară, și-i răspunse cu adevărată durere:

— Mâine trebue să plec, eată ce am, dragă Jeano. Trebue să zic rămas-bun tuturor scumpelor plăceri ce 'mi-au mai înflorit viața în aceste trei luni...

— Cum rămas-bun? Cu adevărat pleci? întrebă, încremenită...

Par'că i se făcuse negru înaintea ochilor, iar sângele îi pieri de pe frumoșii obrazi.

— Da, plec, răspunse Alexandru...

— Dar care e cauza unei așa de subite plecari? și ochii i se umplură de lacrimi.

— O scrisoare care mă chiamă cât mai grabnic, în cât să amân e peste putință...

— Ce poate fi însă așa de însemnat ca să fie așa de grabnic?.. murmură Jeana...

Atunci îi trecu lui Alexandru prin minte un motiv...

— Tu știi că am un copil... Mi se scrie că e în pericol...

Și'n gându-i zise cu groază:

— Doamne ferește!...

Expresiunea figurii lui dădu fiori Jeanei.

— Da, mi-ai spus că ai un copil... Drăguțul de el!... Apoi, după o clipă, exaltată: merg cu tine, fie ce-a fi...

El tresări și o privi încremenit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum ? te îndoești ? strigă ea, — și ochii i se făcură cărbuni aprinși.

— Până mâine mai este timp să chibzuești, Jeano...

— Spune'mi cel puțin că m'ai iubit, că vei duce cu tine amintiri ce nu se șterg...

— O !.. cât pentru aceasta, te încredințez că da !.. te-am iubit și nu te voiu uita !

Pe timpul mesei se observă numai de cât preocupațiunea lui Alexandru. Vorbi prea puțin, nu dădu lui Sorêt nici o lămurire și, îndată după prânz, plecă la Garibaldi, singurul loc de unde voi să'și ia rămas bun.

In urma lui, se află numai de cât, de la Jeana, cauza mâhnirii lui Tăriceanu și se făcu o mișcare între toți obicinuiții amici ai lui, spre a'l compătimi și a i se regretà plecarea...

Fie-care își exprimà cât mai bine simpatia pentru acest tânăr delicat și respectuos..., iar acele persoane care știau că iera vorba de logodna d-șoarei Staniewici, se grăbiră a se grămădi în jurul d-nei Staniewici cu interes și cu grijă.

D-na Staniewici, căreea flie-sa încà nu-i spusese nimic, căzù din nori la auzirea vestei, și se și retrase cu Jeana spre a-i cere lămuriri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aceasta făcù pe miss Evelina Habler să arunce pe urma Jeanei o săgeată.

De pe terraţa grădinuţii din satul Garibaldi, de'nainte cu sticla de *«vino d'Asti spumante»*, cu ţigara-i favorită între dinţi, Alexandru visează, pentru ultima oară poate, — cine ştie — în faţa priveliştei admirabile ce-i oferià Mentonul.

Par'că nu-i venià să creadă că pleacă aşa de pe neaşteptate. Par'că îi venià să'şi mai acorde câteva zile...

— M'ai făcut fericită! Să nu mă uiţi! auzì un glas ce atât de aevea îi răsună la ureche, în cât tresări şi se uità în juru-i.

Zâmbì cu tristeţe când îşi dădù seama că ierà singur.

— Prietenia... Prietenia, iată ce'mi va rămâneà pentru tine, Jeano... îşi zise.

Simţi atunci cum începù să i se porniască din minte un isvor de cuvinte ce se aşezau, se aşezau... şi cereau vestmântul obicinuit al gândirii scrise... şi poetul rămase în locul omului.

XX

— Mai citeşte-'mi-o încă odată, căci e ultima oară când te voiu mai auzì citind, zise Jeana abia ţinându'şi plânsul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Tăriceanu, emoţionat, citi:

«Am visat o cerească frumuseţe de femee, — cu părul ţesut din raze de la soare, — cu ochii albaştri în cari s'ascund vioiuciune şi bunătate, — cari îţi fură inima şi 'ţi-o fac fericită.

«Femee, pentru care omul e adese ori pământ cucerit, — împrăştie parfumurile cele mai delicate, — parfumuri curate şi ameţitoare, al sincerităţii, al desinteresării şi al lealităţii.

«Aceasta-i *Prietenia*. Şi ea, cu fermecătorul râs, — care este strălucire a unei eterne tinereţi, apropiindu-se de mine îmi zise încet de tot:—Copile! e dulce amorul; dar nu în el e totul:

«Amoru-i timpul ce trece, amintirea care se şterge şi frumuseţea ce se va fini, *e omul*. Prietenia este *gândirea*, care supravieţueşte totului, pururea mare şi înţeleaptă;

«E înaltul sentiment, trăsură de unire între Pământ şi Cer, între om şi Cel-a-tot-puternic.—Şi prin acest dumnezeesc şi încântător mister, — omul învaţă să păşiască în viaţă şi a se mări.

«Da, amica mea, ce'n scurt timp învăţaiu a preţui: prin acest mister voiu trăi în a ta amintire,— şi tu în a mea; de asemenea prin el, ori cât anii vor trece, *mâine* va rămânea *astăzi*...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

. Cu brațele lăsate pe genuchi, cu sânul aproape gol ce părea al unui bust de marmoră însuflețită, la para oarbei lumânări, Jeana ascultă, înghițindu'și oftările, silindu-se să nu isbucniască în plâns.

In jos de ei, prin fereastra întredeschisă, sgomotul valurilor mării nu mai înceta, ajungând până în cameră c'un răsunet plângător, ca un vaet.

In tot otelul era o tăcere de cimitir, la înaintata oră a nopții.

Jeana repetă ca un ecou:

«Si les années passeront, demain restera aujourd'hui»... și rămase în aceeași nemișcare. Va rămânea, în adevăr? întrebă ea apoi, și pironi asupra lui Alexandru ochii plânși pe cari, mâhnirea îi făcea și mai frumoși.

— Va rămânea, Jeano... Nu mai pot crede în multe, — în prietenie cred însă cu temeiu. De ce-am visat-o blonda ca tine, cu ochii tăi? Ca simțimântul acesta să'l am înaintea ochilor mei supt a ta întrupare fermecătoare...

— Poate ca prietenia să fie cea mai frumoasă din simțiri, chiar în urma unei cumplite deziluziuni de-amor...

Sunt șapte ore de dimineață și la unsprezece și câteva minute Alexandru cată să plece din gară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El nervos, nemulțămit, posomorât... și afară e cald, e senin, e soare...

Aplecat peste gardina ferestrei privește în largul marii, pentru cea din urmă oară dela această fereastră care l'a văzut de atâtea ori în cadrul ei!

Nici un anume gând nu-i cuprinde mintea, nici un anume punct al priveliștei nu-i țintuește atențiunea.

O învălmășeală ciudată de idei, crâmpee de vorbe ce se încrucișează făr'a da un înțeles, fire rău depănate ce se încâlcesc de la ieșirea din tortul afânat, priviri schimbătoare și rătăcind la întâmplare.

Aceasta era starea ființii lui.

Feciorul i se prezintă cu cafeaua și cu ultimul «compt».

— Un domn v'așteaptă în salon, zise el, după ce Alexandru plăti.

— Ce domn? Străin de otel?

— Nu l'am mai văzut pe la noi; zice că dacă'l primiți la d-v., se urcă.

— Trebue să fie contele Camnischy. Condu'l.

Camnischy intră, în adevăr, după câte-va minute, arătând bine ca înfățișare.

— Așa de dimineață ai ieșit din casă, domnule Camnischy? și-i întinse mâna.

— Am aflat a-seară, cam târziu, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pleci grabnic și am fost foarte surprins și foarte trist în acelaș timp. Îmi ierà foarte plăcută promisiunea d-tale să'mi fii tovarăș de plimbări și amic, și'mi fu spulberată mulțămirea, pe neașteptate.

— Îți rămâne Sorêt...

— De la el am aflat. Iera aseară în pavilionul parcului, unde speram să te întâlnesc...

— Să-i cultivi cunoștința, căci e băeat foarte simpatic și bun.

— Ca să fiu mai aproape de el, am și hotărât cu d-l Sorêt să iau camera d-tale... La vilă prea sunt departe de orice mișcare...

Tăriceanu nu și dădù pe față gândul ce-i trecù prin minte: Camnischy îi luà cu chirie camera pentru a se apropià de Jeana... Ciudat va fi însă pentru Jeana când va trece pragul camerei acesteea, ca să se afle în vorbă cu altul...

Atunci se auzi o ciocănitură în ușă...

Tresări să nu fi fost Jeana cumva. Intredeschise puțin ușa: iera Sonia, sora ei.

— Domnule, mama vă roagă să veniți până la noi...

— La moment, d-șoară...

— Te chiamă cineva, amice? întrebâ Camnischy luându-și pălăria.

— Da; te rog, iartă...

— Mă rog, mă rog. Mă duc la doamna Rè să vorbesc pentru camerà.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Coborâră amândoi. Tăriceanu era foarte mișcat. De sigur că bătrâna avea să-i ceara vr'o socoteală... Până unde însă se putuse duce cu bănuelile?

Găsi pe d-na Staniewici în picioare, lângă un scrin, foarte agitată.

— Ați dorit să 'mi vorbiți, doamnă? întrebâ el, după ce salutâ.

Bătrâna, fără să răspundă nici la una, nici la alta, îi arătâ un scaun. El se înclinâ și mulțămi fără să se așeze. Prevedeă o scenă neplăcută.

— Domnule, o auzi că începe cu glas tremurător, am aflat că plecați și plecarea aceasta. fără să'mi fi vorbit, 'mi-a fost de un efect... nefavorabil dumneavoastră.

—Îmi dați voe, doamna, să vă întreb de ce?

— De ce? Curioasă întrebare. S'ar părea că nici v'ar trece prin minte, de ce! Cum, domnule, de trei luni fiica mea n'a încetat să umble cu d-voastră pretutindeni, ba încă a stat ore întregi chiar în camera d-voastră,—și acum plecați? unde e promisiunea că veți fi soțul ei și că vă veți logodi, ca plecarea să nu fie de cât o despărțire pe câtva timp?

— Doamnă, poftiți vă rog pe d-ra Staniewici încoace, răspunse Alexandru cu seriozitate, să declare de față cu mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că eu 'i-am dat cândva promisiunea surprinzătoare de care vorbiți.

Bătrâna se îngălbeni și perdù din îndârjirea cu care grăise.

— Jeana nu-i acasă... A ieșit mai adineauri...

— Trimiteți s'o caute...

— Nu va venì. Bine, domnule, vă cred pe cuvânt... Totuși... e trist... Mă deprinsesem cu ideea, scrisesem acasă... Imi ierați simpatic...

— Vă mulțumesc, doamnă, de bunele cuvinte ale d-vs... și vă rog să luați în considerațiune regretele mele... Dacă d-șoara Staniewici se întoarce, eu vă sunt la dispozițiune până la 10, când va trebui să plec la gară...

— Drum bun, domnule... și dacă, după ce veți ajunge în țară, veți crede că o partidă ca Jeana mea, e de dorit, nu uitați că stăm aci până în Aprilie...

— Vă voiu scrì, doamnă, ca să am vești de d-vs, și vești bune de sigur.

Bătrâna îi intinse mâna, el 'i-o sărută și ieșì.

La ușă, în coridor stà Sonia părând că'l așteaptă. O văzù că se uită lung la el și cam ciudat.

El îi întinse mâna:

— Te las cu bine, d-șoară...

— Nu voiu urarea d-tale, domnule, îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zise ea cu glas aspru. Ai făcut pe lănina să plângă... și eu știu de ce... N'am să spun nimănui, dar ești un om rău... Am vrut să'ți spun asta, ca să răzbun pe lănina...

-'l-aruncă o privire de ură fulgerătoare și fugi din toate puterile.

Tăriceanu rămase încremenit. Ce putea ști diavolița mică, sau ce-i spusese Jeana? Ori cum, îl mișcase acel glas aspru de copilandră mânioasă, acea privire de ură, acel curagiu de-a-i arunca în față opiniunea ce ea'și făcuse de dânsul.

Ieși trist din otel, spre a se duce la agenția Cook, pentru biletul de drum.

Privi, doar va da cu ochii de Jeana. Nici urmă. In ușa florăriei zări însă drăgălașa înfățișare a Finetei, și se opri să'și ia rămas bun.

— Am auzit că plecați. Așa de curând?

— Trebue, d-șoară Fineto. Cu mare regret părăsesc însă Mentonul și pe aceia ce'mi erau plăcuți...

— Nu vă supărați, domnule Tăriceanu dacă vă rog să bine-voiți a primi dela mine o mică aducere aminte...

Și, intrând în magazin, unde el o urmă, îi oferi un mănuchiu de flori, mic dar artistic orânduit.

— O! câtă «gentilețe»!... Mulțămesc, domnișoară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Iera să vi'l trimit la otel.

— Mulțămesc de mii de ori... Ce v'aș puteà oferi oare și eu?...

— D-ys.?... Să nu uitați... Mentonul...

— Nu voiu uità că în acest oraș am întâlnit o floare de Nissa delicată și drăgălașă...

Îi dădù mâna cu drag și ieși mai bine dispus întru câtva.

După ce'și luâ biletul, se întoarse, pe «țărm», spre a puteà privì de de-parte Capul-Martin.

Coborâ în port de unde își luă ziua bună dela August Borfigo și apoi venì la otel.

Aci, ne-găsind pe nimeni, lăsâ câte o carte de vizită la ușa tuturor cunoscuților și intrâ în sala de mâncare unde i se pregătise o gustare.

Feciorul îi dede o scrisoare și ieși să-i aducă mâncarea.

Alexandru găsi în plic o filă de hârtie cu un singur cuvânt pe ea «*Adio*»; o floare presată și o batistă mică foarte fină de mătase lilă, cu numele Jeanei cusut cu ibrișin galben, la un colț.

Le puse repede în buzunar; gustâ de abia din ce i s'adusese, căci nu-i eră foame și apoi mâhnirea îl apasă.

Se urcă în odaea în care petrecuse atâtea șiruri de zile, aruncâ o ultimă pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vire mării și, cu ochi înlăcrimați, coborâ repede, urmat de feciorul cu lucrurile mărunte.

Omnibusul otelului îl aștepta.

D-na și d-nul Ré, singurii îl petrecură ; iar din ușa magazinului cu flori, singură Fineta îi trimise salutul de pe urmă.

Când intră în aleea Platanilor, le zise c'un zâmbet trist : rămas bun... Iar frunzele picaŭ, picaŭ încă... legănându-se în aer, pierzându-se în grămezile ce bronzau aleea.

Cum să nu întâlniască pe nimeni din ai otelului ? Par'că se vorbiseră a nu'l vedea ?

Ori poate se vorbiseră a'l întâmpina la gară ?

Peronul, plin. Parte din lume aștepta trenul dinspre Ventimiglia, spre a se duce la Monte-Carlo ; parte pe cel de Nissa, pentru alte stațiuni, ale litoralului italian.

De-odată i se iviră mai toți ai otelului, dela ex-Căpitanul Cornouilhac, până la cei mai vechi, între cari Miss Eva, Evelina Habler și Camnischy ce avea să le fie comesean.

Jeana, nicăeri.

Sorèt îi strânse de mai multe ori mâna și'l sărută, plângând...

— Iți voiu scri, Tăricene... îți voiu scrì...

— Ciudat, zise Miss Habler... cum de lipsește numai o persoană...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trenul dinspre Nissa intrâ cu repegiune pe linia I-a ; mai tot atunci intră și cel-l-alt.

Miss Eva îi întinse cea dintâi mâna.

— Nu uitați Irlanda... îi zise ea.

— *En voiture, messieurs!* se auzì glasul conductorului.

— Grăbește-te, Alexandre, strigâ Sorêt.

Eată'l în cupeu. Incă o cilpă. Clopotul sună. Altă clipă... Un fluerat... Trenul se mișcă ușor...

Un lung fior îl străbate... zâmbește, răspunde la salutări... dar lacrimile îi painjinesc ochii.

Iera singur în compartiment. Aceasta îl mulțumì.

Se așează repede. N'avea în de-ajuns cei doi ochi să poată vedeà de-o parte și de-alta, cum fug orașul, munții, marea...

La Menton-Garavan trenul se oprì o clipă și iarăsi pornì...

Când ieșì din tunel, Alexandru îșì plecâ pe fereastră capul, în afară, spre a mai vedeà stâncile pe cari șezuse cu Jeana.

In jos de tren, pe îngusta cărare ce duce la Garibaldi, Jeana stà nemișcată, cu ochii țintă la vagoanele ce sburau.

Cum recunoscù pe Alexandru îi trimise sărutări, cu amândouă mâinile. El îșì fluturà pălăria până ce trenul trecù pe supt pod dincolo de stâncă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acum în adevăr că Alexandru își luă rămas bun cu totul, dela tot ce începuse a fi... *«trecutul»*.

Biata Jeana!

Ochii i se umplură de lacrimi... Căta în urmă... Nimic... O linie de munți îi spuse doară direcțiunea în care se afla Mentonul.

Și acum simți golul în toată grozăvia lui. Acum simți că par'că se rupse cu durere ceva adânc prins de inima lui.

Le trăise oare, în adevăr, aceste trei luni și ceva, sau fuseseră numai un vis?

In dreapta lui, nemărginitul deșert al mării liniștite, ușor cutată, splendid sclipitoare, cețuită la orizontul adânc; în stânga, o verdeață care fugea în urmă, ca alungată de vr'o puternică deslănțuire a unei voinți colosale.

Trenul sburà cu o iuțeală fantastică. Tic-tac-ul i se făcuse asurzitor... Prin anumite locuri par'că ierà să se arunce în mare...

Eată însă Ventimille.

Acl coborârea, necazul trecerii pe la vamă, mai aduse puțină liniște în sufletul lui.

La San-Remo, când privi însă râzătoarea priveliște a orașului, dorul de Menton i se făcù jar arzător; regretul că plecase îi așternù iarăși pe inimă melancolia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Văzù, în sus de gară, pe drumul ce urcâ în oraş, o pereche tânără; el brun, ea blondă, şi tresări. Par'că se mai văzù odată pe el alături cu Jeana.

Trenul plecâ.

Se terminase cu litoralul încântător... De-acum, calea întinsă spre Genua; de-acum... *Amintirea!*

Ce va fi făcând Jeana, în clipele acestea? se întrebà adese ori. Chipul ei i se ivià acì voios, acì plin de iubire, aci trist şi 'n lacrimi.

Alăturea cu înfăţişarea ei vedeà trecând pe Sir Habler, nalt, ţeapăn şi rece, pe Miss Evelina, totdeauna ironică şi părând că'l spionează; pe Miss Eva, serioasă, ascunzând însă în fundul marilor ei ochi negri gândire şi pasiune.

Eată şi chipul copilăros al lui Sorêt, lângă al lui Camnischy, mândru.

Camnischy! se va fi mutat oare la timpul acesta? Îi va fi luat succesiunea camerei şi a... privirilor de jos în sus ale Jeanei? O! dacă oglinda de pe cămin ar fi reţinut imaginea îmbrăţişărilor lui cu Jeana!

Ea însă, va aveà curagiul să intre în acea odae plină de amintirile, ori cum, ale primului ei amor?

Iar trenul sburà supt cerul senin, apururea cu marea la dreapta şi în stânga

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu câmpii întretăiate de coline, brodate cu negrul arăturilor grapate, alăturea cu verdele plăcut al fânețelor timpurii.

Un fluerat prelung... Predealul! Vama... trenul românesc... coborârea pe valea pitorească a Prahovei...

Zi de iarnă frumoasă, Caraimanul acoperit cu neaua. Altă privelişte, alt aer, altă viață...

După trei luni și jumătate de străinătate, se uită cu drag la conductorul trenului, căută să vorbiască cu cei din compartiment, numai să se audă vorbindu'și limba, în care atâta timp nu cugetase nici măcar în gând.

Il sfredelià nerăbdarea de-a se vedeà ajuns, de-a se întâlni cu amicii, — dar mai ales de-a'şi strânge copilul în braţe.

Ce bucurie ierà să-i facă mititelului, cu jucăriile cumpărate din Genua, din Milano şi din Viena...

In ceața depărtării se pierduse tot farmecul vieţii fără griji ce dusese. Acum se apropià de luptele de toate zilele, pline de felurite nemulţumiri, — ierà adevărat; — cel puţin însă, în ţara lui!

Ce dor îi ierà de cele două odăiţe-ale lui! Cu câtă plăcere ierà să se uite la fiecare din lucruşoarele lui, la fiecare din lucrări, unele neterminate, altele numai schiţate!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un lung fluerat îl făcù să tresară ca dintr'un vis...

Trenul avea o iuțeală amețitoare par'că; se vedeau luminele sclipitoare ale șoselei; mai dincoace câteva ale orașului... Puțin dup'aceea luminile colorate ale magazurilor... Eată și primele case...

In cele de pe urmă: *Bucureștii!*

*

Fragmente din scrisoarea lui Emil Soret.

«Astăzi se împlinește luna de când ai plecat. Pe când prânziam, ne-am adus aminte și am închinat cu cele două Miss, în sănătatea ta. Am primit scrisoarea și timbrele române, pentru care cu toții îți mulțumim.

«După plecarea ta, la vr'o trei zile, așà de grozav ce s'a schimbat de-odată timpul, că s'a pus pe-o iarnă de uimit. Cu atât mai de uimit, că ține încă. Bătrânii spun că nu țin minte de când n'au văzut neaua pe litoral, supt care să geamă lămâii și portocalii. Ne facem viața mai mult în salon, iar când ieșim pe plajă, ne îmbrăcăm ca la munte.

«Camnischy te salută. Nu știu de ce, nu a mai luat odaea ta. În schimb familia Staniewici s'a mutat la vila din spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ieea Platanilor». — Să 'ți spun oare tot? i'ți spun, și pe scurt, ca doza să nu ți e pară mare. Bătrâna Staniewici s'a dus, a treea zi după pornirea ta, la vila susnumită și a prins în flagrant-delict... de patriotism polon, pe fie-sa cu Camnischy. În urma acestui tragic eveniment, d-șoara a declarat mume-si că va fi soția contelui Camnischy și că rămâne la el. Muma, — ca amenințarea fie-si de-a gustà apa sărată a mării, — să nu se împliniască, s'a mutat și ea în acea vilă. Astfel, d-nul și d-na contesă Camnischy, trăesc retrași... fără încuviințarea primarului, ca soț și soție. Abia pe mine m'au primit, după săptămâna de miere... Emoțiunea produsă la «Littoral» de acest eveniment, 'ți-o poți închipui. Miss Evelina mai să leșine... de râs; Miss Eva a zis că nu mai știe persoanele oneste cu cine să lege relațiuni de societate. Sir Habler a exclamat un: *shocking!* energic de s'a clătinat... scaunul pe care ședea, — iar ceilalți s'au privit cu diferite semne... convenționale.

«În momentul când ieram hotărât a mă duce să 'ți scriu, s'aude de-odată un mare sgomot în coridorul catului I-iu... Sărim din salon, cu toții... Ce să vezi? ex-căpităneasa Cornouilhac, într'un atac

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de nervi de prima clasă... şi d-na Rè cu feciorul încercând s'o deştepte. Ce se întâmplase? Găsise dovezi de neînlăturat, despre o alianţă franco-rusă a infidelului său ex-marinar, cu... ghici cu cine? Cu ex-amanta mea... A avut tăria civică să nu leşine acolo, nici pe drum. Cum a ajuns la otel însă... pac! Nu va ţine o eternitate infidelitatea, căci... «*aşa trec şi alianţele!...*»

«A început să plouă: semn că timpul se îndulceşte şi că ne vom scăpà de «musafirul alb». A trebuit să rup un plic, spre a'ţi adăogà ceva interesant. Mă duceam la poştă să trimit scrisoarea pentru tine. Întâlnesc pe Jeana, foarte schimbată la chip. — Ştii că plec cu mama şi cu Sonia la Cannes, iar de-acolo, peste o lună, la Montreux?

— Cum asta? exclam eu, uimit...

— M'am certat cu Camnischy... E un ofticos sucit... Rămas bun, d-le Sorêt...

— Drum bun, d-şoară... ex-contesă, adăogai în gând... Înţelegi, scumpe Alexandre, că am dat fuga la Camnischy, amânând să puiu scrisoarea. L'am găsit fumând *comme le Grand-Turc*. Îmi şi spune că a încheiat socotelile cu compatrioatele lui... Prusiene. Jeana, începù contele, e o păpuşă ordinară, îmbrăcată cu înfăţi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

șare care atrage. Și eată cum am avut ocaziunea să-i cunosc firea. Am găsit la ea o scrisoare dela Tăriceanu, scrisă din Genua. Am înțeles din cele câteva rânduri că Tăriceanu a fost un om deștept care a petrecut bine. Nu 'i-am zis nimic, cu toate că 'mi luasem gândul de-a 'mi-o face nevastă. Eri o surprind că scriă lui Tăriceanu, și o surprind încă cu lacrimile în ochi... Apoi să scrie unui fost amant, în casa în care intrase cu pretențiune matrimonială, nu 'i-am putut tolerà. 'l-am observat lucrul cu blândeță dar cu hotărârea de-a terminà. S'a dat atunci pe față, ca de rând, prin expresiunile ordinare cu care 'mi-a răspuns,— și, în cele de pe urmă, 'i-am arătat ușa... Scrie-i lui Tăriceanu, din parte 'mi, că 'și-a dat seamă de făptura acestei domnișoare de aventuri, și că a făcut bine de-a tratat-o în consecință...

«Te vei fi întrebând și de mine ce fac? Ce e drept, uitasem în scrisoarea cum erà întâiu alcătuită, să'ți vorbesc și de mine... Marușca tot îmi stă ca un plumb pe inimă, dar am avut tăria să n'o mai caut. Aștept pe mama cu surioara mea; fac mereu puncțiuni de foc pe pept și pe spinare; cutez a tuși când nu am altceva mai bun de făcut. Mai am trei luni de mare. Pe urmă hai la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

munte, apoi iar la mare... până
Suflet călător, pe-acest ocean de tuse, de
slăbiciuni, de asudări și de puncții... de
foc, când oare îți vei luà sborul într'o
lume mai bună? Nu te întrebà, scumpe
Alexandre! nu mă deplânge... Plouă, mi-i
urât... casc, tușesc... și aceasta în limba
obicinuită, se chiamă... a trăi... Cu bine
și cu iubire,

«Emil Sorêt».

Încheierea Autorului:

Nu mai întâlnisem pe Tăriceanu de vr'o trei ani. Intr'o zi eată-mi-l pe neașteptate, în față....

Firesc lucru a fost să ne amintim de Menton, unde el avusese un rol...

Mare'mi fu surprinderea când îmi spuse:

— Inchipuește'ți, amice, că după ce n'am mai primit veşti nici dela Sorêt, nici dela Jeana, dela scrisoarea ce 'ți-am dat-o în fragmente; închipuește-ți că după ce a trecut trei ani, — cu ce mă pomenesc într'o zi din anul trecut? Eu am cu magazinul Feder relațiuni, căci expun la vitrină felurite caricaturi și subiecte de pictură. Eată că Feder îmi trimite o scrisoare venită pe numele lui, pentru mine, recomandată, din Rusia. Ce să vezi? aproape un volum întreg, — o poemă în mai multe cânturi, în care domnișoara Staniewici cântă amorul nostru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

neuitat, poetizând însă atât de mult lucrul, în cât d-sa trece în rândul martirelor înşelate şi, subsemnatul, în rândul seducătorilor de meserie. Înţelegi, anii au modificat puterea vizuală a Jeanei...; de-aci, învinovăţiri la adresa mea, — foarte târzii şi nemeritate... Şi de ce după trei ani? Ce-i adusese aminte de mine? Curios la culme, 'i-am răspuns la Marienbad unde 'mi dăduse adresa. I-am scris cu mult respect de amintirile plăcute de odinioară, dar şi cu mult respect de adevăr, stabilind lucrurile precum fuseseră... De-atunci tăcerea s'a întins din nou peste vieaţa noastră dela Menton. Voiu mai primi peste trei ani vr'o ştire nouă? Cine ştie!

M'am dus acasă la Tăriceanu şi am citit scrisoarea, cu el..., şi l'am mai văzut odată adânc mişcat. Scrisoarea Jeanei era perfect de bine scrisă şi o trimisese din Varşovia...

— Se vede c'a îngropat acolo pe Camnischy, ziseiu...

— Nu ştiu, răspunse Tăriceanu, pe gânduri: de ce s'a dus acolo? Cum de 'şi-a adus aminte de mine iarăşi? Cum de-a găsit pe Feder şi cum de 'şi-a închipuit că prin el scrisoarea ei mă va găsi, — sunt şi cred că vor rămânea... *mister!*

— FINE —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Darea de seamă No. 2

Astăzi, una Ianuarie 1912, subsemnatul Atanasie I. Niţeanu, având în vedere *Darea de seamă No. 1* încheiată în ziua de 1 Ianuarie 1912, relativ la punerea în participare de câştig a tuturor iubitorilor de lectură, cari continuă de a mă încurajà în greaua mea întreprindere de editor, şi consecvent hotărârei ce singur mi-am luat în ziua de una Ianuarie 1911, cu prilejul aniversărei celor 15 ani de existenţă a **Biuroului** *Universal de Editură*, de a jertfi 10 la sută din preţul brut al cărţilor editate de mine şi pe care onoraţii mei clienţi şi le vor procurà direct dela mine, cu care rabat să alcătuesc un fond spre a construi în Capitală o **Casă Obştească**, în care să aibă drept de a locui timp de 24 ceasuri oricine din judeţe, dacă va fi între cei ce cumpără de-a dreptul cărţi din editura mea; — constat că am depus la Casa de Economie din Bucureşti sub Recipisa No. 26.995, suma de **34 lei**, pentru destinaţia de mai sus şi care sumă reprezintă cei 10 la sută din valoarea brută a cărţilor ce au cumpărat dela mine în cursul acestui al doilea an, următorii domni:

1. D-l Ştefan I. Florescu, student. Com. Hinţeşti-Argeş, cumpărat de . . 6.50 Contri. 0.65
2. » I. Senecovski, comuna Nehoiu-Buzău, cumpărat de . . . . . 9.10 » 0.91
3. » Alex. Ionescu, Învăţător. Com. Tâlvăreşti-Bentu-Buzău, cumpărat 2.50 » 0.25
4. » Ioan I. Gurgău, învăţător, Tap-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

		șunar - Cheor - Cesmea-Constanța, cumpărat de	5.—	0.80
5.	D-l	H. Popescu, Gara Serbești-Covurlui, cumpărat de	5.90	0.59
6.	»	Ștefan S. Andrei, Soc. p. industria Cânepei în România, gara Șendreni-Covurlui, cumpărat de	7.50	0.75
7.	»	George Emil Bottez, str. Vulturcelț Traian 44, Galați, cump. de	7.75	0.77
8.	»	Dim. I. Stoica, Soc. Astra Rom. Com. Gludeni-Dâmbovița, cump.	16.35	1.63
9.	»	Petre Titirigă, str. Domnul Tudor No. 14, Craiova, cumpărat de	12,70	1.27
10.	»	I. Brătulescu, învăț., Comuna Zăicenii prin oficiul Melinești-Dolj cumpărat de	9.15	0.91
11.	»	I. Galicescu, învăț., Galicea Mare prin gara Băilești-Dolj, cump. de	8.15	0.81
12.	Părintele	Gheorghe T. Cărăușu, Zvorăștea prin gara Bucegea-Dorohoi, cumpărat de	2.90	0.29
13.	D-l	Gh. Fusolă, factor, Vornicenii-Dorohoi, cumpărat de	3.65	0.36
14.	»	Georges Timpoc, elev curs secundar, Dorohoi, cumpărat de . .	4.25	0.42
15.	»	Victor Pogorelt, str. General Magheru, Târgu-Jiu, cumpărat de	2.15	0.21
16.	»	George Nicolescu, Secret. Com., Pina-Petri, Ialomița, cumpărat de	3.45	0.34
17.	»	S. Horovitz, str. Elena - Doamna 32, Iași, cumpărat de	2.15	0.21
18.	»	N. Ștefănescu, student, str. Iarmaroc 84, Iași, cumpărat de . .	1.15	0.11
19.	»	C. Ciobanu, str. Vasile-Lupu 52, Iași, cumpărat de	3.80	0.38
20.	»	Basile I. Protopopescu, avocat, str. Cometa 28, Capitală, cumpărat de	30.—	3.—
21.	»	Alexandru Pantazi, funcț. Banca		

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

		Mar. Blank din Capitala, cumpărat de	0.35	»	0.03
22.	D-l	C. Drancă, Directorul soc. Cooperativa «Mercur» din Capitala, cumpărat de.	11.75	»	1.17
23.	»	G. Anghelovici, casier la Banca Dacia-Traiană din Capitală, cumrat de	2.90	»	0.29
24.	»	G. Rădulescu, societ. petroliferă Italo-Română, cumpărat de . .	0.50	»	0.05
25.	»	Melidon Melidoneanu, secretarul sind. faliment. Trib. Ilfov, cumpărat de	10.—	»	1.—
26.	»	Ilie C. Popescu, comuna Obilești, prin gara Lehliul, cumpărat de	15.25	»	1.52
27.	»	Costel Demetrescu, str. Mihai Vlădescu 32, Câmpul-Lung, cumpărat de	4.15	»	0.41
28.	»	Ioan Cruceru învățător, com. Tesluiu-Cortișoara-Olt, cumpărat de	14.65	»	1.46
29.	»	Const. Nicola, învățător, com. Tătulești-Olt, cumpărat de . . .	4.65	»	0.46
30.	»	D. D. Scurtescu, com. Moreni-Prahova, cumpărat de	20.15	»	2.10
31.	»	Nicolae I. Tudorică, șeful secției de jandarmi din comuna Ciumați-Prahova, cumpărat de	4.20	»	0.42
32.	Onor.	Casa de sfat din com. Bain-Suceava prin d-l Mihai V. I. a Gafiței, cumpărat de	2.30	»	0.23
33.	D-l	Gr. Missir, com. Mălini-Suceava, cumpărat de	5.15	»	0.51
34.	»	Mihail Alex. Pandele, Ad-tor-șef, Domeniile Găiceana prin gara Adjud-Tecuci, cumpărat de . .	16.65	»	1.66
35.	»	C-tin A. Iaru-Brașoveanu, secretarul plășii Găiceana-Tecuci, cumpărat de	17.10	»	1.71
36.	»	Oprea F. P. Călia din Turnu-Măgu-			

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

	rele, cumpărat de	10.75	» 1.07
37.	D-l C. Antonescu, moşia Goala, com. Meri-Goala-Teleorman, cumpărat de	22.30	» 2.23
38.	D-na Sevasta Pralea, Alexandria-Teleorman, cumpărat de . . .	5.90	» 0.59
39.	D-l Alexandru Zlatovici, contab. Băncei Comere, din Alexandria - Teleorman, cumpărat de	3.10	» 0.31
40.	» Bratu T. Ştefan, internatul liceului «Principile Carol», Tulcea, cumpărat de	4.10	» 0.41
41.	D-na Maria Porfirin, com. Agighiol Tulcea, cumpărat de	1.65	» 0.16
42.	D-l Gh. Porfirin, com. Agighiol-Tulcea, cumpărat de	7.65	» 0.76
43.	» C-tin Velicescu, com. Cerna, prin oficiul Măcin-Tulcea, cumpăr. de	10.90	» 1.09
	Total . .	345.70	34.46
	Se scade diverse spese		—.61
Totalul sumei depuse în anul II-lea . .			34.—
Unit cu Totalul sumei depuse în anul I-iu . .			8.—
Totalul general al depunerilor . .			42.—

Odată cu mulţumirile ce mă cred dator să exprim tuturor celor de mai sus, acest act îl voiu publică atât în revista «Noutăţi Literare», cât şi în cuprinsul oricărei cărţi ce voiu edită în cursul anului curent — pentruca încurajarea ce mi-au dat-o, Domnii de mai sus, să fie imitată şi de alţii, iar de Domniile-lor repetată după cum vor bine-voi.

Spre credinţă am încheiat acest act, care se va ataşà la recipisa sus arătată.

Atanasie I. Niţeanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

AVIZE DE MARE FOLOS

I

Aduc la cunoştinţa Onoraţilor clienţi, că *«Biroul Universal»* de editură din str. Epicol No. 27, Bucureşti, se însărcinează a procură fie din Capitală fie din străinătate, orice carte i se va indică, în schimbul preţului ei, plus al transportului care se va trimite de amator la comandă.

De asemenea adună informaţii sigure din toată ţara cu mare discreţiune, execută orice fel de creanţe, rezolvă chestii oricând şi ori unde, având specialist în branşe cu abonament la tren în toată ţara, toate cu pretenţiuni modeste.

Pentru orice fel de răspuns, se va adăuga mărci poştale, iar toată corespondenţa să fie suficient francată.

II

Editura mea lărgindu-şi activitatea, a ajuns să fie cercetată şi de clientelă de peste hotarele României. Ea dar în şiragul celor 18 ani de existenţă a devenit o instituţiune care acum trăeşte din produsul ei şi cu drept cuvânt tinde la o dezvoltare şi mai mare.

In atingerea acestui scop, caut un tovarăş care să aducă un capital de cel puţin (10.000) **zece mii lei** şi care dacă chiar nu va avea priceperea unei aşa întreprinderi, îl încredinţez că de va avea **bunăvoinţă** de a munci şi o va amestecă cu multă **bună credinţă**, va fi veşnic coproprietar al firmei mele, care singur o duc de un şirag mare de ani şi care firmă trăeşte singură din produsul ei.

Doritorii se vor prezentă în persoană spre tratare, iar prin corespondenţă, nu li se răspunde, dacă nu vor adăugă mărci poştale.

III

Oricine va cumpără cărţi direct din editura «Biuroului Universal», plătind pe lângă costul lor şi transportul, devine coproprietar la o Casă Obştească din Capitală. A se cere revista «Noutăţi Literare», str. Epicol 27, Bucureşti, care se trimite gratis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932
Bibl. Univ. Cluj

29. **Memoriile unui om de prisos**, de Ivan Turgenjef. 80 bani.
30. **Scene din viaţa Dobrogeană**, de O. Tafrali, lei 1.50.
31. **Mergi Isuse**, de Al. A. Rusenescu. 2 lei exemplarul ilustrat.
32. **Borgia**, de Michel Zévaco. 4 vol. ilustrate. 4 lei 50 bani.
33. **Dragoste şi Eroizm**, de Michel Zévaco, 3 volume cu ilustraţii, 5 lei.
34. **Epopeia Dragostei** în legătură intimă cu marele şi frumosul roman *Dragoste şi Eroizm* dela No. 33, de acelaş autor 3 lei 50 bani; sau 2 lei vol. I şi 1 leu 50 bani vol. II.
35. **Minunile şi Grozăviile Indiei**, de J. Verne, 2 lei 50 b. il.
36. **Pe apă**, de Guy de Maupasant, 1 leu şi 50 bani.
37. **Tarass Bulba**, de N. Gogol. 1 leu şi 50 bani ilustrat.
38. **Studiu** asupra cronicarilor Moldoveni din secolul XVII-lea. de Alexandru V. Gâdei, un singur volum 5 lei.
39. **Ruşii şi Ţărănimea Românească**, de A. V. Gâdei. Cartea 1 şi 2 câte 30 bani.
40. **Culegeri** de Literatură, Artă şi Ştiinţă, un elegant volum închinat lui I. Kalinderu. 1 leu 50 bani exemplarul.
41. **Isvoarele Crimelor** şi posibilitatea de a le preîntâmpina. de Contele Echartshausen, 50 bani.
42. **Tânăra Siberiană**, de Xavier de Maistre, 60 bani.
43. **Coliba Indiană**, de Bernardin de St. Pierre. 50 bani.
44. **Cerşetoarea dela Podul artelor**, de Wilh. Hauf, 60 bani.
45. **Funia Călăului**, de Alexandru Petöfi. 1 leu.
46. **Nuvele şi Povestiri Duioase**. de Theodor Körner, 50 bani.
47. **Pământul şi Omul**, ilustrat, de Ioan Ghica. 1 leu 60 bani.
48. **Conferinţa** despre: Teoria drepturilor individuale, organizarea stărei sociale şi misiunea Statului român în faţa acestor drepturi şi organizări, de A. I. Niţeanu, 1 leu exp.
49. **Gloria Românici—Moartea Macedoniei**, de Atanasie I. Niţeanu. 10 bani.
50. **Conferinţa** despre: Datoria Preotului de a şti carte şi necesitatea conferinţelor pastorale, de Economul Stavrofor V. Predeanu. 30 bani exemplarul.
51. **Conferinţa** despre: Ştiinţa, Credinţa şi Postul, de Economul Stavrofor V. Predeanu. 40 bani exemplarul.
52. **Biblioteca Universală**, o prea frumoasă şi utilă bibliotecă a 25 bani numărul: au apărut până acum Biblioteca No. 1: **Monstrul**, de N. Ţine; No. 2: **Pricina răzvrătirilor şi leacul lor**, de Contele Echartshausen; No. 3: **Sărmanul Dionis**, de M. Eminescu; No. 4 şi 5: **O idilă în Savana**, de H. Sienkiewici; No. 6: **Sărbătoarea din Coqueville**, de Emile Zolla; No. 7: **Surorile Rondoli, El şi Zăvorul**, Nuvele de Guy de Maupasant; No. 8 şi 9: **Un desmoştenit al Soartei şi Romanul unui cal**, nuvele de Leon Tolstoi; No. 10: Isvoarele crimelor şi posibilitatea de a le preîntâmpina, de Contele Eckartshausen; No. 11: Tânăra Siberiană. de Xavier de Maistre: No. 12: Coliba Indiană, de Bernardin de St. Pierre; No. 13: Cerşetoarea dela Podul artelor, de Wilhelm Hauff; No. 14: Muntele Sfântului Mihai. — Juvaerurile — Vălurea — Xoanton (Vis rău). — Pe lună. — Grâ-

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nii.—Intâmplări într'un castel vechiu.—După douăzeci de ani, de Mor Jokai; No. 17, 18 și 19: Jertfă, de N. G. Rădulescu-Niger; No. 20: Nuvele: Comoara lui Arlatan. — Scrisori din moara mea. — Intoarcerea dela Vărătic și Taina lui moș Cornille, de Alphonse Daudet; No. 21: Nuvele: Un capo de operă necunoscut.—Isus Christos în Flandra, de Honoré de Balzac; No, 22, 23, 24 și 25: Gelozie, de N. G. Rădulescu-Niger; No. 26—27: Fuma Călăului, de Al. Petőfi; No. 28: Nuvele: Ideile Colonelului. — Călare. — Cine știe?—Petrică.—Coco.—Sforicica.—O răzbunare, de Guy de Maupassant; No. 29, 30 și 31: Schițe cu cărbune.—Sluga bătrână.—Lux in tenebris lucit. — A treia dragoste.—Nuvele de H. Sienkiewici; No. 32, 33 și 34: Hania, roman de H. Sienkiewici; No. 35, 36 și 37: Pe Apă, de Guy de Maupassant; No. 38—39; Gândacul de Aur.—Cele două omoruri din strada Morgăi.—Portretul oval.—Puțul și Pendulul.—Hop și Frog.—Adevărul despre d-l Waldemar.—Pisica Neagră.—Butoinșul de Amontillado. Nuvele de Edgar Poe; No. 40: Călătoria la Schandau. — Harfa. — Stâncile lui Heiling. — Woldemar. — Trandafirii. — Turturelele. — Cântec. — Rugă.—Nuvele și povestiri duioase, de Teoder Körner; No. 41, 42, 43 și 44: Furtună... Trecătoare, de N. G. Rădulescu-Niger; No. 45, 46 și 47: După ce Ulyse revăzu Itaca... de Emile Gebhart; No. 48, 49, 50 și 51: Pământul și Omul, ilustrat, de Ioan Ghica; No. 52, 53, 54 și 55: **Pe Coasta de Azur: O iarnă la Menton**, de N. Rădulescu-Niger.

53. **Biblioteca Miracolelor**, 30 bani.
54. **Biblioteca Hazlie**, de 32 pagini, 20 bani exempl. ilustrat.
55. **Biblioteca Hazlie**, tomul I, 400 pag.: 1 leu 20 bani, ilustrat.
56. **Biblioteca Basmelor**, 10 bani numărul: a apărut No. 3.
57. **In timpul Jubileului: Evrei=Români și Români=Evrei**, de Ion Trocnescu, 40 bani.
58. **Iubire Durere**, de N. V. Baboeanu în care e idila lui M. Eminescu cu Veronica Micle, 1 leu 50 bani ediție de lux și 80 bani ediție de reclamă.
59. **Almanachul Administrativ**, ilustrat, 1 leu 50 bani ediție populară și 2 lei ediție de lux.
60. **Convorbiri Politice**: 2 lei abonamentul pe an ediție populară și 5 lei ediție de lux. A apărut No. 12, anul I-iu.
61. **Apărătorul Săteanului**, a apărut No. 1, anul III a 25 bani numărul.
62. **Cer Dreptate**, 5 bani fascicola: a apărut No. 10.
63. **Bilete de Plăcintă**, într'o formă literară așa de frumoase cum n'au mai fost până acum. 5 Bani Coala.
64. **Dialog politic între un carpist și un takist** de Horinceanu, 5 bani.

Toate din ele, după alegere, se trimet prompt, iar acei ce vor adăoga pe lângă cost și spesele de transport, devin copărtași la **Casa Obștească** din capitală.

Muzeul Digital al Românului Românesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932